

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา

พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา

พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

BUDDHIST UNIVERSITY ADMINISTRATION MODEL FOR ACADEMIC EXCELLENCE BASED ON BUDDHISM

PHRAKHRUWINAITHORN CHITSANUPHONG SUTHUMMO (KHUNSRIMEK)

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THEREQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2024

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อดุษฎีนิพนธ์	:	**รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)**
ชื่อปริญญา	:	**ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การบริหารการศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2567**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร.**

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(รศ.ดร.บุญจันทร์ สีสันต์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร.)

กรรมการ .....
(พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย, ดร.)

กรรมการ .....
(พระมหาธำรงค์ จิตปุณฺโณ, ดร.)

กรรมการ .....
(พระครูปลัดสุวัฒนสัจจคุณ, ดร.)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	Buddhist University Administration Model for Academic Excellence based on Buddhism
Student's Name	:	Phrakhruwinaithorn Chitsanuphong Suthummo (Khunsrimek)
Degree Sought	:	Doctor of Education
Program	:	Educational Administration
Academic Year	:	2024
Advisor	:	Phrasrivajiravati, Asst.Prof.Dr.

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Doctor of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education .....
(Phrakhrusrivirakhunsunthorn, Asst.Prof.Dr.)

Thesis Committee:

Chairman .....
(Assoc.Prof.Dr.Boonchan Sisan)

Member (Advisor) .....
(Phrasrivajiravati, Asst.Prof.Dr.)

Member .....
(Phramaha Kraiwan Jinadattiyo, Dr.)

Member .....
(Phramaha Thamrong Ṭhitapuñño, Dr.)

Member .....
(Phrakhrupaladsuvaddhanasaccaguna, Dr.)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ชื่อนักศึกษา	:	พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)
ชื่อปริญญา	:	ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	:	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	:	2567
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา 3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม 7 วิทยาเขต และ 3 วิทยาลัย มีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ และบุคลกรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 100 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) แบบสอบถามและแบบตรวจสอบรายการ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายการการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis explained) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (path analysis) ผลการวิจัย พบว่า

1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์ประกอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา สามารถสรุปได้ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ประกอบด้วย 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ประกอบด้วย 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 6 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความ เป็นไทย ประกอบด้วย 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 32 ตัวแปร

2. การสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มี 3 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วยแนวคิด หลักการพื้นฐาน และวัตถุประสงค์ของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา 2) เนื้อหา ประกอบด้วย รูปแบบและกระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา (ปัจจัยนำเข้า) (กระบวนการ) (ผลผลิต) (ข้อมูลป้อนกลับ) หลักการบริหารตามกระบวนการ PDCA 3) เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้

3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 รูป/คน พบว่า ผลการประเมินเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเท่ากับ 4.43 ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดและเกณฑ์รับรองรูปแบบคิดเป็นร้อยละ 98.91 จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้ผ่านการประเมินและรับการรับรองรูปแบบ

คำสำคัญ : การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์, ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

Thesis Topic	: Buddhist University Administration Model for Academic Excellence Based on Buddhism
Student's Name	: Phrakhruwinaithorn Chitsanuphong Suthummo (Khunsrimek)
Degree Sought	: Doctor of Education
Program	: Educational Administration
Academic Year	: 2024
Advisor	: Phrasrivajiravatee, Asst.Prof.Dr.

The objectives of this research were: 1) to study the conceptual framework of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism, 2) to create a pattern of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism and, 3) to evaluate and certify the model of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism. The mixed methods research approach was used, and the study area covered 7 campus and 3 college of Mahamakut Buddhist University. The participants included University directors, University administrators, teachers, and educational personnel, totaling 100 individuals. The research instruments utilized were simi-structured interviews, questionnaires and checklists. The statistics used in the research comprised frequencies, percentages, means, standard deviations, factor analysis explained and path analysis.

The research 's findings were as follows:

1. The conceptual framework of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism, consist of 5 components: 1) learning outcome with 7 variables, 2) research and innovation with 7 variables, 3) academic administration with 6 variables, 4) culture and Thai art with 7 variables, 5) administration with 5 variables, totaling 32 variables.

2. To create a pattern of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism consist of 3 components: 1) the leading part consisting of the concept, basic principle and the objective of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism, 2) the content consisting of the model and administration process of the Buddhist University administration model for academic excellence

based on Buddhism. The principles of management according to principles of PDCA; inputs, process, product and feedback. The conditions for success to applying the model as so far.

3. To evaluate and certify the model of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism from the expert and the great master totaling 23 persons. To findings that the evaluation results exceed the criteria, a value equal to 4.43, the evaluation results was highest level and the criteria for certifying of the thought model in 98.91% to concluded that the model of the Buddhist University administration model for academic excellence based on Buddhism has passed the evaluation and get model certification.

Keywords: Buddhist University administration, academic excellence based on Buddhism

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ได้รวบรวมข้อมูลรูปแบบการบริหารมหาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้รับความสำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก พระเดชพระคุณพระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา ให้ความเอาใจใส่จนประสบความสำเร็จ และขอขอบคุณคณาจารย์ทุกรูปท่าน ที่ให้ความรู้ แนวทางหลักการให้ดำเนินการวิจัยได้ถูกต้อง

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ และตรวจเครื่องมือวิจัย รองอธิการบดี ทุกรูป/คน ผู้อำนวยการวิทยาเขต วิทยาลัย ทุกรูป/คน ที่ให้ความเมตตาในการให้ข้อมูลดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ ขออนุโมทนาและขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกรูป/คน ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอดระเวลาในการศึกษาเล่าเรียน และ ณ ห้วงเวลาให้ความสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ขอระลึกถึงคุณโยมบิดา โยมมารดา ญาติโยมที่ให้การสนับสนุนในการเรียนและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษา จนประสบความสำเร็จ

พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		ก
บทคัดย่อภาษอังกฤษ		ข
กิตติกรรมประกาศ		ค
สารบัญ		ฉ
สารบัญตาราง		ซ
สารบัญภาพ		ญ
บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
	1.3 คำถามการวิจัย	4
	1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
	1.5 ขอบเขตของการวิจัย	6
	1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
	1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	9
	2.2 แนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศ	18
	2.3 การพัฒนาวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา	28
	2.4 สภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	46
	2.5 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	59
	2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	77
3	วิธีดำเนินการวิจัย	91
	3.1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	91
	3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	93
	3.3 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	94
	3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	96

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	96
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	98
	4.1 ผลการศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	98
	4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา	111
	4.3 ผลการประเมินรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา	130
	4.4 การประเมินความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	136
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	149
	5.1 สรุปผลการวิจัย	152
	5.2 อภิปรายผล	155
	5.3 ข้อเสนอแนะ	164
บรรณานุกรม		165
ภาคผนวก		172
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	173
	ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ	175
	ภาคผนวก ค แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	181
ประวัติผู้วิจัย		192

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

4.1 สรุปสาระสำคัญจากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทาง พระพุทธศาสนา 99

4.2 ผลสรุปการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ 104

4.3 องค์ประกอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนว ทางพระพุทธศาสนา 106

4.4 องค์ประกอบ และตัวแปร การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา 106

4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อ รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยรวม 132

4.6 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา 134

4.7 ร้อยละการรับรองรูปแบบการมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทาง พระพุทธศาสนา 135

4.8 ความถี่และร้อยละของข้อมูลแสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม 136

4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNImodified และลำดับความสำคัญในการพัฒนา รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 139

4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNImodified และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบ การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 141

4.11 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNImodified และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบ การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านการบริการวิชาการ 143

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ หน้า

4.12 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNImodified และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย 144

4.13 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNImodified และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการบริหารจัดการ 147

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
4.1 การบริหารงานรูปแบบบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา	110
4.2 รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา	130

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังจะทำการพัฒนาประเทศเข้าสู่การบริหารงานตามนโยบายของรัฐบาล โดยใช้วิธีการของการบริหารงานในยุค 4.0 หรือเรียกอีกอย่างว่า “ไทยแลนด์ 4.0” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ นายกรัฐมนตรีได้มีการมอบหมายให้คณะรัฐมนตรีในตำแหน่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีส่วนในการปรับยุทธศาสตร์ในการบริหารประเทศเพื่อนำไปสู่การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารประเทศให้มากที่สุด (สุวิทย์ เมษิณทรีย์, 2559) ซึ่งการที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ยุค 4.0 เป็นยุคที่จะต้องมีการแข่งขันกันสูง มีการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้นวัตกรรม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคการบริหารงานด้วยการอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่ออินเทอร์เน็ต เข้ามามีส่วนร่วมให้เพิ่มมากขึ้น

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2560) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมีบทบาทหน้าที่ในการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นในศตวรรษที่ 21 นอกจากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวแล้วจะต้องตอบสนองนโยบายประชารัฐและเป็นมหาวิทยาลัย 4.0 อย่างมีคุณภาพ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ทิ้งอุดมการณ์ในการเป็นองค์กรที่สังคมพึ่งพิงได้ และต้องเป็นสังคมอุดมปัญญา และในประเด็นเดียวกันนี้ อุดม คชินทร (2561) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวว่า เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตและกระบวนการเรียนการสอน ที่ต้องปรับเปลี่ยนด้วยสื่อใหม่ที่จะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น การเรียนออนไลน์ เป็นต้น และมหาวิทยาลัยได้เกิดการแข่งขันภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้น ในยุคใหม่นี้ต้องหาจุดเด่นของตนเองให้พบ เพื่อสร้างความแตกต่างและความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งทางด้านสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสถาบันอุดมศึกษายังคงเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการฟื้นฟูทักษะเก่าและเพิ่มพูนทักษะใหม่ ๆ ในหลายด้าน เพื่อสร้างคนคุณภาพ มีทักษะ คิดได้ ทำงานเป็น ตอบโจทย์ความต้องการอุตสาหกรรมในอนาคต โดยเน้นการเรียนในสถานที่จริง ทำงานจริง นอกจากนี้จะเพิ่มหลักสูตรนอนดีกรี (Non-Degree) ให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ รวมทั้งมีหลักสูตรที่ยืดหยุ่น มีศาสตร์และสาขาวิชาที่มีความน่าสนใจอย่างหลากหลาย ทั้งนี้เพราะสังคมโลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization)

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่า มีหลายประการซึ่งปัจจัยแรกคือขาดแคลนนักศึกษาเพราะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อัตราการเกิดของเด็กที่มี

จำนวนน้อยลง และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ดังที่ อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2561) ซึ่งเป็นนักสถิติและอาจารย์คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้ให้ข้อมูลว่า “แต่ละปีมหาวิทยาลัยไทยมีที่ว่างสำหรับรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีละ 150,000 คน แต่มีนักศึกษาเข้าศึกษาเพียง 80,000 คน” และในต่างประเทศก็เกิดปัญหาดังกล่าวนี้เช่นกัน ดังที่ อีริค คูก (Eric Cooke,2015) ซึ่งเป็นครูสอนพิเศษอาวุโสที่เกษียณจากภาควิชาอิเล็กทรอนิกส์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่เซาแธมป์ตัน (University of Southampton) ได้นำเสนอข้อมูลว่า ปัจจุบันมหาวิทยาลัยกำลังแข่งกับพลิกห้องเรียนจากการบรรยายที่น่าเบื่อหน่ายไปสู่การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ที่ใช้งานได้ (active learning) เพิ่มขึ้น ด้วยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งปัจจุบันนักศึกษาสามารถอยู่ที่บ้าน แต่สามารถดูดซับเนื้อหาการบรรยายทางออนไลน์ แล้วมาที่มหาวิทยาลัยเพื่อสอนเพื่อหารือเกี่ยวกับสิ่งที่นักศึกษาไม่เข้าใจจากแล็ปท็อป และเมื่อสถานการณ์การจัดการศึกษาของไทยในยุคปฏิวัติของศาสตร์เทคโนโลยีการศึกษาไทยในยุค 4.0 เป็นดังกล่าวแล้วนั้น อัญชลี วิมลศิลป์ (2561) แสดงทัศนะว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการศึกษาที่มีผลต่อการศึกษาซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในเชิงบวก คือ นักเทคโนโลยีการศึกษาจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา นำไปทดลองใช้ และประเมินผล กระบวนการและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อเพิ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและปรับปรุงผลการเรียนรู้

การศึกษาของคณะสงฆ์ในประเทศไทยเรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์มาเป็นเวลานาน เป็นการศึกษาที่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยให้พระภิกษุสามเณรศึกษาพระธรรมวินัยตามกำลังสติปัญญา จัดเป็นพระราชภารกิจของพระมหากษัตริย์ไทยที่ได้ปฏิบัติมาตั้งแต่รัชสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีถึงกรุงรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมหรือการศึกษาของคณะสงฆ์พระมหากษัตริย์ไทยได้ทรงมอบหมายให้เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ดำเนินการจัดการศึกษานับตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5 ตอนปลาย ทั้งในส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี พอถึงยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงได้ปรับปรุงการศึกษาของคณะสงฆ์ด้วยการสถาปนาสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ทั่วไป 2 แห่ง โดยแห่งหนึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาสำหรับคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย พระราชทานนามว่า มหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่ออุทิศเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งอยู่ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร อีกแห่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาสำหรับคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย พระราชทานนามว่า มหาธาตุวิทยาลัย ตั้งอยู่ ณ วัดมหาธาตุฯ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์ศก 108 (พ.ศ. 2432) เป็นต้นมา ในปี พ.ศ. 2432 มหาธาตุวิทยาลัย ซึ่งสถาบันการศึกษาสำหรับคณะสงฆ์มหานิกาย ได้เปิดทำการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน โดยมี สมเด็จพระ

วันรัต (ฑิต อุทยมหาเถร) เป็นนายกมหาธาตุวิทยาลัยรูปแรกพอลุถึงปีพุทธศักราช 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯให้สร้างสังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัยให้เป็นอาคารเรียนและโปรดฯเปลี่ยนนามจาก มหาธาตุวิทยาลัย เป็น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พระศรีวชิราภรณ, 2552, หน้า 1)

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา อันมีนามว่า “สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” ได้พัฒนามาเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้นามใหม่ว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเรียกว่า “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540” กล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นนิติบุคคล และเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาที่กว้างกว่าเดิม คือ ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568 หน้า 2)

มหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้พัฒนามาจากระบบการบริหารกึ่งวัดกึ่งหน่วยงานอิสระยังมิใช่รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัย ที่พัฒนาแล้วทั่ว ๆ ไปยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการที่ดีอันเป็นระบบสากล เช่น การมีแผนพัฒนาระยะยาว การจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินประจำปี รวมทั้งระบบการหมุนเวียน บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการบริหารสาขาต่าง ๆ ยังทำได้อยู่ในกรอบจำกัด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2559, หน้า. 28)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อยู่ที่อันดับ 67 จากจำนวน 124 แห่งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยไทยในหัวข้อ Thai University Ranking 2021 (Top Universities in Thailand) ซึ่งเป็นการจัดอันดับจากเว็บไซต์ชื่อดังอย่าง www.4icu.org หรือ UniRank และการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาจากทั่วโลก โดยมีมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาจากทั่วโลกรวม 62 แห่ง ซึ่งมีการนำมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนในวิชาด้านพระพุทธศาสนาจนได้รับการยอมรับ เข้ามาร่วมจัดอันดับ ซึ่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับอันดับที่ 28 ได้รับการจัดอันดับในครั้งนี้ (ไทยรัฐออนไลน์, 2562)

แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยฉบับใหม่ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเพื่อให้สามารถก้าวเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ และเปิดโอกาสให้พลเมืองโลกหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรมได้สามารถเข้าถึงหลักธรรมคำสอน รวมทั้งการประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต และการบูรณาการองค์ความรู้สหวิทยาการให้เกิดงานวิจัยและผลสัมฤทธิ์ในระดับสากล เน้นการพัฒนาจิตใจและการน้อมนำปรัชญาพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภูมิปัญญา (Human Wisdom) และการเยียวยาฟื้นฟูจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น

อันจะเป็นการเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็งท่ามกลางกระแสวัตถุนิยม บทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในยุคดิจิทัลนี้ จึงต้องมีการเปลี่ยนผ่าน (Digital Transformation) และทบทวนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้สามารถพัฒนาอย่างมั่นคงและสามารถเป็นองค์กรสำคัญในการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างถูกต้อง (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568 หน้า 3)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต งานวิจัย งานบริการวิชาการแก่ชุมชน และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปรัชญามหาวิทยาลัยคือ ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา(Academic Excellence based on Buddhism) เป็นมหาวิทยาลัยที่สำคัญของคณะสงฆ์ไทยจะปรับตัวของการบริหารไปในทิศทางใดนั้น การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาครั้งนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อจะนำผลของการวิจัยไปพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

1.2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

1.2.3 เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

1.3 คำถามการวิจัย

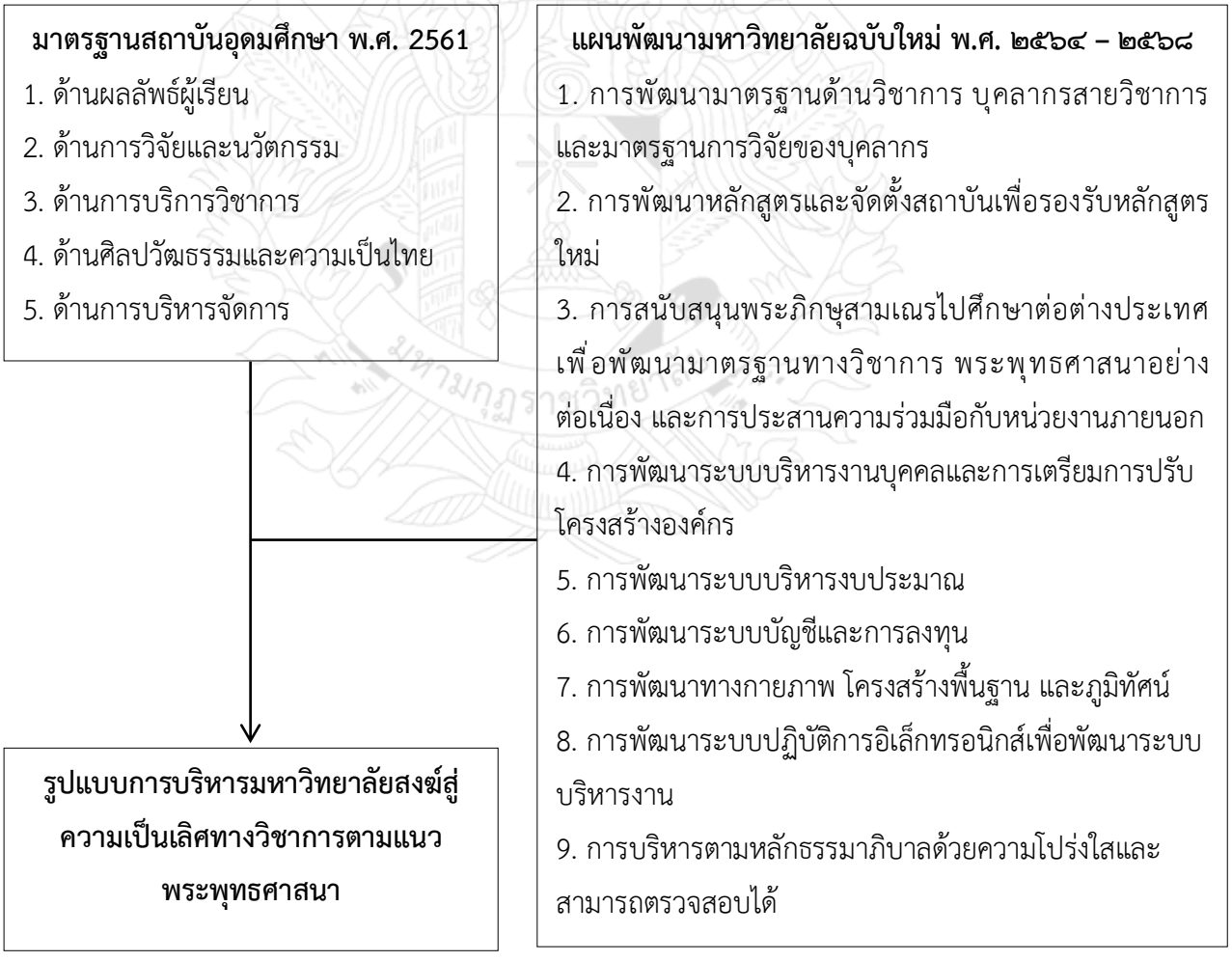
1.3.1 ต้องการทราบกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างไรบ้าง

1.3.2 ต้องการทราบรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างไรบ้าง

1.3.3 ต้องการทราบผลประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างไรบ้าง

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยของประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) และแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ พ.ศ. 2564 – 2568 (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568 หน้า 3) โดยมีข้อกำหนด แบ่งออกเป็น 10 ข้อ ดังนี้ 1. การพัฒนามาตรฐานด้านวิชาการ บุคลากรสายวิชาการ และมาตรฐานการวิจัยของบุคลากร 2. การพัฒนาหลักสูตรและจัดตั้งสถาบันเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ 3. การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 4. การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและการเตรียมการปรับโครงสร้างองค์กร 5. การพัฒนาระบบบริหารงบประมาณ 6. การพัฒนาระบบบัญชีและการลงทุน 7. การพัฒนาทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และภูมิทัศน์ 8. การพัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงาน 9. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 10. การสาธารณสงเคราะห์และบริการสังคม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

ตามแนวพระพุทธศาสนา โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1.5.1 ด้านพื้นที่

ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและวิทยาเขต 7 แห่ง และวิทยาลัย 3 แห่ง รวมเป็น 11 แห่ง คือ

(1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครปฐม

(2) วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(3) วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครปฐม

(4) วิทยาเขตอีสาน ตั้งอยู่ที่ จังหวัดขอนแก่น

(5) วิทยาเขตล้านนา ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเชียงใหม่

(6) วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

(7) วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ที่ จังหวัดร้อยเอ็ด

(8) วิทยาเขตศรีล้านช้าง ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเลย

(9) มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครราชสีมา

(10) วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ตั้งอยู่ที่ จังหวัดยโสธร

(11) วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ที่ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ เป็นบรรพชิตจำนวน 29 รูป เป็นฆราวาส จำนวน 27 คน เป็นอาจารย์สอน 12 คน สายสนับสนุนการสอนจำนวน 4 คน และนักศึกษาจำนวน 28 รูป/คนรวม เป็นจำนวน 100 รูป/คน

กลุ่มเป้าหมาย ในการร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้เลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็น รองอธิการบดี จำนวน 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป ซึ่งเป็น ผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการ และกำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการ

ล้วนเป็นผู้ที่มี ความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างดี

1.5.3 ด้านเนื้อหา

ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตามขอบข่ายแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ พ.ศ. 2564 – 2568 ดังนี้ 1. การพัฒนามาตรฐานด้านวิชาการ บุคลากรสายวิชาการ และมาตรฐานการวิจัยของบุคลากร 2. การพัฒนาหลักสูตรและจัดตั้งสถาบันเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ 3. การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการ พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 4. การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและการเตรียมการปรับโครงสร้างองค์กร 5. การพัฒนาระบบบริหารงบประมาณ 6. การพัฒนาระบบบัญชีและการลงทุน 7. การพัฒนาทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และภูมิทัศน์ 8. การพัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงาน 9. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 10. การสาธารณสงเคราะห์และบริการสังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างรูปแบบ หมายถึง วิธีการหรือระบบการพัฒนารูปแบบในการบริหารจัดการด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและวิทยาเขต 7 แห่ง และวิทยาลัย 3 แห่ง รวมเป็น 11 แห่ง

การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ หมายถึง การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตามขอบข่ายแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ พ.ศ. 2564 – 2568 ดังนี้ 1. การพัฒนามาตรฐานด้านวิชาการ บุคลากรสายวิชาการ และมาตรฐานการวิจัยของบุคลากร 2. การพัฒนาหลักสูตรและจัดตั้งสถาบันเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ 3. การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการ พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 4. การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและการเตรียมการปรับโครงสร้างองค์กร 5. การพัฒนาระบบบริหารงบประมาณ 6. การพัฒนาระบบบัญชีและการลงทุน 7. การพัฒนาทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และภูมิทัศน์ 8. การพัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงาน 9. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 10. การสาธารณสงเคราะห์และบริการสังคม

ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศและแนะแนว การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การประกันความเสี่ยง การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และการประสาน ความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษา และส่งเสริมการเข้าถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และสามารถบูรณาการองค์ความรู้จากสหวิทยาการให้เกิดงานวิจัยในระดับสากล โดยเน้นการพัฒนาจิตใจและการน้อมนำปรัชญาพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภูมิปัญญา (Human Wisdom) รวมทั้งการเยียวยาฟื้นฟูจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยสงฆ์มีชื่อว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีวิทยาเขต 7 แห่ง และวิทยาลัย 3 แห่ง รวมเป็น 11 แห่ง ที่กระจายอยู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ดำเนินการบริหารจัดการโดยพระภิกษุสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

1.7.2 ทำให้ทราบรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

1.7.3 ทำให้ทราบการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

2.2 แนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศ

2.3 การพัฒนาวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

2.4 สภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2.5 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการทั่ว ๆ ไป พร้อมทั้งแนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ ตามประเด็นต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

คำว่า “การบริหาร” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Administration” หรือ “Management” ซึ่ง เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน เพราะเป็นคำเหมือน (Synonym) ในวงการราชการมักจะเลือกใช้คำ ว่า “Administration” ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรก เมื่อไม่ต้องการใช้คำที่มีความหมาย หนักไปในทางการจัดการธุรกิจของเอกชนและประการที่สองเมื่อไม่ต้องการใช้คำที่จะทำให้เกิด ความสับสนเพราะคำว่า “การจัดการ” (Management) จะมีความหมายแคบจำกัดลงไปว่าเป็น ผู้บริหารงานขององค์กรแห่งใดแห่งหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น คำว่า “Management” จึงนิยมใช้ทางการบริหารธุรกิจ อย่างไรก็ตามทั้ง 2 คำนี้ก็มีความหมายที่เหมือนกันใช้แทนกันได้ แต่นิยมใช้ต่างกันในวงการบริหารราชการและวงการบริหารธุรกิจเท่านั้นเอง

การบริหาร (Administration) หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน (The activities of groups operating to accomplish common goals) Simon โดยได้ให้ตัวอย่างของการบริหารไว้ว่า เมื่อคนสองคนได้ช่วยกันเป็นก้อนหินซึ่งคนเพียงคนเดียวทำให้ขยับเขยื้อนไม่ได้การบริหารก็เกิดขึ้นแล้วการกระทำที่ดูเป็นเรื่องธรรมดา ๆ นั้นมีลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการของสิ่งที่เรียกว่า การบริหาร

(Administration) คือ มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน (purpose) คือการเคลื่อนก้อนหินไปให้ได้และมีการกระทำที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกัน (cooperative action) คือ การที่คนมากกว่าคนหนึ่งขึ้นไปใช้พลังร่วมกันเพื่อให้ได้ผลบางอย่างบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ซึ่งไม่สามารถกระทำได้โดยปราศจากความร่วมมือเช่นกัน (Herbert A. Simon, 1971, p. 108)

ดังนั้น จากคำนิยามดังกล่าว พอสรุปได้ว่าการบริหารนั้นจะมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ต้องมีบุคคลอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป 2) ต้องมีการกระทำหรือการดำเนินงานซึ่งมีลักษณะเป็น ความพยายามร่วมกันระหว่างบุคคลกลุ่มนั้น และ 3) ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน อย่างมีเหตุผลเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 การบริหารงานของมหาวิทยาลัย

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยเป็นการร่วมมือกันดำเนินกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยการนำหลักทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีจัดการไปทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยใช้กระบวนการบริหารโดยองค์ประกอบของกระบวนการ บริหารนั้นจะใช้แนวคิดของกูลิคและเออร์วิค (Gulick & Urwick) ซึ่งได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบริหารงาน บุคลากร (Staffing) การตัดสินใจ (Decision making) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ทั้งนี้การบริหารจัดเป็นกิจกรรมที่คนหลายกลุ่มร่วมกันทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้จึงมีการนำหลักการบริหารมาใช้ทางการศึกษาด้วยโดยหลักการบริหารในมหาวิทยาลัยจะแบ่งงานบริหารเป็นการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและทรัพย์สิน ดังนี้ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2552, หน้า 29-30)

1) การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานด้านการวางแผน การกำหนดนโยบาย ควบคุมและพัฒนากิจการด้านการบริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารการเงินและ ทรัพย์สิน โดยมีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดในการควบคุมดูแล ส่วนการดำเนินการบริหาร การบริการนั้นมีอธิการบดีเป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการบริหารมหาวิทยาลัยให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์และบรรลุภารกิจของมหาวิทยาลัย รวมทั้งเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ มหาวิทยาลัยซึ่งอำนาจหน้าที่อธิการบดีของมหาวิทยาลัยจะมีลักษณะคล้าย ๆ กันตาม พระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยโดยครอบคลุมในเรื่องราวต่าง ๆ ดังนี้

1.1) ความรับผิดชอบในฐานะผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การดำเนินงานตาม นโยบาย การเป็นกรรมการโดยตำแหน่งของสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้รายงานเกี่ยวกับสถานภาพของมหาวิทยาลัย

1.2) ความรับผิดชอบทางด้านการบริหาร ได้แก่ อนุมัติการแต่ตั้งบุคคลและ มอบหมายงานให้อาจารย์เสนอสภามหาวิทยาลัยในการแต่งตั้งบุคคลเป็นผู้บริหาร แต่งตั้งรองอธิการบดีลงมา รวมทั้ง

เสนอการแต่งตั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ เสนอแนวนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อให้สภามหาวิทยาลัยรับรอง บริหารงานด้านงบประมาณ บริหารงานด้านประชาสัมพันธ์ วางแผนพัฒนามหาวิทยาลัยทั้งด้านวิชาการและการก่อสร้าง เป็นต้น

1.3) ความรับผิดชอบพิเศษที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย รวมทั้งการทำหน้าที่พิเศษที่ กำหนดไว้ในสภามหาวิทยาลัย การบริหารงานทั่วไปจึงจำเป็นจะต้องมุ่งเน้นกลยุทธ์การบริหารงาน ที่ทันสมัย (Modern Management) มีการนำแนวคิดการจัดการทางบริหารธุรกิจมาใช้ในการบริหาร องค์กร เช่น มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร มีการกำหนดพันธกิจ กล ยุทธ์ และแผนการดำเนินงานในระยะสั้นและระยะยาว มีการนำระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน แนวใหม่มาใช้ เช่น การกำหนดตัวบ่งชี้ เป็นต้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสภามหาวิทยาลัย กับอธิการบดีมีบทบาทอย่างยิ่งต่อนวัตกรรมทางการบริหารงานภายในสถาบันในด้านการปรับ โครงสร้างของสถาบันพบว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐบางแห่งได้มีการปฏิรูปตนเองสู่การออกนอก ระบบราชการ บางสถาบันมีการคัดเลือกหน่วยงานในสถาบันเพื่อนำร่องสู่การออกนอกระบบ ราชการ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นเน้นการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ ให้ความสำคัญต่อ ต้นทุนต่อหน่วย การจัดโครงสร้างองค์กรและระบบการบริหารงานที่คล่องตัว (มานิต บุญประเสริฐ และคณะ, 2550, หน้า 8)

2) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนโดยที่งานวิชาการในมหาวิทยาลัยรวมไปถึงการสอน การวิจัย การบริหารงานวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ การบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยต้องเป็นไปตามหลักเสรีภาพทางวิชาการ โดยให้การดำเนินการเสร็จสิ้นที่สภามหาวิทยาลัยมากที่สุด สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานทางวิชาการที่รัฐกำหนดโดยให้สภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำวิจัย และนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และประเทศชาติ เช่นเดียวกับ วิจิตร ศรีสอ้าน (2552, หน้า 76-82) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการด้านวิชาการเป็นประเด็นที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากเพราะ มหาวิทยาลัยจะมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของงานด้านวิชาการ ในมหาวิทยาลัยเป็นหลัก บทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ผู้บริหารระดับสูงต้องให้ ความสำคัญงานด้านวิชาการมาเป็นอันดับแรก

3) การบริหารงานด้านบุคคล การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยโดยที่มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรขนาดใหญ่มีความซับซ้อนและบุคลากรหลายระดับจึงต้องมีการบริหารงานบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เริ่มตั้งแต่มีการแต่งตั้งการกำหนดนโยบาย การวางแผน การสรรหาบุคคลที่เหมาะสมมาปฏิบัติงาน และพัฒนา

บุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนอำนวยความสะดวกและให้สิ่งตอบแทนเมื่อเขาพ้นจากการทำงาน การบริหารงานบุคคลจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารบุคคลซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางตั้งแต่การสรรหาบุคคลการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถภาพในการทำงานจนถึงเมื่อบุคคลนั้นพ้นจากงาน ทั้งนี้การบริหารงานบุคคลนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

3.1) การสรรหา (Procurement) ได้แก่การกำหนดตำแหน่ง การกำหนดเงินเดือน กำหนดค่าตอบแทนและสรรหาบุคคลโดยวิธีต่าง ๆ เช่นการแข่งขันในการคัดเลือก

3.2) การใช้ (Utilisation) ได้แก่ การบรรจุและแต่งตั้งการประเมินผลการปฏิบัติงาน และแรงงานสัมพันธ์ เป็นต้น

3.3) การพัฒนา (Development) ได้แก่ การพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการฝึกอบรม การศึกษา และการดูแลงาน เป็นต้น

3.4) การธำรงรักษา (Maintenance) ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและสภาพการทำงานที่ดี การเสริมขวัญ การจูงใจ การสร้างวินัย การให้สวัสดิการ และการพ้นจากการทำงาน

4) การบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน รัฐบาล จะจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนที่เพียงพอเพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและการประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้ถือว่าเป็นเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย กรณี รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและมหาวิทยาลัยไม่สามารถหาเงินสนับสนุนจากแหล่งอื่นได้ รัฐจะจัดสรรงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง มหาวิทยาลัยสามารถถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ได้ รวมทั้ง อสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้ หรือได้มาโดยการซื้อด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ถือเป็นที่ราช พัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย โดยให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้จัดหาประโยชน์จากที่ราชพัสดุได้ และรายได้ที่เกิดขึ้นให้ถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต้องมีระบบบริหารการเงินและระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ โดยไม่ขัดแย้งกับ มาตรฐานและนโยบายการบัญชีที่รัฐกำหนด การจ่ายเงินต้องทำเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยการอนุมัติของสภามหาวิทยาลัย และมีกลไกตรวจสอบการใช้จ่ายเงินภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย แรงขับเคลื่อนจากการที่มหาวิทยาลัยของรัฐต้องออกนอกระบบ ทำให้แต่ละสถาบัน มุ่งเน้นการปฏิรูปและปรับปรุงระบบการเงิน และรูปแบบการหารายได้ มีการขยายระบบการ ให้บริการทางการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่งรายได้ที่เพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยบางแห่งมี การเริ่มก่อตั้งกองทุนสะสม (Endowment Fund) พยายามลดสัดส่วนรายได้จากงบประมาณแผ่นดินและเพิ่มรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย (Intellectual Services) มีการจัดตั้ง หน่วยงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ (Alumni Relations) เพื่อระดมทรัพยากรจากศิษย์เก่า มีการจัดตั้ง หน่วยงานที่ปรึกษาทางธุรกิจการค้า (Consultant

Service) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เน้นการบริหาร การเงินแบบมุ่งศูนย์กำไร หรือศูนย์ต้นทุน เพื่อแยกให้เห็นถึงผลตอบแทนของแต่ละหน่วยงานได้ ชัดเจน และมหาวิทยาลัยบางแห่งนำระบบการบริหารงานการเงินจากกิจการในเครือในต่างประเทศ มาใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับการประเมินผลการดำเนินงานและการตรวจสอบจากผู้แทน (มานิต บุญประเสริฐ และคณะ, 2550, หน้า 8-10)

นอกจากนี้การบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน ซึ่งหมายถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ จะสิ้นสุดในระดับสภามหาวิทยาลัยในการกำหนดระบบบริหารการเงิน การงบประมาณ การบัญชี และการตรวจสอบภายใน รวมถึงการวางแผนการเงิน การจัดหาการจัดสรรและการจัดใช้ทรัพยากร ระเบียบวิธีและกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการ การจัดหาและการจัดใช้ทรัพยากรซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 59 ทั้งนี้ แหล่งงบประมาณของแต่ละมหาวิทยาลัยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ แหล่งทรัพยากรการเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน เงินงบประมาณแผ่นดินและเงินกองทุนองยอดเงินต้น สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบเบ็ดเสร็จกับแหล่งทรัพยากรเงินนอกงบประมาณแผ่นดินซึ่งต้อง รายงานให้สาธารณะได้ทราบโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และรัฐให้การสนับสนุนโดยไม่นำ มูลค่าที่ได้รับจากทรัพยากรการเงินที่แต่ละมหาวิทยาลัยจัดหาได้มาคิดคำนวณเป็นฐานในการ จัดสรรงบประมาณ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนเพิ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษา และรัฐจะต้องยกเว้นภาษีเงิน ได้ตามกฎหมาย พร้อมทั้งให้ผู้บริจาคทรัพย์สินหรือมอบเงินให้มหาวิทยาลัยนำไปยกเว้น หรือหัก ค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ตามกฎหมาย เงินงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยจะต้องได้รับการจัดสรร งบประมาณจากรัฐในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป รัฐจะจัดสรรให้เงินกับมหาวิทยาลัยทั้งหมดในปี นั้น ๆ (Block grant)

สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการนำเสนอคำของบประมาณแผ่นดิน รวมถึงการรายงานผลการใช้จ่ายตามรูปแบบที่รัฐกำหนดซึ่งสภามหาวิทยาลัยจะมีอำนาจในการกำหนดแบบแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมดที่จัดสรรมาให้มหาวิทยาลัย ในรูปของเงินอุดหนุนทั่วไป ส่วนเงินกองทุนคงยอดเงินต้นนั้น รัฐจะจัดสนับสนุนให้กับ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในลักษณะเป็นเงินกองทุนโดยให้นำดอกเบี้ยของกองทุนมาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษาซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยมีความก้าวหน้าทางวิชาการมากขึ้น (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2556, หน้า 78)

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตกำลังคน ระดับอุดมศึกษาที่มีภารกิจหลัก 4 ประการ คือ การผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและ ระดับสูงการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งรวมของวิทยาการหลากหลายแขนง และเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการที่มี ความรู้ความสามารถเป็นจำนวนมาก บทบาทสำคัญยิ่งของสถาบันอุดมศึกษาจึงกล่าวได้ว่าเป็น ตัวนำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) หรือเป็นองค์กรขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่ง จะต้องดำเนินการตาม

บทบาทและความรับผิดชอบของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อที่จะนำ ประเทศชาติไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาได้ในที่สุดตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

2.2.3 มาตรฐานการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 34 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคำนึงถึงความเป็น อิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาขึ้นและตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา เมื่อ วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรฐานการอุดมศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย เพื่อ ใช้เป็นกลไกในระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษาและระดับหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาอุดมศึกษา รวมทั้งในการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษา จึงได้กำหนดตัวบ่งชี้หลักภายใต้มาตรฐานการอุดมศึกษาย่อยแต่ละด้าน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแล ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในของสถาบันแต่ละแห่ง ซึ่งมาตรฐานฉบับนี้ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557 หน้า 36-40)

1. มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต

บัณฑิตอุดมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการ เรียนรู้และการพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมี ความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยมีตัวบ่งชี้ คือ

1.1 บัณฑิตมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน สามารถเรียนรู้ สร้างและ ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติงานและสร้างงานเพื่อพัฒนาสังคมให้ สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

1.2 บัณฑิตมีจิตสำนึก ดำรงชีวิต และปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม

1.3 บัณฑิตมีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการดูแล เอาใจใส่ รักษาสุขภาพของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

2. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษา มีการบริหารอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลและพันธกิจของอุดมศึกษาอย่างมีคุลยภาพ ดังนี้

2.1 มาตรฐานด้านธรรมาภิบาลของการบริหารการอุดมศึกษา มีการบริหารจัดการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยคำนึงถึงความหลากหลายและความเป็นอิสระทางวิชาการมีตัวบ่งชี้คือ

2.1.1 มีการบริหารจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความ ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประเภทของสถาบันและสังคม เพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีอิสระทางวิชาการ

2.1.2 มีการบริหารจัดการทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คล่องตัว โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการจัดการศึกษาผ่านระบบ และวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า คุ้มทุน

2.1.3 มีระบบประกันคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.2 มาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษา การดำเนินงานตามพันธกิจอุดมศึกษาทั้ง 4 ด้านอย่างมีคุลยภาพโดยมีการประสานความร่วมมือรวมพลังจากทุกภาคส่วนของชุมชนและสังคมในการจัดการความรู้ มีตัวบ่งชี้คือ

2.2.1 มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความ ต้องการที่หลากหลายของประเภทของสถาบันและสังคม โดยให้ความสัมพันธ์กับการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้และการสร้างงานด้วยตนเองตามสภาพจริง ใช้การวิจัยเป็น ฐาน มีการประเมินกิจการนิสิตนักศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียนการสอน

2.2.2 มีการวิจัยเพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นการขยายพรมแดนความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อมตามศักยภาพของประเภทสถาบัน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดม ศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับนานาชาติของสังคม และประเทศชาติ

2.2.3 มีการบริการวิชาการที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมตามระดับความเชี่ยวชาญของสถาบัน มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของสังคมประเทศชาติ

2.2.4 มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสานพัฒนา เผยแพร่วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีการปรับใช้ศิลปวัฒนธรรมต่างประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

3. มาตรฐานด้านการสร้างพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้การ แสวงหาและการจัดการความรู้ตามแนวหลักการอันนำไปสู่สังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการ เรียนรู้ มีตัวบ่งชี้คือ

3.1 มีการแสวงหา การสร้าง และการใช้ประโยชน์ความรู้ ทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญา ท้องถิ่นและประเทศ เพื่อเสริมสร้างสังคมฐานความรู้

3.2 มีการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการวิจัยแบบบูรณาการ หลักการแลกเปลี่ยนความรู้ และหลักการประสานความร่วมมือ รวมพลัง อันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ คณะกรรมการการอุดมศึกษายังได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐาน สถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มสถาบันที่มีปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกัน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงประกาศมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ดังนี้

1. มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้านคือ

1.1 ด้านกายภาพ สถาบันศึกษามีอาคารที่ประกอบด้วยลักษณะของอาคารเรียน ที่ดี มีห้องครบทุกประเภท พื้นที่ใช้สอยที่ใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรมทุกประเภทมีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนอาจารย์ประจำ จำนวนนักศึกษาในแต่ละหลักสูตรและจำนวนนักศึกษาตามแผน การรับนักศึกษา ตามเกณฑ์พื้นที่ใช้สอยอาคารโดยประมาณ รวมทั้ง จะต้องจัดให้มีห้องสมุดตามเกณฑ์มาตรฐาน มีครุภัณฑ์ประจำอาคาร ครุภัณฑ์การศึกษาและ คอมพิวเตอร์จำนวนเพียงพอต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้อาคารและบริเวณอาคารจะต้องมีความมั่นคง ปลอดภัย

1.2 ด้านวิชาการ สถาบันอุดมศึกษามีศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจ ด้านวิชาการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาและแผนการผลิตบัณฑิต ที่ตอบสนองความต้องการของประเทศ และผู้ใช้บัณฑิตโดยรวม มีหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับ การบริการการศึกษาที่ดี สามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สถาบันต้องมีการบริหารวิชาการ ที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทั้งในด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล การเรียนรู้ การประกันคุณภาพการเรียนการสอน และการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ

1.3 ด้านการเงิน สถาบันอุดมศึกษามีความพร้อมด้านการเงินทั้งงบการเงินรวมและ งบที่จำแนกตามกองทุน มีแผนการเงินที่มั่นคง เป็นหลักประกันได้ว่าสถาบันจะสามารถจัด การศึกษาได้ตามพันธกิจและเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาในอนาคต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและผู้ใช้บริการอุดมศึกษา สถาบันมีการจัดทำรายงานการเงิน ที่แสดงถึงการได้มาของรายได้ รายรับ การจัดสรร การใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพ และทั่วถึงเป็นธรรม อย่างชัดเจน รวมทั้งการนำรายได้ไปลงทุนภายใต้การประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยง มีระบบ การติดตามตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อนของบุคคลากรทุกระดับ

1.4 ด้านการบริหารจัดการ สถาบันอุดมศึกษามีระบบบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์และค่านิยม นำไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องไปในแนวทาง เดียวกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และพันธกิจที่กำหนดไว้ โดยมีสภาสถาบันทำหน้าที่กำกับ นโยบายการดำเนินการตามแผน การบริหารบุคคล การบริหาร การบริหารงานงบประมาณ และ ทรัพย์สิน การบริหารสวัสดิการที่จัดให้กับนักศึกษาและบุคคลทุกระดับ รวมทั้งกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่กำหนดไว้ มีการเผยแพร่ผลการกำกับการดำเนินงานของสภาสถาบันและการบริหารจัดการของผู้บริหารทุก ระดับสู่ประชาคมในสถาบันและภายนอกสถาบัน ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วยหลัก ความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความ คุ้มค่า

2. มาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน

2.1 ด้านการผลิตบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการรับนักศึกษาเข้าเรียนมี คุณสมบัติและจำนวนตรงตามแผนการรับนักศึกษา สอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิตอย่างมี คุณภาพ สถาบันผลิตบัณฑิตได้ตามคุณลักษณะ จุดเน้นของสถาบันตรงตามเป้าหมายที่กำหนดและ จัดให้มีข้อสารสนเทศที่ชัดเชน เผยแพร่ต่อสาธารณะในเรื่องหลักสูตรการจัดการสอน คณาจารย์ที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรม การพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตรและตอบสนองความต้องการ ของนักศึกษา

2.2 ด้านการวิจัย สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินพันธกิจด้านการวิจัยอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และภายใต้จุดเน้นเฉพาะโดยมีการดำเนินการตามนโยบาย แผนงบประมาณ มีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัย บุคลากร ให้มีสมรรถนะในการทำ วิจัย ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการทำวิจัยกับหน่วยงานภายนอกสถาบันเพื่อให้ได้ผลงานวิจัย ผลงานประดิษฐ์ และงานริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ สนองยุทธศาสตร์การพัฒนา ประเทศ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ในวงกว้างและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ สาธารณชน

2.3 ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม สถาบันอุดมศึกษามีการให้บริการ ทางวิชาการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในวงกว้างและกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงทั้งในและ ต่างประเทศ ซึ่งอาจให้บริการโดยการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในระดับสถาบันและระดับบุคคลได้ ในหลายลักษณะ อาทิ การให้คำปรึกษา การศึกษาวิจัย การค้นคว้าเพื่อแสวงหาคำตอบให้กับสังคม การให้บริการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นต่าง ๆ การให้การศึกษาต่อเนื่องบริการแก่ประชาชน ทั่วไป

2.4 ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการทำนุ บำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถาบัน มีระบบและกลไกใน การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศิลปะและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน โดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ ตระหนักถึงคุณค่า

เกิดความซาบซึ้ง และมีสุนทรียะต่อศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ สามารถ นำไปใช้เป็นเครื่องจรรโลงความดีงามในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ มีวิถีชีวิตที่ปรารถนา และเรียนรู้วิธีการจัดการวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ไม่พึงปรารถนาได้

ดังนั้น จากแนวคิดการบริหารจัดการดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง ซึ่งโดยทั่วไปจะมีภาระหน้าที่ทั้งด้านการสอน การวิจัย และการบริการ สังคมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม แต่ภาระหน้าที่สำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัยคือ ผลิตบุคลากร ระดับสูงที่มีความรู้ความสามารถออกไปรับใช้ประเทศชาติและสังคม การวิจัยและการให้บริการ วิชาการแก่สังคมเป็นภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีความพร้อมทางวิชาการเป็นอย่างดี แม้ว่า มหาวิทยาลัยจะมีภารกิจแตกต่างจากสถาบันอื่น แต่การบริหารจะใช้ระบบราชการเหมือนระบบ ราชการทั่ว ๆ ไป จึงไม่สามารถตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและ ต่างประเทศ การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในรูปแบบเดิมที่มุ่งเน้นไปที่มีขนาดของโครงสร้างองค์กรที่ใหญ่โต มุ่งเน้นเฉพาะการแก้ไขปัญหาบนฐานของกฎระเบียบที่เคร่งครัดตายตัว ซึ่ง เป็นไปตามระเบียบราชการ การบริหารในรูปแบบนี้จึงไม่เพียงพอต่อการสร้างความได้เปรียบเชิง การแข่งขันอย่างยั่งยืนให้กับสถาบันได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การแข่งขันที่รุนแรงจากการรุกคืบของมหาวิทยาลัยต่างประเทศรวมทั้งภาวะ คุกคามอื่น ๆ มหาวิทยาลัยสงฆ์ก็ได้ตระหนักถึงภาวะคุกคามดังกล่าวเช่นเดียวกัน จึงได้พยายามหา แนวทางเพื่อขจัดอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งจำเป็นต้องเตรียมความพร้อม โดยศึกษาว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรจะมียุทธศาสตร์เป็นอย่างไร เพื่อให้มหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการของประชาคมอาเซียน และ เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับการแข่งขันในระดับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (จากงานวิจัย ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์)

2.2 แนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศ

หากพิจารณาความหมายของคำว่า “ระบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ” อาจแยกได้ เป็น 2 คำ คือ “ระบบการบริหาร” และ “ความเป็นเลิศ” ซึ่งคำว่า “ระบบบริหาร” ผู้วิจัยได้อธิบาย ความหมายไว้ในตอนต้นแล้ว ต่อไปนี้จะอธิบายความหมายของความเป็นเลิศ

2.2.1 ความหมายของความเป็นเลิศ

ความเป็นเลิศมีความหมายหลายด้าน ส่วนมากนักวิชาการจะให้นิยามไว้ในกรอบมโนทัศน์ที่เป็นสากล เช่น Webster (1981) นิยามว่า ความเป็นเลิศ (Excellence) หมายถึง สิ่งที่ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุด หรือการกระทำที่ประกอบด้วยคุณภาพที่สูงสุดจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป สอดคล้องกับสำนักมาตรฐานการศึกษาของประเทศอังกฤษ (2007) นิยามว่า ความเป็นเลิศ หมายถึง ยอดเยี่ยม เด่น อยู่ระดับหนึ่ง มีประสิทธิภาพระดับสูง ความรวดเร็วในความก้าวหน้าของกระบวนการ นอกจากนี้ Baumgart(1988) ให้นิยาม

“คุณภาพ” ว่า หมายถึง แบบของความเป็น เลิศ หรือสิ่งที่เหนือกว่า หรือดีกว่าปกติธรรมดา ซึ่งสอดคล้องกับ Conrad &Blackbun (1985)

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2536) กล่าวว่า ความเป็นเลิศ และคุณภาพนั้นมีความหมาย คล้ายกัน ใช้แทนกันได้โดยทั้งสองคำ ต่างคำนึงถึงมิติของรูปแบบโดยไม่เพียงแต่คำนึงถึงผลสำเร็จ แต่คำนึงถึงคุณลักษณะซึ่งทำให้เกิดผลสำเร็จด้วยทั้งคุณภาพและความเป็นเลิศต่างก็ หมายถึง คุณลักษณะที่มีมาตรฐานสูง และตั้งใจจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ไม่ต่ำไปกว่ามาตรฐานนั้น

ดังนั้น คำว่า “มาตรฐาน” “คุณภาพ” และ “ความเป็นเลิศ” มีความเกี่ยวข้องกันอยู่ แต่ก็มีความแตกต่างกันที่การจัดลำดับ กล่าวคือ “มาตรฐาน” เป็นสิ่งที่ถือเอาเป็นหลักสำหรับเทียบ กำหนด (ราชบัณฑิตสถาน, 2546) หรือเป็นข้อกำหนดขั้นต่ำที่ต้องมี ส่วนคำว่า “คุณภาพ” เป็นการ ยกระดับจากมาตรฐาน ซึ่งนอกจากทำให้ตรงตามข้อกำหนดแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความพึงพอใจ และสอดคล้อง กับความต้องการของลูกค้าด้วย สำหรับ “ความเป็นเลิศ” มีคุณภาพเป็นพื้นฐานสำคัญ และมีความ เหนือกว่าคุณภาพเพราะเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะมีความโดดเด่นกว่า เป็นระดับคุณภาพสูงสุดมี ผลงานที่ยอดเยี่ยมซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547)

ดังนั้น ความเป็นเลิศ หมายถึง คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ หรือการบริการที่มีคุณภาพ ยอดเยี่ยม โดดเด่นเป็นระดับคุณภาพสูงสุด มีผลงานยอดเยี่ยมสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้ ดังนั้นจากการศึกษาทบทวนเรื่องคุณภาพและความเป็นเลิศที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ระบบการ บริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่อย่างเป็นระบบ สัมพันธ์ กันโดยใช้องค์ประกอบทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การนำ การ จัดการด้านบุคคล และการควบคุมเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่มีคุณภาพสูงสุด

2.2.2 ความสำคัญของระบบบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ

วัฒนธรรมองค์กรระดับโลก จะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการดึงดูด ผูกพัน และจูงใจพนักงานขององค์กรให้มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ดังนั้นกลยุทธ์ที่สำคัญในการ เปลี่ยนแปลงองค์กรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน คือ การสร้างองค์กรให้มีความเป็นเลิศ (ทวีศักดิ์ สูทกวาทิน, 2550) และGreg (1994) กล่าวว่ากระบวนทัศน์การบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ คือ กรอบแนวคิดแบบใหม่ วิธีคิด และวิธีปฏิบัติของคนในการบริหารเพื่อให้องค์กรมีการปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ศักดิ์ พูลสารัมย์ (2540) กล่าวว่า การเปลี่ยนกระบวนทัศน์สู่ความ เป็นเลิศ ต้องเปลี่ยนจากกรอบความคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ โดยต้องเริ่มที่ผู้บริหาร เพื่อ ก่อให้เกิดการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพ โดยมีการปรับปรุงคุณภาพทั่วทั้งองค์กรและปรับปรุงอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้ยกระดับความสามารถในการแข่งขันขององค์กรให้ดำรงอยู่ได้ตามสภาพแวดล้อม หรือปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2541) กล่าวว่า ในโลกของการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและ มหาศาล ในขณะเดียวกันลูกค้าหรือผู้บริโภคมีความคาดหวัง และปรารถนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประกอบกับปริมาณ และ

ความหลากหลายของสินค้า และบริการที่มีอยู่เปิดโอกาสให้ลูกค้าสามารถ เลือกสิ่งที่ดีที่สุด ดังนั้นองค์กรต่างๆ จึงต้องพยายามหาวิถีทางปรับกลยุทธ์เพื่อให้สามารถก้าวไป ข้างหน้าเหนือคู่แข่งขันรายอื่น ๆ เพื่อเพิ่มกำไร เพิ่มส่วนแบ่งการตลาด และที่สำคัญเพื่อความอยู่ รอดขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2546) กล่าวไว้ว่า ระบบการ บริหารเพื่อความเป็นเลิศ เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรสามารถรักษาลูกค้าไว้ได้ ได้มาซึ่งความภักดี ของลูกค้าและได้มาซึ่งส่วนแบ่งของตลาดมากขึ้น ทำให้องค์กรเจริญเติบโต ทันต่อการตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงและความต้องการของลูกค้า ตลาดที่เปลี่ยนไป หรือเกิดขึ้นใหม่ สามารถสร้าง โอกาสใหม่ทางธุรกิจ ใช้ทรัพยากรขององค์กรเพื่อให้ผลิตผลสูงขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ข้างต้น กล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านลูกค้า เทคโนโลยี คู่แข่ง วิกฤติการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ องค์กรต้องมีการปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อรักษาลูกค้า สร้างความภักดี ให้กับองค์กรสามารถขยายตลาดได้ และมีการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นั่นหมายถึง การเพิ่มงานและกำไรให้กับองค์กร ส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพิ่ม ขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้

สรุปได้ว่า การสร้างองค์กรให้มีความเป็นเลิศ (Excellence) โดยใช้กระบวนการ หรือ หน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การนำและการควบคุม การมีผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่เป็นเลิศ มีความโดดเด่นเป็นระดับคุณภาพสูงสุด เพื่อการอยู่รอดขององค์กร และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสู่ตลาดโลก

2.2.3 แนวคิดหลักของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ

การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) ได้นำไปใช้เป็นหลักการพื้นฐานสำหรับ พัฒนาเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA) ฉบับความเป็นเลิศทางการศึกษาได้มีการกำหนดค่านิยม หลักการ และแนวคิดขึ้นเพื่อให้ สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้นำไปใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการและพัฒนาคุณภาพแห่งชาติ (MBNQA) ฉบับความเป็นเลิศทางการศึกษามีหลักการ และแนวคิดดังนี้ ช่วงโชติ พันธุเวช (2552) สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2555)

1. การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership)
2. ความเป็นเลิศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Centered Excellence)
3. การเรียนรู้ระดับองค์กร และระดับบุคคล (Organizational and Personal Learning)
4. การให้ความสำคัญกับบุคคล และพันธมิตร (Valuing Workforce members and partners)
5. ความคล่องตัว (Agility)
6. การมุ่งเน้นอนาคต (Focus on the Future)
7. การจัดการเพื่อนวัตกรรม (Managing of Innovation)

8. การจัดการ โดยใช้ข้อมูลจริง (Management by Fact)

9. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Societal Responsibility)

10. การมุ่งเน้นผลลัพธ์และสร้างคุณค่า (Focus on Results and creating value)

11. มุมมองเชิงระบบ (Systems Perspective) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1. การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์

ผู้นำระดับสูงของสถานศึกษา ต้องนำพาองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ กำหนด เป้าหมายทิศทาง และค่านิยมขององค์กรให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมโดยมุ่งเน้นผู้เรียน และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และค่านิยมเหล่านั้นจะต้องมีความสมดุลกับ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้นำสถานศึกษาต้องสร้างความมั่นใจในการกำหนดกลยุทธ์ ระบบ และวิธีการสร้างความเป็นเลิศให้เกิดขึ้น ผู้นำระดับสูงจะต้องกระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นเร่งเร้าให้ ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดได้ร่วมทุ่มเท อุทิศตนผลักดัน ให้องค์กรประสบความสำเร็จ เรียนรู้พัฒนา ตนเองรวมทั้งสร้างนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และกระตุ้นให้บุคลากรมีการสร้างองค์ความรู้ พัฒนาสมรรถภาพ และความสามารถในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน และผลการดำเนินงาน บริหารจัดการด้วยธรรมาภิบาล มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรมต่อผู้ มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้นำระดับสูงจะต้องประพฤติ และปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี มี จรรยาบรรณ มีความสามารถในการสื่อสาร สอนงาน พัฒนา และสร้างผู้นำองค์กรในอนาคต ทบทวนผลการดำเนินการของสถานศึกษา และการยกย่องชมเชย ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำระดับสูงสร้าง ค่านิยม และความคาดหวังสูงขององค์กรไปพร้อม ๆ กับการสร้างความเป็นผู้นำ

2. ความเป็นเลิศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้เรียน คือ หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาประสิทธิภาพ และคุณภาพการจัด การศึกษาจะถูกตัดสินโดยผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียของสถานศึกษา การพัฒนาผู้เรียนให้เต็ม ศักยภาพ และตามความต้องการของแต่ละคน สถานศึกษาต้องกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน และ บริการต่างๆ ที่ได้มาจากการศึกษา และวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้เสีย สถานศึกษาจะต้องมีทางเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน จะช่วยทำให้ เกิดการเรียนรู้ พัฒนา และสร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการออกแบบหลักสูตร และการสอนที่มี คุณภาพจะต้องตอบสนอง และได้มาจากความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้เสีย

การศึกษาที่เป็นเลิศต้องมุ่งที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญมีทั้งองค์ประกอบที่ เกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคตได้แก่ ความเข้าใจในความปรารถนาของผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียใน ปัจจุบัน และการคาดหมายความต้องการในอนาคตรวมถึงศักยภาพในการรองรับ ตอบสนอง คุณค่า และความพึงพอใจอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการจากประสบการณ์ทั้งมวลที่ ผู้เรียนได้รับตลอดช่วงเวลาที่อยู่ใน

สถานศึกษาซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ของผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วน เสียมีต่อสถานศึกษา ซึ่งช่วยสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น และความภักดี ความเป็นเลิศที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญมีความหมายมากเกินกว่าการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การบรรลุ มาตรฐานความรู้ขั้นต่ำ หรือการลดปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว ย่อมนำไปสู่ทัศนะของผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อสถานศึกษา และเชื่อได้ว่าเป็นส่วนสำคัญ ของความเป็นเลิศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ความสำเร็จของสถานศึกษาในการตอบสนอง เพื่อแก้ปัญหาความแตกต่างเหลื่อมล้ำของผลการเรียน ข้อเรียกร้องของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย หรือข้อบกพร่อง ในกระบวนการบริการล้วนมีความสำคัญยิ่งต่อการได้มาซึ่งความภักดี ผูกพัน ในระยะยาว

สถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้เน้นเพียงเฉพาะลักษณะของแผนการเรียน หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียเท่านั้น แต่ยังหมายความ ถึง ลักษณะที่แตกต่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ ที่เป็นคู่แข่ง ซึ่งอาจได้แก่นวัตกรรมการเรียนการสอน การให้บริการที่แตกต่าง การตอบสนองความต้องการ และการแก้ปัญหาที่รวดเร็วฉับไวกว่า หรือ การสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะพิเศษ

ดังนั้นความเป็นเลิศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเป็นแนวคิดเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งตรงไปยังความ ผูกพัน ภักดีของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย การเพิ่มส่วนแบ่งตลาด และการเติบโตขององค์กร ซึ่ง จำเป็นต้องอาศัยความตื่นตัว ไหวทันต่อข้อเรียกร้องต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดขึ้นใหม่ ทั้งของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลาด ปัจจัยต่างๆ ที่ผลักดันให้เกิดความผูกพันของผู้รับบริการ รวมถึงความจำเป็นต้องใส่ ใจอย่างใกล้ชิดต่อเสียงลูกค้า การคาดการณ์ การเปลี่ยนแปลงในตลาด เพราะฉะนั้นความเป็นเลิศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงต้องการวัฒนธรรมที่เน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ เสียเป็นสำคัญรวมถึงความคล่องตัวขององค์กร

3. การเรียนรู้ระดับองค์กรและระดับบุคคล

การที่องค์กรจะมีผลการดำเนินการที่เป็นเลิศได้นั้น องค์กรจะต้องมีแนวทางปฏิบัติ และวิธีการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ การเรียนรู้ขององค์กรนอกจากจะต้อง ดำเนินการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จะต้องปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่เป้าหมาย หรือการหาแนวทางใหม่ๆ การเรียนรู้ต้องบูรณาการเข้าไปลงสู่วิถีการปฏิบัติงานขององค์กรด้วย ดังนั้นการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะดังนี้

1) ส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำที่ทำจนเป็นกิจวัตร

2) สิ่งที่ปฏิบัติในทุกระดับตั้งแต่ บุคคล หน่วยงาน กลุ่มงาน และสถานศึกษา

3) สิ่งที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยตรง

4) สิ่งที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร

5) สิ่งที่เกิดจากการมองเห็นโอกาส ในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และมีความหมาย รวมทั้งการสร้างนวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงแนวความคิด จากครู และบุคลากร ผลการวิจัยด้านการศึกษา การเรียนรู้ข้อมูลจากผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสีย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

การเรียนรู้ระดับองค์กรส่งผลดังนี้

1) เพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ด้วยหลักสูตร บริการ ที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ และบริการทางการศึกษาใหม่ ๆ หรือที่ได้มีการปรับปรุงพัฒนา

2) การสร้างโอกาสใหม่ ๆ ทางการศึกษา

3) สร้างกระบวนการ และรูปแบบการจัดการศึกษาใหม่ ๆ และที่ได้มีการปรับปรุง

4) ลดความผิดพลาด ความคลาดเคลื่อน ความสูญเสีย และต้นทุนที่เกี่ยวข้อง

5) ปรับปรุงความสามารถในการตอบสนองและการลดระยะเวลา

6) เพิ่มผลผลิต และประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากรทั้งหมด ของสถานศึกษา

7) ส่งเสริมผลการดำเนินการของสถานศึกษา สถาบันในด้านความรับผิดชอบ ต่อ สังคม และการให้บริการชุมชน

สถานศึกษาดำเนินการเพื่อการเรียนรู้ระดับบุคคลได้ด้วยการให้การศึกษา การ ฝึกอบรม และการสร้างโอกาสอื่น ๆ เพื่อการเติบโต และพัฒนาที่ต่อเนื่อง โอกาสเหล่านี้รวมถึง การหมุนเวียนงาน การให้รางวัล และการเพิ่มค่าตอบแทนตามความรู้และทักษะ

การเรียนรู้ระดับบุคคลส่งผลดังนี้

1) ผู้ปฏิบัติงานยังคงอยู่กับองค์กร โดยมีความผูกพัน ความพึงพอใจ มีความรอบ รู้ความสามารถรอบด้าน

2) เกิดการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน กลุ่มงานภายในสถานศึกษา

3) มีการสร้างสินทรัพย์ทางความรู้ และภูมิปัญญาขององค์กร มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดนวัตกรรม

ดังนั้นการเรียนรู้จึงมิใช่เพื่อให้หลักสูตร บริการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และการ บริการทางการศึกษาอื่น ๆ ที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่น สร้างนวัตกรรม สามารถปรับตัว และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาดได้ดี ยิ่งขึ้นด้วย การเรียนรู้ยังช่วยชี้นำ ให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจ และแรงจูงใจที่จะมุ่งมั่นไปสู่ ความเป็นเลิศ

4. การให้ความสำคัญกับบุคคล และพันธมิตร

ความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่มีความผูกพัน และได้รับประโยชน์จากการทำงานที่มีความหมายเห็นทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน และรับผิดชอบต่อผล การดำเนินงานภายใต้บรรยากาศการทำงานที่มีความปลอดภัย มีความไว้เนื้อเชื่อใจ และการให้ความ ร่วมมือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้องค์กรที่ประสบความสำเร็จ ต้องสามารถใช้ประโยชน์จากความ หลากหลายของผู้ปฏิบัติงาน และพันธมิตรในด้านความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจการให้ความสำคัญต่อบุคลากร หมายถึง ความมุ่งมั่นต่อการสร้างความผูกพัน ความ พึงพอใจ การพัฒนาและความผาสุกของบุคลากร ซึ่งยิ่งต้องอาศัยการ

ออกแบบกระบวนการให้มี ความยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพสูงให้มากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการทำงาน และความ ต้องการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน

ในส่วนของบุคลากรทั่วไป การพัฒนาอาจรวมถึงการฝึกอบรมที่เป็นทางการ และ การสอนงาน หมุนเวียนงาน การให้ค่าตอบแทนตามทักษะ สำหรับครูการพัฒนาไม่ได้หมายถึงความรู้ด้านวิชาการเท่านั้น แต่หมายถึง ความรู้เรื่องระบบงานพัฒนาการของผู้เรียน แบบแผนการ เรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีการวัดผลประเมินผลด้วย การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย แนว ทางการพัฒนาสถานศึกษา ร่วมในขณะทำงานพัฒนา และบริหารโครงการ และหลักสูตรต่างๆ การมีส่วนร่วม จะต้องเน้นความสำคัญของผู้เรียน และความร่วมมือในลักษณะสหวิทยาการมากขึ้น ผู้นำ สถานศึกษา ควรมุ่งขจัดปัญหา อุปสรรคต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ครู และบุคลากรมีขวัญและกำลังใจ ในการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งมุ่งเน้นความเป็นเลิศด้านผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความยั่งยืนและท้าทาย

สิ่งสำคัญในการให้ความสำคัญกับคุณค่าบุคลากรขององค์กร

1) ผู้นำองค์กรต้องแสดงให้เห็นว่ามีความมุ่งมั่นที่จะให้ครูและบุคลากรประสบ ความสำเร็จ

2) การสร้างระบบการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลที่นอกเหนือไปจากระบบการให้ผลตอบแทนตามปกติ

3) การพัฒนาและสร้างความก้าวหน้าขึ้นภายในองค์กร

4) การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร เพื่อให้บริการผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ ช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ได้มากขึ้น การ

5) สร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรม

6) การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนเอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีลักษณะหลากหลาย

สถานศึกษาต้องสร้างพันธมิตรร่วมพัฒนาทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์โดยรวมได้ดีขึ้น พันธมิตรร่วมพัฒนาในสถานศึกษาอาจหมายถึง ความร่วมมือ ระหว่าง ผู้นำ ครูและบุคลากร ที่อาจนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนา การฝึกอบรมข้ามสายงาน หรือการปรับระบบ งานใหม่ เช่นการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง พันธมิตรร่วมพัฒนา ภายนอกอาจเป็นสถาบันการศึกษาอื่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรบริการสังคม ต่างๆ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่อาจให้การสนับสนุนอื่น ๆ การมีพันธมิตรร่วมพัฒนา ภายนอกจะช่วยเสริมความแข็งแกร่ง และขีดความสามารถของคู่ร่วมพัฒนา อาจนำมาซึ่งความ ได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ขององค์กรอีกด้วย

5. ความคล่องตัว

ความคล่องตัวเป็นตัววัดความมีประสิทธิผลขององค์กรที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น และเป็นเครื่องบอกความสำเร็จในการแข่งขันระดับโลก ที่ต้องอาศัยความคล่องตัว ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว และมีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน และผู้

มีส่วนได้ส่วนเสีย การใส่ใจ และการวัดเวลาที่ใช้ในการตอบสนอง ช่วยปรับ โดยสร้างการบริหาร และกระบวนการทำงานให้ง่ายขึ้น

ดังนั้นเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทุกมิติมีความสำคัญมากขึ้น และควรถือเป็นตัววัด หลักประการหนึ่งของกระบวนการ การให้ความสำคัญเรื่องเวลาก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญ เช่น การ ปรับปรุงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการจะส่งผลต่อการปรับปรุงองค์กร ระบบงาน คุณภาพ ใช้จ่าย การมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผลิตผล

6. การมุ่งอนาคต

การแสวงหาความเป็นเลิศทางการศึกษา การเติบโตอย่างยั่งยืน และผลการ ดำเนินงานที่ดีอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องมีแนวทางที่มุ่งอนาคตอย่างชัดเจน และต้องมีความมุ่งมั่น ที่ จะสร้างพันธะระยะยางกับผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การสร้างอนาคตที่ยั่งยืนต้องอาศัยความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา และตลาดการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้นการวางแผน การกำหนด วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และจัดสรรทรัพยากรของสถานศึกษา จึงต้องคำนึงอิทธิพลของปัจจัย ต่างๆ และต้องคาดการณ์ปัจจัยหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงความต้องการทางการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษา วิธีการจัดการเรียนรู้ ความพร้อมของทรัพยากร ความคาดหวังของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย โอกาสใหม่ๆ ในการสร้างพันธมิตรร่วมพัฒนา ความต้องการในการจ้าง บรรจุ แต่งตั้ง และการพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงประชากร กลุ่ม ผู้เรียน และตลาด ความคาดหวัง ความต้องการของชุมชน สังคม กลยุทธ์ใหม่ ๆ ของ สถาบันการศึกษาในระดับเดียวกัน ฯลฯ

การมุ่งเน้นอนาคตต้องมีการพัฒนาผู้นำและบุคลากรขององค์กร เพื่อสร้างโอกาส ในการพัฒนา การสร้างนวัตกรรมการเติบโตที่ต่อเนื่อง การมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

7. การจัดการเพื่อนวัตกรรม

นวัตกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และมีความหมายต่อการปรับปรุง หลักสูตรการบริการ กระบวนการจัดการศึกษา การปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อสร้างคุณค่าใหม่ ให้แก่ผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นวัตกรรมนำองค์กรไปสู่การสร้างมิติใหม่ นวัตกรรมไม่จำกัดอยู่ ในขอบเขตของการวิจัยเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญต่อระบบงาน กระบวนการและการปฏิบัติของ สถานศึกษาทุกด้าน ผู้นำจึงควรชี้นำ และบริหารสถานศึกษาเพื่อให้นวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของ วัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร รวมทั้งบูรณาการกับการปฏิบัติงานประจำวัน โดยมีระบบการ ปรับปรุงผลการดำเนินงานที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องมี การปฏิบัติอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร

8. การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง

การจัดการองค์จำเป็นต้องมีการวัด และวิเคราะห์ผลการดำเนินการ เป็นส่วนสำคัญ ของ

สถานศึกษา การวัดผลการดำเนินงาน ควรพัฒนาจากความต้องการ และกลยุทธ์ขององค์กร ควรสื่อให้เห็นถึงข้อมูลและสารสนเทศที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับกระบวนการหลัก และผลลัพธ์ การบริหารจัดการ องค์กรต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายประกอบกัน

ระบบการวัดผลการดำเนินการโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องอาศัยข้อมูลจริง ที่ครอบคลุม และบูรณาการในทุกด้าน เช่น ปัจจัยนำเข้า สภาพแวดล้อม ผลการดำเนินงาน ข้อมูล เชิงเปรียบเทียบแข่งขัน บุคลากร ค่าใช้จ่าย ผลลัพธ์ของกระบวนการ และการวัดผลการ ดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นต้น รวมถึงภูมิหลังของผู้เรียน แบบแผนการเรียนรู้ แรงจูงใจ จุดอ่อนจุดแข็ง ในด้านสมรรถนะ ความก้าวหน้าพัฒนาการทางการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนตามหลักสูตร ความพึงพอใจต่อการสอน บริการ กิจกรรมต่างๆ การออกกลางคัน การจบการศึกษา และความสำเร็จหลังจบการศึกษา

การวิเคราะห์ หมายถึง การกลั่นกรองสาระใจความสำคัญจากข้อมูล สารสนเทศ เพื่อใช้สนับสนุนการวัดผล การตัดสินใจ การปรับปรุง และนวัตกรรม การวิเคราะห์ต้องใช้ข้อมูล เพื่อกำหนดแนวโน้มคาดการณ์ ตลอดจนความเป็นเหตุเป็นผล การวิเคราะห์ยังช่วยสนับสนุน จุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น การวางแผน การทบทวนผลการดำเนินงานโดยรวม การปรับปรุงการปฏิบัติงาน และการบรรลุเป้าหมาย ของการบริหารความเปลี่ยนแปลง การเปรียบเทียบผลการ ดำเนินการกับสถาบันอื่น ซึ่งจัดหลักสูตร หรือจัดการบริการในระดับเดียวกัน หรือเทียบเคียงกับ วิธีที่เป็นเลิศ

ในการปรับปรุงผลการดำเนินการและการจัดการเปลี่ยนแปลง คือการเลือก และการ ใช้ตัวชี้วัดคุณภาพผลการดำเนินการจะต้องสะท้อนถึงปัจจัยที่ทำให้ผลการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน ผลการดำเนินการด้านงบประมาณ และการเงินดีขึ้นตัวชี้วัดครอบคลุมความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย และผลการดำเนินงานขององค์กรจะเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทาง และตรงกับเป้าหมายขององค์กร

9. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้นำสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม พฤติกรรมที่แสดงถึงคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งต้องคำนึงถึงความผาสุก และผลกระทบต่อสาธารณะ ผู้นำควรเป็น แบบอย่างที่ดีในการให้ความสำคัญเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การคุ้มครอง ป้องกัน สุขภาวะ ความปลอดภัย และ สิ่งแวดล้อมของส่วนรวม รวมถึงผลกระทบที่มีต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา ควรให้ ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร และลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

การวางแผนควรคาดการณ์ถึงผลกระทบ และความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการ จัดการอาคารสถานที่ การปฏิบัติงานจากห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ และการขนส่ง การใช้ ผลิตภัณฑ์ และการกำจัดของเสีย การวางแผนที่มีประสิทธิผล เน้นการป้องกันเพื่อมิให้เกิดปัญหา ตั้งแต่เริ่มแรก การดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจัดให้มีข้อมูล และการ สนับสนุนให้พร้อม เพื่อสร้างความตื่นตัว ความ

ปลอดภัย และความมั่นใจแก่สังคม สถานศึกษาไม่เพียงปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ควรถือเอา ข้อบังคับดังกล่าว เป็นโอกาสเพื่อการปรับปรุงให้เหนือกว่าสิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ

สถานศึกษาควรปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมในการดำเนินการ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในทุกกรณี ความผาสุกและประโยชน์ทางสังคมในวงกว้าง หมายถึง การแสดงว่าภาวะผู้นำ และการ ตอบสนองความต้องการที่สำคัญของสังคมเท่าที่ทำได้ตามข้อจำกัดของสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงความต้องการทางการศึกษาในชุมชน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ดีเลิศ การอนุรักษ์ทรัพยากร การบริการชุมชน การแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพ การแสดงภาวะผู้นำในฐานะองค์กรต้นแบบ จะมี พลังส่งผลต่อองค์กรอื่นทั้งภาครัฐ เอกชน ในการสร้างความร่วมมือ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังกล่าว

10. การมุ่งเน้นผลลัพธ์และสร้างคุณค่า

การวัดผลการดำเนินงานของสถานศึกษาควรมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่สำคัญ ซึ่งนำไปใช้ สร้าง และรักษาสมดุลของคุณค่าให้แก่ผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้จ้างงาน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ส่งมอบพันธมิตรร่วมพัฒนาและสังคม เมื่อสถานศึกษาได้สร้างคุณค่าเพื่อผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ก็เท่ากับได้ช่วยเหลือสังคม และปรับปรุงผลการดำเนินงานด้านการศึกษา โดยรวม นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความภักดีต่อองค์กร

กลยุทธ์ขององค์กรควรพิจารณาถึงความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญไว้ให้ ชัดเจน เพื่อช่วยให้มั่นใจได้ว่าแผนและการปฏิบัติต่างๆ สนองความต้องการของทุกฝ่ายเพื่อเลี่ยงการ เกิดผลกระทบด้านลบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินการที่บ่งชี้ความเป็นเหตุเป็นผลอย่างเหมาะสมและสมดุล เป็นวิธีการที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิผลในการสื่อ ลำดับความสำคัญทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การติดตามผลการดำเนินการจริง เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการปรับปรุงผลลัพธ์ของการดำเนินการจัดการศึกษา

11. มุมมองเชิงระบบ

มุมมองเชิงระบบ หมายถึงการจัดการทั้งองค์กรและการจัดการกับองค์ประกอบแต่ละส่วนทั้งหมด เพื่อบรรลุความสำเร็จขององค์กร มุ่งสู่ผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ การจัดการและผลการ ดำเนินการโดยรวมจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยการสังเคราะห์ การทำให้สอดคล้องไปใน แนวทางเดียวกัน และบูรณาการ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในองค์กร

การสังเคราะห์ หมายถึง การมองภาพรวมขององค์กร ความต้องการทางการศึกษา รวมถึงสมรรถนะหลัก วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ ระบบงาน และกระบวนการ ทำงานเป็นพื้นฐานประกอบการสังเคราะห์ การวางระบบงาน การจัดการศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน หมายถึง การดำเนินการที่อาศัยความเชื่อมโยงระหว่างข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อให้แผนงาน กระบวนการ ตัวชี้วัด ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินการไปอย่างสอดคล้องกัน และเชื่อถือได้

ส่วนการบูรณาการ หมายถึง การจัดองค์ประกอบทุกๆ ส่วนในระบบการจัดการศึกษา มีการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ และให้ผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ ผู้นำองค์กรจะต้องมุ่งเน้นการกำหนด นโยบาย เป้าหมาย ทิศทางและการบริหารจัดการไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ การใช้แนวคิดเชิงกลยุทธ์ และ มุ่งเน้นที่ผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้นำสถานศึกษาระดับสูงต้องมีการตรวจสอบ ติดตาม และจัดการผลการ ดำเนินการ โดยอาศัยผลลัพธ์ทางการศึกษาเป็นพื้นฐานการใช้ดัชนีวัดคุณภาพ เพื่อเชื่อมโยงกลยุทธ์หลักเข้ากับ กระบวนการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้และการจัดสรรทรัพยากรในองค์กรให้สอดคล้องกันเพื่อความ พึงพอใจของผู้รับบริการ

จากการศึกษาแนวคิดหลักของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ สรุปได้ว่า การ บริหารจัดการสถาบันการศึกษาเชิงระบบเพื่อให้บรรลุผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ หลักการและ เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (MBNQA) เป็นพื้นฐาน และกลไกนำไปสู่การบูรณาการ การจัดการศึกษาอย่าง เป็นระบบ กระบวนการจัดการศึกษา โดยรวมของสถานศึกษาจะดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยการสังเคราะห์การจัดระบบงาน การจัดการศึกษาให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน บูรณาการ เข้าด้วยกัน โดยการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์สู่ความเป็นเลิศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเรียนรู้ ระดับองค์กร และระดับบุคคล ให้ความสำคัญกับบุคคล และพันธมิตร มีความคล่องตัวในการ บริหารจัดการ มุ่งเน้นอนาคต การจัดการเพื่อนวัตกรรม มีการจัดการ โดยใช้ข้อมูลจริง มีความ รับผิดชอบต่อสังคม การมุ่งเน้นผลลัพธ์ และสร้างคุณค่า และใช้มุมมองเชิงระบบบริหารจัดการสู่ ความเป็นเลิศ
(จากงานวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษา สู่ความเป็นเลิศระดับสากล)

2.3 การพัฒนาวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

หลักคำสอนทางพุทธศาสนาหรือหลักพุทธปรัชญาล้วนเป็นไปเพื่อส่งเสริมการพัฒนา ทั้งสิ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าความคิด ความเชื่อหรือทัศนคติของสังคมแต่ละสังคมนั้นมีอิทธิพลต่อการจัด การศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพราะว่าการศึกษา เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม เป็น เครื่องมือในการสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพของพลเมืองของสังคมให้เป็นพลเมืองที่สามารถ ธำรงรักษาไว้ซึ่งมรดกสังคม และพัฒนาให้สังคมเจริญก้าวหน้าต่อไป การจัดการศึกษาจึงต้องจัด ตามความต้องการและความเชื่อของสังคมหรือจัดตามอุดมคติ หรืออุดมการณ์ของสังคม สังคมมี ความเชื่อ มีความนิยมอย่างไรก็ต้องจัดตามนั้น สิ่งที่สังคมเชื่อถือและถือเป็นอุดมคตินี่เอง เรียกว่า ปรัชญาและเมื่อนำมาใช้ทางการศึกษาที่เรียกว่าปรัชญาการศึกษาความจำเป็นที่ต้องมีปรัชญา การศึกษา ก็เพราะว่าปรัชญาเป็นแม่บทและเป็นตัวจักรอันสำคัญในการวางความมุ่งหมายทาง การศึกษา เป็นกรอบสำหรับคอยควบคุมการวางความมุ่งหมายการศึกษาระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้อง ต้องกันและให้เป็นไปตามความเชื่อความต้องการของสังคมคือ

คอยควบคุมว่าผู้ที่จบการศึกษาไปแล้วเป็นบุคคลที่สังคมต้องการหรือไม่ ถ้าไม่มี ปรัชญาการศึกษาเป็นแม่บทไว้ ครูก็จะตั้งความมุ่งหมายของตนไปคนละอย่าง สิบครูก็สิบอย่างจะทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ทำให้การจัดการศึกษาไม่บรรลุผลตามเจตนาจำนงที่สังคมวางไว้ ดังนั้นปรัชญาการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางการศึกษา การวางความมุ่ง หมายทางการศึกษา และการวางนโยบายทางการศึกษา โดยปรัชญาการศึกษาจะวางไว้ว่า

1. การจัดการศึกษานั้นจัดเพื่อใคร และจะจัดให้เกิดการพัฒนาในทางใดบ้าง เช่นให้เกิด การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. ความรู้หรือประสบการณ์ที่จะให้เรียนนั้นเป็นความรู้หรือประสบการณ์ประเภทใด มุ่งให้ผู้เรียนนำไปใช้เพื่อประโยชน์อะไร

3. คุณลักษณะของบุคคลผู้จบการศึกษาไปแล้ว ต้องการให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอย่างไร เช่นให้เป็นผู้มีความรู้ดี ความคิดดี และมีค่านิยมที่ดี เป็นต้น

เมื่อมีปรัชญาการศึกษาวางไว้เป็นหลักแล้ว ก็กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาตามได้ เช่น ปรัชญาวางไว้ว่า “การศึกษามุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิต และทำประโยชน์” ความมุ่งหมายการศึกษาอาจตั้งไว้ว่า “ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่นต่อครอบครัว และต่อตนเอง ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ มี ความสุจริตยุติธรรม” เป็นต้น

Conon

2.3.1 ความมุ่งหมายทางการศึกษา

สิ่งที่เราต้องการให้เกิดให้มีขึ้นแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่สังคมหรือประเทศชาติต้องการ เรียกว่าความมุ่งหมายทางการศึกษา หรือวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เรียก

จุดมุ่งหมายทางการศึกษา หรือลำดับอนุกรมจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Educational Objectives) มี 3 หมวด (Domain) คือ

1.cognitive Domain ว่าด้วยการรู้ความคิดและการแก้ปัญหา เรียกว่า พุทธิพิสัย

2. Affective Domain ว่าด้วยความซาบซึ้ง เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ เรียกว่าจิตพิสัย

3. Psychomotor Domain ว่าด้วยการปฏิบัติที่เกี่ยวกับทักษะในการเคลื่อนไหวและการ ใช้อวัยวะต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ เรียกว่า ทักษะพิสัย

จุดมุ่งหมายหรือความมุ่งหมายทางการศึกษา 3 ประการนี้ รวมแล้วก็คือสอนให้เป็นคน มีความรู้ เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม สามารถใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ สอนให้มีความรู้ มีคุณธรรมและนำไปปฏิบัติได้

การจะสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรไม่ว่าระดับใดก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้อง คำนึงถึงหลัก (Domain) ทั้ง 3 ประการนี้เป็นอันดับแรก จึงจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่ ต้องการได้

2.3.2 ลักษณะของพุทธปรัชญาเถรวาท (Prominent Characteristics of Theravada Philosophy)

1. ส่งเสริมคุณค่า

ลักษณะเด่นของพุทธปรัชญาเถรวาทประการนี้คือ เป็นมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งมี คำนิยามว่า “แนวคิดที่ถือว่า มนุษย์เป็นสิ่งหนึ่งในธรรมชาติ มีศักดิ์ศรี มีค่า และมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองโดยอาศัยเหตุผลและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ต้องอาศัยอำนาจเหนือธรรมชาติแต่อย่างใด” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2543 : 96)

“มนุษย์คือผู้สร้าง ผู้คงไว้ ผู้ตกแต่ง ผู้ทำลาย และผู้รับผิดชอบโลกและชีวิตของมนุษย์ โดยวิสัย ความสามารถและเรี่ยวแรงของมนุษย์เอง” (P.Edwards, 1967 : 69)

“มนุษย์สามารถแปรรูป เปลี่ยนความหมายของโลกและชีวิตให้เป็นไปในลักษณะต่าง ๆ ได้ สามารถประกอบกรรมทำให้โลกและชีวิตดีขึ้นหรือเลวลงได้”

ในพุทธปรัชญาเถรวาท มนุษย์คือสิ่งมีชีวิตที่มีส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ เป็นรูปธรรมคือร่างกายกับส่วนที่เป็นนามธรรมคือจิตใจ มีธรรมชาติอันแท้จริงคือรักสุขเกลียดทุกข์ มีจุดมุ่งหมายสูงสุดคือความสิ้นทุกข์ มนุษย์มีเจตจำนงอิสระและพลังริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่มนุษย์หรือไม่ก็อาจเป็นทางก่อปัญหายุ่งยากจนถึงกับสร้างความหายนะให้แก่มนุษย์ก็ได้

ฐานะของมนุษย์เป็นฐานะที่สูงสุด มนุษย์เป็นนายของตนเอง และไม่มีผู้วิเศษหรือพลัง อื่นใดที่จะมาตัดสินชี้ขาดชะตากรรมของมนุษย์ได้ ดังที่ธรรมบทเสนอไว้ว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งของ ตน คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้ ตนที่ฝึกดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่หาได้ยาก” (อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โก หิ นาโถ ปโรสิยา อตฺตนา หิ สุทนฺเตน นาถํ ลภติ ทุลฺลภํ (ขุ.ธ. อัตตวรรค 25/22)

มนุษย์มีพลังที่จะปลดเปลื้องตนเองจากสังโยชน์ โดยอาศัยความเพียรและสติปัญญาอัน เป็นส่วนเฉพาะตัวได้ ดังที่ธรรมบทได้เสนอว่า “ตถาคตทั้งหลายเพียงแต่บอกทางให้ท่านทั้งหลาย ควรทำกิจของตนเอง” (อกฺขาตาโร ตถาคตา ตุมฺเหหิ กิจฺจมาตปฺปึ) (ขุ.ธ. มรรควรรค. 25/30) และ “ความบริสุทธิ์ ความเศร้าหมองเป็นของเฉพาะตัว คนอื่นจะให้คนอื่นบริสุทธิ์ไม่ได้” (สุทฺธิ อสุทฺธิ ปจฺจตฺตํ นาญฺโญ อญฺญํ วิโสธเย) (ขุ.ธ. อัตตวรรค. 25/22)

พระพุทธเจ้าทรงเป็นมนุษย์ (มนุสฺสภูโต) มิได้ทรงกล่าวอ้างพระองค์เป็นอย่างอื่น นอกจากความเป็นมนุษย์ หากแต่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระ กรุณาคุณ พระองค์เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็โดยพระปรีชาความสามารถและพระอุตสาหะวิริยะ ของพระองค์เองในฐานะเป็นมนุษย์ หาใช่อำนาจเทพเจ้าใด ๆ บันดาลให้พระองค์เป็นเช่นนั้นไม่ ดังที่ พระ ดร. ดับบลิว ราหุล (Ven. Dr. W. Rahula) เสนอไว้ในหนังสือ What the Buddha Taught ว่า “ในบรรดาศาสดาแห่งศาสนาทั้งหลาย พระพุทธเจ้าทรงเป็นศาสดาพระองค์เดียวเท่านั้น ที่ไม่ได้ ทรงอ้าง

พระองค์ว่าเป็นอะไรอื่นนอกจากมนุษย์ธรรมดาและบริสุทธิ์ ศาสดาทั้งหลายอื่นนั้น ถ้าไม่ เป็นพระเจ้าเสียเอง ก็เป็นอวตารของพระเจ้าในรูปแบบต่าง ๆ หรือมิฉะนั้นก็เป็นผู้ที่พระเจ้าบันดาล ขึ้นมา พระพุทธเจ้าไม่เป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาเท่านั้น แต่พระองค์ยังไม่ทรงอ้างการดลใจจากเทพเจ้าองค์ใดองค์หนึ่ง หรืออำนาจภายนอก อย่างใดอย่างหนึ่งอีกด้วย พระองค์ถือว่า การตรัสรู้ การบรรลุธรรม และความสำเร็จของพระองค์ ทั้งหมด เป็นความพยายามของมนุษย์และเป็นสติปัญญาของมนุษย์ มนุษย์และเฉพาะมนุษย์เท่านั้น สามารถจะเป็นพระพุทธเจ้าได้ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการเป็นพระพุทธเจ้าอยู่ในตัวเอง ถ้าหาก เขาปรารถนาอย่างนั้นและทำความเพียรพยายาม เราจะเรียกพระพุทธเจ้าว่าเป็นมนุษย์ผู้ยอดเยี่ยมก็ได้ พระพุทธเจ้านั้นทรงมีความเป็นมนุษย์อยู่ในพระองค์เสียจนกระทั่งว่า ในภายหลังพระองค์ได้รับการ นับถือในศาสนาของชาวบ้านดังหนึ่งว่าเป็นมนุษย์ผู้วิเศษ” (Rahula, 1990 : 1) และพระปิยทัสสีเถระ (Ven, Piyadassithera) เสนอไว้ในหนังสือ The Buddha 's Ancient Path ว่า “พระพุทธเจ้าทรงเป็น มนุษย์ผู้หนึ่ง ซึ่งไม่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระเจ้า หรือสิ่งเหนือธรรมชาติอื่นใดเลย พระองค์ไม่ใช่ ทรงเป็นทั้งพระเจ้า องค์อวตารของพระเจ้า หรือบุคคลทางเทพนิยาย พระองค์ทรงเป็นเพียงมนุษย์ แต่ทรงเป็นมนุษย์ที่ยอดเยี่ยม มนุษย์มหัศจรรย์ ในทางภายในหรือจิตภาพ พระองค์ทรงอยู่เหนือ ภาวะมนุษย์ธรรมดา แม้ว่าในทางภายนอกหรือกายภาพ พระองค์ทรงดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์ ธรรมดา ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระองค์จึงทรงได้รับการขนานนามว่า มนุษย์ผู้มีเอกลักษณ์พิเศษ มนุษย์ผู้สูงสุด” (Piyadassi Thera, 1964 : 23)

ลักษณะเด่นประการนี้ของพุทธปรัชญาเถรวาท ด้วยข้อความของฮัมฟรีส์ว่า “พระพุทธศาสนาเป็นระบบความคิด ศาสนาและวิทยาศาสตร์ทางใจอย่างแท้จริงของมนุษย์ เป็นแนวทางชีวิต ที่อุดมด้วยเหตุผล เป็นแนวปรัชญาที่ล้ำเลิศ ด้วยหลักปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ปฏิฐานนิยม (Positivism) มนุษยนิยม (Humanism) พระพุทธศาสนากำหนดเอามนุษย์และมนุษย์เท่านั้นว่าเป็นผู้สร้างโลกและชีวิตของมนุษย์เอง มนุษย์เป็นผู้กำหนด ควบคุม ดำเนินการและรับผิดชอบชะตาชีวิตของตนในทุกแง่ทุกมุม แม้มีเหตุปัจจัยอื่นบ้างมาเกี่ยวข้องกับโลกและชีวิตมนุษย์ แต่นั้นเป็นเพียงตัวประกอบเท่านั้น”

2. ไม่ยอมรับอำนาจพระเจ้า/เทพเจ้า

ลักษณะเด่นของพุทธปรัชญาเถรวาทประการนี้คือ เป็นอเทวนิยม (Atheism) คือปฏิเสธความมีอยู่ของพระเจ้าในฐานะเป็นผู้สร้างโลกและมนุษย์ ในพระไตรปิฎก ชื่อของพระเจ้าคือ พระพรหม มีคุณลักษณะคือ “เป็นใหญ่ ไม่มีใครข่มได้เห็นถ่องแท้ เป็นผู้กุมอำนาจ เป็นผู้สร้าง เป็นผู้ประเสริฐ เป็นผู้บงการ เป็นผู้ทรงอำนาจ เป็นบิดาของหมู่สัตว์”

พุทธปรัชญาเถรวาทแม้จะปฏิเสธพระเจ้า/พระพรหมในฐานะเป็นผู้สร้างโลกและ มนุษย์ แต่ก็ยอมรับว่ามีพระพรหมและเทวดาต่าง ๆ ซึ่งเป็นเพียงสัตว์ประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดในภพ อันสูงกว่ามนุษย์ เพราะแรงกุศลและยังจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารเช่นเดียวกับสัตว์ ประเภทอื่น ฉะนั้น จึง

ไม่ประเสริฐไปกว่าสัตว์ประเภทอื่น และไม่ใช่ผู้ลิขิตชะตาชีวิตของมนุษย์แต่ อย่างใด พระพรหมอาจจะมีชีวิตยืนยาวกว่าชีวิตของมนุษย์มากมาย แต่ในที่สุด ก็จะต้องจุติจากภพ นั้น เมื่อสิ้นแรงส่งของกุศลฉะนั้นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ที่ดำรงอยู่ตลอดกาลจึงไม่มี

พุทธปรัชญาเถรวาทปฏิเสธพรหมลิขิตคือการไม่ยอมรับว่าพระพรหมเป็นผู้สร้าง ผู้บันดาลให้ทำ ดังปรากฏในภูริทัตตชาดก (ขุ.ชา.28/1947-1950) ว่า “เพราะเหตุไร พระพรหมจึงไม่ ทำโลกอันแตกต่างกันเช่นนั้นให้ตรงเสีย ถ้าพระพรหมเป็นใหญ่ เป็นผู้เจริญในโลกทั้งปวง เป็น เจ้าชีวิตของหมู่สัตว์ ทำไมจึงจัดโลกทั้งปวงให้มีความทุกข์ ทำไมจึงไม่ทำโลกทั้งปวงให้มีความสุข ถ้าพระพรหมนั้นเป็นใหญ่ เป็นผู้เจริญในโลกทั้งปวง เป็นเจ้าชีวิตของหมู่สัตว์ เหตุไรจึงทำโลก โดยไม่เป็นธรรม คือให้โลกเต็มไปด้วยมารยา เจรจาคำเท็จและมัวเมา ถ้าพระพรหมนั้นเป็นใหญ่ เป็นผู้เจริญในโลกทั้งปวง เป็นเจ้าชีวิตของหมู่สัตว์ ก็ชื่อว่าเป็นเจ้าชีวิตอยุติธรรม เมื่อธรรมมีอยู่ พระพรหมนั้นก็จัดโลกไม่เที่ยงธรรม”

“สมณพราหมณ์พวกที่มีวาทะอย่างนี้ มีความเห็นอย่างนี้ว่า สุข ทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ ที่บุคคลเสวยนั้นล้วนเกิดแต่การสร้างสรรค์ของเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ (อิสสรนิมมานเหตุ) เป็นเหตุ เราเข้า ไปหาสมณพราหมณ์เหล่านั้นแล้วถามว่า ท่านทั้งหลายมีทรรศนะอย่างนี้จริงหรือ ? ถ้าสมณ พราหมณ์เหล่านั้นยอมรับว่าจริง เราก็กล่าวกะเขาว่า ถ้าอย่างนั้น การที่ท่านทั้งหลายจักต้องฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ประพฤติธรรมอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์...พูดคำเท็จ...พูดคำส่อเสียด...พูดคำหยาบ.. พูดคำเพ้อเจ้อ ...มากไปด้วยความเพ่งเล็งอยากได้จัด...ความพยาบาท...ความเห็นผิด.... ก็เพราะการ สร้างสรรค์ของเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เป็นเหตุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อบุคคลยึดถือการสร้างสรรค์ของเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เป็น สาระสำคัญ ความพอใจหรือความเพียรพยายามว่ากิจนี้ควรทำ กิจนี้ไม่ควรทำ ย่อมจะมีไม่ได้” (องฺ. ติก.20/501)

“ถ้าว่าพระเจ้าสร้างชีวิต สร้างฤทธิ์ สร้างความพินาศ สร้างกรรมดีและกรรมชั่วให้แก่ โลกทั้งหมดไซร้ บุรุษผู้กระทำตามคำสั่งของพระเจ้า ก็ย่อมทำบาปได้ พระเจ้าย่อมเปื้อนบาป นั้นเอง” (ขุ.ธ. อัตตวรรค, มหาโพธิชาดก (528) 25/22)

3. ส่งเสริมเสรีภาพทางความคิด

พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระธรรมอย่างอิสระและเท่าเทียมกันแก่ทุกคน พระองค์ไม่ ทรงเคยปรารถนาที่จะให้สาวกมีศรัทธาอันมืดบอดต่อพระองค์และคำสอนของพระองค์ พระพุทธ องค์ทรงยืนยันให้มีการตรวจสอบอย่างพินิจพิเคราะห์และการไต่ถามอย่างใช้ปัญญา พระองค์ทรง กระตุ้นให้มีการสืบสวนอย่างวิเคราะห์ เมื่อทรงแสดงแก่ชาวกาลามะที่ได้มาไต่ถามไว้ในเกสปุตต สูตร (องฺ.ติก เกสปุตตสูตร 20/505) ซึ่งเราเรียกกันว่า ปฐมธรรมนูญว่าด้วยเสรีภาพทางความคิด

เรื่องย่อ ๆ ของพระสูตรนี้ มีดังนี้

เกสปุตตะเป็นนิคมแห่งหนึ่งในแคว้นโกศล ชาวนิคมนี้เป็นที่รู้จักกันว่า ชาวกาลามะ เมื่อชาวกาลามะได้สดับว่า พระพุทธเจ้าเสด็จมายังนิคมของตน จึงมาเฝ้าพระองค์เพื่อขอคำแนะนำ และกราบ

ทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่งมายังเกสปุตตนิคม สมณ พราหมณ์พวกนั้นพูดประกาศแต่เฉพาะทรรศนะของตนเท่านั้น ส่วนทรรศนะของผู้อื่น ช่วยกัน ตำหนิ คูหมิ่น ประณาม ทำให้ไม่น่าเชื่อ สมณพราหมณ์พวกอื่นๆ ซึ่งมายังเกสปุตตนิคมก็ทำใน ลักษณะเดียวกัน ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พวกข้าพระองค์มีความเคลือบแคลงสงสัยในสมณพราหมณ์ เหล่านั้นว่า สมณพราหมณ์เหล่านั้น ใครพูดจริง ใครพูดเท็จ”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนชาวกาลามะทั้งหลาย ถูกแล้วที่ท่านทั้งหลายมีความเคลือบ แคลงสงสัยในสิ่งที่ควรเคลือบแคลงสงสัย มาเถิด ท่านทั้งหลาย

1. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะฟังตามกันมา (มา อนุสฺสเวน)
2. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะถือสืบ ๆ กันมา (มา ปรมฺปราย)
3. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะเล่าลือ (มา อิติกิราย)
4. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะอ้างตำราหรือคัมภีร์ (มา ปิฏกสมฺปทาเนน)
5. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะตรรก (มา ตกฺกเหตุ)
6. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะคาดคะเน (มา นยเหตุ)
7. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะตรึกตามอาการ (มา อาการปริวิตกฺเกน)
8. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะเข้ากันได้กับความเห็นของตน (มา ทิฏฐินิชฌานกฺขนฺติยา)
9. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะผู้พูดสมควรเชื่อได้ (มา ภพฺพรูปตาย)
10. อย่าเพิ่งรีบเชื่อเพียงเพราะนับถือว่า สมณะนี้เป็นครูของเรา (มา สมโณ โน ครุ)

เมื่อใดท่านทั้งหลายรู้ด้วยตนเองว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นอกุศล มีโทษ ผู้รู้ติเตียน ไม่เป็น ประโยชน์ เมื่อนั้น ท่านทั้งหลายควรละสิ่งเหล่านั้นเสีย

แต่ในกรณีตรงกันข้าม เมื่อใดท่านทั้งหลายรู้ด้วยตนเองว่า สิ่งเหล่านี้เป็นกุศล ไม่มีโทษ ผู้รู้สรรเสริญ เป็นประโยชน์ เมื่อนั้น ท่านทั้งหลายควรปฏิบัติสิ่งเหล่านั้น”

ต่อจากนั้น พระพุทธเจ้าตรัสถามชาวกาลามะเหล่านั้นว่า "ดูก่อนชาวกาลามะทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจะคิดเห็นเป็นประการใดเมื่อความโลภ ความโกรธ และความหลงเกิดขึ้นในใจบุคคล ความโลภ ความโกรธและความหลงเกิดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์”

“ไม่เป็นประโยชน์ พระเจ้าข้า”

“ เมื่อความไม่โลภ ความไม่โกรธและความไม่หลงเกิดขึ้นในใจบุคคล ความไม่โลภ ความไม่โกรธและความไม่หลงเกิดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์”

“เป็นประโยชน์ พระเจ้าข้า”

การถือเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความเชื่อใจไม่ใช่อยู่ในเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นพระพุทธศาสนายังปราศจากการบังคับขู่เข็ญและไม่ประสงค์ให้ศาสนิกมีศรัทธาที่ปราศจากความพินิจพิเคราะห์หรือศรัทธาตาบอด เริ่มแรกทีเดียว นักวิมตินิยมจะพอใจที่ได้ยินได้ฟัง

ว่ามีใครร้องเรียกให้ไปสืบสาวราวเรื่อง พระพุทธศาสนาจากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้ายปลายทาง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เปิดตาและเปิดใจ

พระพุทธเจ้าไม่เคยทรงแทรกแซงเสรีภาพทางความคิดของผู้ใด เพราะว่าเสรีภาพทางความคิดเป็นสิทธิซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องมี เป็นความผิดที่ไปบังคับใคร ๆ ให้มีวิถีชีวิตเป็นไปตาม ทรรศนะและความโน้มเอียงของพระองค์เอง

เจตนาอันแน่วแน่ของพระพุทธองค์คือการสร้างความกระจ่างแก่คนอื่น ๆว่า การเห็น สิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นไม่ใช่เป็นผลของความเชื่อและความกลัวอำนาจภายนอก ไม่ว่าจะเป็น มนุษย์อภิมนุษย์หรือ อมนุษย์แต่อย่างใด ในเรื่องความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ นั้น ความเชื่อและความ กลัวไม่มีบทบาทในแนวความคิดของพระพุทธศาสนา บุคคลสามารถเข้าใจสัจธรรมได้ด้วยความรู้ ไม่ใช่ความเชื่ออันมืดบอดหรือความกลัวต่อสิ่งที่รู้หรือสิ่งที่ไม่รู้ ประวัติศาสตร์ศาสนาเปิดเผยว่า มนุษย์ได้สร้างความคิดเรื่องความกลัวอันเชื่อมโยงกับความไม่รู้ (อวิชชา) ต่อสิ่งภายนอกซึ่งทรง สรรพเคชะแล้วถ่ายทอดความกลัวหรือความรู้สึกขนพองสยองเกล้าแก่เด็ก ๆ ให้กลัวเหมือนเขาอีก ต่อไป)

มีข้อบ่งชี้อย่างชัดเจนว่า พระพุทธเจ้าไม่ทรงต้องการให้สาวกของพระองค์ยอมรับสิ่ง ใดสิ่งหนึ่งโดยขาดความพิจารณาและไร้เหตุผล

ไม่เพียงแต่พระพุทธเจ้าทรงห้ามปรามไม่ให้สาวกมีศรัทธาอันมืดบอดและความกลัว ต่อสิ่งทรงอำนาจเพราะว่าศรัทธาและความกลัวดังกล่าวนั้นเป็นวิธีอันไม่เหมาะสมต่อการเข้าใจสัจ ธรรม แต่พระองค์ยังทรงติเตียนพิธีกรรม อันไร้ประโยชน์อีกด้วย เพราะว่าความเพลิดเพลินต่อสิ่ง ภายนอก เช่น การอดอาหาร การอาบน้ำในแม่น้ำ การฆ่าสัตว์บูชายัญ และการกระทำอื่น ๆ ใน ทำนองเดียวกันไม่ได้ทำให้มนุษย์เป็นผู้บริสุทธิ์หรือประเสริฐขึ้นแต่อย่างใด

การสนทนานี้ระหว่างพระพุทธเจ้ากับสุนทริกภารทวาชพราหมณ์ สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่ภิกษุว่า ผู้แสวงหาความหลุดพ้นควรจะฝึกฝนตนเอง และตรัสเสริม อีกว่า บุคคลผู้ที่จิตอิสระจากอาสวกิเลส ผู้มีชีวิตบริสุทธิ์ จึงชื่อว่า เป็นผู้ประเสริฐและทำกิจเสร็จแล้ว เรากล่าวว่า เป็นผู้อาบแล้วด้วยเครื่องอาบอันเป็นภายใน

สมัยนั้น สุนทริกภารทวาชพราหมณ์นั่งอยู่ไม่ไกลพระพุทธเจ้าได้ยินถ้อยคำเหล่านั้น จึง ทูลถามพระองค์ว่า “ท่านพระโคดมจะเสด็จไปยังแม่น้ำพาทุกา เพื่อจะสรงสนานหรือ”

“ดูก่อนพราหมณ์ แม่น้ำพาหุกาจักทำประโยชน์อะไรได้

“ท่านพระโคดม พหูชนเชื่อว่า ให้ความบริสุทธิ์ได้ เป็นบุญ อนึ่งพหูชนพากันไปลอยบาปกรรมที่ตนทำแล้วในแม่น้ำพาหุกา”

ลำดับนั้น พระพุทธเจ้าทรงสร้างความเข้าใจแก่พราหมณ์นั้นว่าการอาบน้ำในแม่น้ำไม่ อาทำให้บุคคลสะอาดปราศจากบาปได้และทรงแนะนำแก่พราหมณ์ว่า

“คนพาล มีกรรมดำ ไปยังแม่น้ำพาทุกา ท่านอธิกักกะ ท่าน้ำคยา แม่น้ำสุนทริกา แม่น้ำสรัสวดี ท่าน้ำปยาคะ และแม่น้ำพาหุมดีแม้เป็นนิตย์ก็บริสุทธิ์ ไม่ได้ แม่น้ำสุนทริกา ท่าน้ำปยาคะ หรือแม่น้ำพาหุกาจักทำอะไรได้ จะชำระนรชนผู้ที่มีเวรทำกรรมอันหยาบช้า ผู้มีกรรมอันเป็นบาป นั้น ให้บริสุทธิ์ ไม่ได้เลย ผัดคุณฤกษ์ย่อมถึงพร้อมแก่บุคคลผู้หมดจดแล้วทุกเมื่อ อุโบสถก็ย่อมถึง พร้อมแก่บุคคลผู้หมดจดแล้วทุกเมื่อวัตรของบุคคลผู้หมดจดแล้วมีการงานอันสะอาด ย่อมถึงพร้อม ทุกเมื่อดูก่อนพราหมณ์ท่านจงอาบในคำสอนของเรานี้เถิด จงทำความเกษมในสัตว์ทั้งปวงเถิด ถ้า ท่านไม่กล่าวคำเท็จ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ถือเอาวัตถุที่เขาไม่ให้ เป็นผู้มีความเชื่อ ไม่ตระหนี่ไซร้ ท่านจักต้องไปยังท่าน้ำคยาทำไม แม้การดื่มน้ำในท่าน้ำคยาก็จักทำอะไรให้แก่ท่านได้” (ม.มู.วัตถูปมสูตร.12/97-98)

พระพุทธเจ้าทรงประกาศทางที่เป็นอิสระปราศจากความเชื่อที่ผิดและความทารุณ โหดร้ายทั้งมวลพระองค์ทรงประณามการกดขี่ การทำลายและการคดโกงทุกชนิด ดังนั้น จึงเป็นไป ไม่ได้ที่สาวกของพระองค์จะปฏิบัติในวิธีที่สร้างความเสียหายแก่สวัสดิภาพของสรรพสัตว์

4. เสนอแนวคิดเอื้ออาทรต่อธรรมชาติ

เบื้องหลังของการปฏิบัติต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็คือแนวคิด 2 ประการ คือ แนวคิดพิชิตธรรมชาติ เป็นนายเหนือธรรมชาติ และแนวคิดเอื้ออาทรต่อธรรมชาติ โดย ถือว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จะต้องดำเนินชีวิตให้เอื้ออาทรสอดคล้องเป็นอันเดียวกัน กับธรรมชาติ เมื่อธรรมชาติถูกทำลาย มนุษย์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติย่อมได้รับ ผลกระทบทั้งในทางส่วนตัวและโครงสร้างอย่างไม่ต้องสงสัย (มานพ นักการเรียน, 2546 : ก-ข)

ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ต้องมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม (Holistic View) คือ ต้องให้มนุษย์ ธรรมชาติและสังคมเป็นไปอย่างประสานสัมพันธ์ต่อกัน ไม่ใช่แยกพัฒนาออกเป็นส่วนๆ ข้อนี้เป็นนัยชี้ให้เห็นว่า พระพุทธศาสนายอมรับสรรพสิ่งและ สรรพชีวิตเป็นศูนย์กลาง (All Beings Centred) ไม่ใช่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human Beings Centred) ดังที่เข้าใจกันแต่เดิมอีกแล้ว ซึ่งทำให้สรรพสิ่งและสรรพชีวิตอื่น ๆ ขาดคุณค่าในตัวเอง ถ้ามองอย่าง เป็นองค์รวมให้ความสำคัญแก่สรรพสิ่งและสรรพชีวิตอย่างเสมอภาคกัน เป็นองคาพยพของกันและ กันย่อมทำให้สรรพสิ่งและสรรพชีวิตประสบกับภาวะที่เป็นสุขตามสถานะของตน

นับตั้งแต่ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา แนวคิดนำที่ครอบงำอยู่เหนือกระแส การพัฒนาอารยธรรมตะวันตกคือ แนวคิดที่จะให้มนุษย์พิชิตธรรมชาติ (สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ) (Conquest of nature, dominion over nature or mastery ofover nature) โดยมีวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542 : 76-77)

ดังนั้น มนุษย์จึงมีสถานะเหนือกว่าโลกธรรมชาติของสัตว์เดรัจฉาน พืชและสิ่งแวด ล้อมทางกายภาพอื่น ๆ

ในคัมภีร์ไบเบิลมีคำสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ให้มนุษย์ครอบครองธรรมชาติ ดัง ข้อความที่ว่า

“ดังนั้น พระเจ้าได้ทรงสร้างมนุษย์ตามพระฉายาของพระองค์ และพระเจ้าทรงอวยพระ พรแก่มนุษย์ ตรัสว่า “จงมีลูกดกทวีมากขึ้นจนเต็มแผ่นดิน จงมีอำนาจเหนือแผ่นดิน (ยึดครอง แผ่นดิน) จงครอบครองฝูงปลาในทะเลและฝูงนกในอากาศกับบรรดาสัตว์ที่เคลื่อนไหวบนแผ่นดิน” และพระเจ้าตรัสว่า “ดูเถิด เราให้พืชที่มีเมล็ดทั้งหมดซึ่งมีอยู่ทั่วพื้นแผ่นดินและต้นไม้ทุกชนิดที่มี เมล็ดในผลของมันแก่เจ้า เป็นอาหารของเจ้า”

ชาวตะวันตกมีความภูมิใจในแนวคิดดังกล่าวนี้มาก ดังที่เสนอไว้ว่า

“มนุษย์สามารถเลียนแบบพระเจ้าได้ด้วยการสรรค์สร้าง การที่จะทำอย่างนั้นได้ มนุษย์จะต้องเรียนรู้ความลับของธรรมชาติ และจุดหมายนี้จะสำเร็จได้ก็เฉพาะแต่ด้วยการบีบบังคับธรรมชาติให้ยอมปล่อยความลับของมันออกมา โดยจะต้องทรมานธรรมชาตินั้นด้วยการเอาไฟเผาด้วยการเดี่ยว และด้วยการยักย้ายแปรธาตุไปต่าง ๆ รางวัลสำหรับความสำเร็จนี้ก็คือชีวิตและวัยงาม ชั่วนิรันดร์ พร้อมทั้งความหลุดพ้นจากความขาดแคลนและโรคภัยไข้เจ็บ ความคิดนี้เป็นวิสัยทัศน์ที่ กำแหงหาญ และทำให้เกิดแนวคิดความเชื่อขึ้นมาว่า ด้วยอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษย์ จะสามารถบิดเบนคัดแปลงธรรมชาติไปได้ตามใจปรารถนา

ทรรศนะสมัยใหม่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ว่าโดยสาระสำคัญเป็นอย่างที่ว่ามานี้ และควร จะต้องย้ำไว้ด้วยว่า ทรรศนะนี้ปรากฏมีเฉพาะแต่ในอารยธรรมตะวันตกเท่านั้น และก็คงเป็นด้วย ทัศนคติอย่างนี้นี่แหละ ที่ช่วยให้ตะวันตกหลังจากที่ต่ำต้อยด้วยกว่าตะวันออกมานานหลายศตวรรษ กลับสามารถเลยล้ำหน้าตะวันออกไปได้ในการจัดการเอาประโยชน์จากโลกแห่งวัตถุ”

จนกระทั่งมาถึงปลายใกล้จะสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นี้ จึงสะดุดชะงัก เมื่อโลกเผชิญ ปัญหาธรรมชาติแวดล้อมเสื่อมโทรมและเกิดความสำนึกว่า การพัฒนาเท่าที่ดำเนินมาเป็นการ พัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (unsustainable development) นักคิดนักรู้รุ่นใหม่นั้นกลับไปติเตียนแนวคิดพิชิต ธรรมชาติว่า เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาร้ายแรงที่จะนำความพินาศมาสู่โลกทั้งโลกแห่งธรรมชาติ และโลกของมนุษยชาติ เป็นจุดเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง ที่ทำให้มนุษย์คิดแสวงหาแนวทางแห่งอารย ธรรมกันใหม่

พระพุทธศาสนาเห็นว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จะต้องดำเนินชีวิตให้ สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ ความวิบัติเกิดขึ้นทันทีที่มนุษย์แยกตัวออกจาก ธรรมชาติ เกิดความหลงตนว่า เหนือกว่าและสามารถครอบครองธรรมชาติได้

เมื่อถอดความจากพระรัตนตรัยจะพบว่ามนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ต้องมี สัมพันธภาพเป็นอันเดียวกัน จึงจะพบสันติสุขได้อย่างถาวร

5. เคารพในสิทธิสตรี/ยกสถานภาพของสตรีให้สูงขึ้น

ลักษณะเด่นของพุทธปรัชญาเถรวาทประการนี้คือ สนับสนุนสตรีนิยม (Feminism) ซึ่ง มีแนวคิดว่า “หญิงควรมีสิทธิและโอกาสเช่นเดียวกันกับชาย” ท่ามกลางสังคมที่มีการเลือกปฏิบัติ และมีท่าทีต่อหญิงอย่างเลวร้ายถึงขั้นสูง สตรีในพุทธปรัชญาเถรวาทมีเสรีภาพที่จะดำเนินชีวิตอย่าง อิสระ สามารถลิขิตชีวิตของตนเองได้ คือในทางโลก มีสถานภาพสูงขึ้น แม้ในชีวิตพรหมจรรย์ที่มี ส่วนร่วมได้ด้วย

แทบจะไม่มีความสงสัยเลยว่า พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาองค์แรกที่ได้ให้หญิงมีโอกาส เท่าเทียมกับชายในด้านการพัฒนาจิต แม้ว่าพระองค์ได้ทรงชี้ให้เห็นถึงความโน้มเอียงทางธรรมชาติ และข้อบกพร่องของหญิงไว้ก็ตาม แต่กระนั้น พระองค์ก็ทรงยอมรับถึงความสามารถของหญิง พระองค์ได้ทรงปูทางอันจะนำไปสู่ชีวิตพรหมจรรย์อย่างสมบูรณ์ให้แก่หญิงอย่างแท้จริง หญิงสามารถพัฒนาจิตและบรรลุถึงนิพพานได้มากเท่า ๆ กับชาย หลักฐานที่ยืนยันว่า หญิงสามารถ พัฒนาจิตและบรรลุถึงนิพพานในครั้งสมัยพุทธกาลก็คือ พระเถรีหรือภิกษุณี

พระพุทธเจ้าทรงเปิดโอกาสให้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในขอบเขตของศาสนา โดยยอมรับให้มีสิ่งที่เราทราบกันว่าคือภิกษุณีสงฆ์ ซึ่งภิกษุณีสงฆ์นี้เองได้ทำให้หญิงพบลู่ทาง ใหม่ ๆ ในทางวัฒนธรรม การบริการสังคมและการมีโอกาสอย่างเพียงพอ ที่จะทำประโยชน์ต่อ สาธารณชน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หญิงได้รับการยอมรับว่า มีความสำคัญต่อสังคมและได้ช่วย ยกระดับสถานภาพของหญิงให้สูงขึ้นอย่างมากทีเดียว

อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้สถาปนาภิกษุณีสงฆ์ขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่ก้าวหน้ามากใน สมัยนั้น และภิกษุณีสงฆ์นั้นก็ตั้งอยู่ได้ไม่นาน เมื่อไรก็ตามที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางการคิด และการพัฒนาให้แก่ประชาชนในสมัยใดสมัยหนึ่ง ก็ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพที่ได้รับ การปรับปรุงแล้ว จึงเป็นเหตุให้ถอยหลังกลับไปหาสังคมที่เคยเป็นมาแล้วอีก ประชาชนไม่สามารถ รับสถานการณ์ดังกล่าวนั้นได้ การโฆษณาชวนเชื่อของพราหมณ์ก็เป็นปัจจัยต่อการเสื่อมของภิกษุณี สงฆ์เหมือนกัน

พุทธปรัชญาเถรวาทเสนออีกว่า ทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลแห่งการกระทำของตนเอง ความผาสุกของบิดาหรือปู่มิได้ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุตรหรือหลานชาย บิดาหรือปู่จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง แต่กระนั้นก็ยังต้องตระหนักถึงความแตกต่างทางสังคมและสรีระที่มีอยู่ระหว่างชายและหญิง

ในสมัยพุทธกาลเป็นสังคมยุคเกษตรกรรม ถือกันว่า ชายมีหน้าที่แสวงหาความรู้ พัฒนาอาชีพของตน จนกระทั่งสามารถเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้ ส่วนหญิงมีหน้าที่คอยดูแล บ้านรวมทั้งสามีของตน

หญิงได้รับความทุกข์ต่างหากจากชาย คือ (1) หญิงเมื่อเป็นสาวไปสู่สกุลสามี ย่อมพลัด พรากจากญาติพี่น้องของตน (2) หญิงมีประจำเดือน (3) หญิงตั้งครรภ์ (4) หญิงคลอดลูก (5) หญิงทำ หน้าที่บำเรอชาย (สำ.สฬ. อาเวณิกทุกขสูตร.18/282)

เราสามารถพบถึงท่าทีของพระพุทธเจ้าที่มีต่อหญิง ต่อเมื่อครั้งราชบุรุษกราบทูลข่าว การประสูติพระธิดาของพระนางมัลลิกาเทวีแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล พระองค์ไม่ทรงเบิกบาน พระทัยกับข่าวสารที่ได้รับ เพราะว่าพระองค์ทรงหวังว่าจะได้พระโอรส ในที่นี้พระพุทธเจ้าได้ทรง สรรเสริญหญิงไว้ว่า

“ดูก่อนมหาบพิตรผู้เป็นใหญ่ยิ่งกว่าปวงชน แท้จริงแม้หญิงบางคนก็เป็นผู้ประเสริฐ (กว่าชาย) พระองค์จงชุบเลี้ยงไว้ หญิงที่มีปัญญา มีศีล ปฏิบัติพ่อผัวแม่ผัวดังเทวดา จงรักภักดีต่อสามี

ชายที่เกิดจากหญิงนั้น ย่อมเป็นคนแกล้วกล้า เป็นเจ้าแห่งทิศได้ บุตรของภรรยาดี เช่นนั้น แม้ราชสมบัติครอบครองได้” (สำ. ส. ธีตุสูตร 15/127)

หญิงสามารถบรรลุถึงเสรีภาพได้ก็ด้วยการพัฒนาจิตของตนให้ถูกต้องคือ ทำจิตของ ตนเองให้สะอาดปราศจากกิเลสคือโลภะ โทสะและ โมหะ กฎบัตรสากลก็ไม่อาจนำเสรีภาพที่ แท้จริงมาให้หญิงได้ ยกเว้นเสียแต่ว่า หญิงนั้นเองต้องพากเพียรพยายามในการปฏิบัติสมาธิอยู่อย่าง สม่ำเสมอ

ดังนั้น หญิงมีสิทธิและโอกาสเช่นเดียวกับชายในด้านการเพียรพยายามเพื่อให้ได้ ปัญญาและบรรลุถึงนิพพาน

6. สร้างสรรค์สันติภาพ

ลักษณะประการนี้คือเป็นสันตินิยม (Pacifism) ซึ่งมีแนวคิดว่า การทำสงครามโดยรัฐ และการมีส่วนเข้าร่วมในสงครามโดยปัจเจกชนเป็นสิ่งที่ผิดอย่างสิ้นเชิงไม่ว่าจะโดยสถานการณ์ แวดล้อมใดก็ตาม (Safra, 1998 : 9) สันตินิยมที่เป็นถ้อยคำเพิ่งใช้กันเป็นสามัญเมื่อเริ่มต้น คริสต์ศตวรรษที่ 20 แต่สันตินิยมที่เป็นขบวนการนั้นมีอายุเท่ากับพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา สอนเรื่องสันติภาพอย่างเป็นสากลเทศนา พระพุทธเจ้าจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นราชาแห่งสันติภาพ ดังที่ท่านเจ.ที.ซันเดอร์แลนด์ ชี้แจงว่า “ตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาสอนเรื่อง สันติภาพแก่พุทธศาสนิกชนอย่างจริงจังและได้ผลยิ่งกว่าศาสนาสำคัญอื่นใดที่โลกรู้จัก” (Dhammacito (Mererk), 1998 : 17)

สันติภาพคือความสงบหรือความไม่เบียดเบียนกัน อหิงสา) มีพุทธวจนะที่สนับสนุน สันติภาพดังนี้

“ความสุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี” นตฺถิ สนฺติปรํ สุขํ)

“ความไม่เบียดเบียนกันเป็นสุขในโลก” (อพฺยาปชฺฌ สุขํ โลเก)

สันติภาพนั้นจัดได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. สันติภาพภายนอก ได้แก่ความสงบกาย (Peace of Body) คือ เว้นจาการฆ่าสัตว์ เว้น จากการลักทรัพย์ และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม, ความสงบวาจา (Peace of Speech) คือ เว้น จากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบและเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

2. สันติภาพภายในได้แก่ความสงบใจ (Peace of Mind) คือ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น ไม่มีจิตคิดร้าย มีความเห็นชอบ

พระพุทธเจ้าทรงแนะนำสาวกให้ดำเนินชีวิตอยู่อย่างสันติ ไม่ใช้ความรุนแรงไม่ว่าในสถานการณ์ใด ๆ ผู้ใช้ความรุนแรงเพื่อยุติความขัดแย้งไม่จัดเป็นสาวกที่แท้จริงของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในกกจูปมสูตร (ม.ม. 12/272) ว่า “ภิกษุทั้งหลาย หากจะมีพวกโจรผู้มีความประพฤติต่ำช้าเอาเลื่อยที่มีคมทั้ง 2 ข้าง เลื่อยอวัยวะใหญ่น้อยของพวกเธอ แม้ในเหตุนั้นภิกษุหรือภิกษุณีรูปใดมีใจคิดร้ายต่อโจรเหล่านั้น ภิกษุหรือภิกษุณีรูปนั้นไม่ชื่อว่าเป็นผู้ทำตามคำสั่งสอนของ เรา เพราะเหตุที่อดกลั้นไม่ได้นั้น”

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามธรรมนูญการเผยแผ่อันสงบ ปราศจากการ เบียดเบียน ดังศึกษาได้จากกรณีตัวอย่างของพระปุณณะ ดังนี้ (ม.อุปริปุณโณวาทสูตร.14/395-396)

สมัยหนึ่ง พระปุณณะกราบทูลลาพระพุทธเจ้า เพื่อไปสอนชาวบ้านในชนบทชื่อสุนา ปรันตะ

พระพุทธเจ้า : ปุณณะ พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท เป็นคนดุร้ายหยาบช้านัก ถ้า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจักด่า จักบริภาษเธอ เธอจักคิดอย่างไรในเรื่องนี้

พระปุณณะ : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทจักด่า จัก บริภาษข้าพระองค์ ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ว่า มนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ยังดีจริงหนอ ที่ไม่ ประหารเราด้วยฝ่ามือ ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ในเรื่องนี้

ปุณณะ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารเธอด้วยฝ่ามือ เธอจักคิด อย่างไรในเรื่องนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารข้าพระองค์ด้วย ฝ่ามือ ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ยังดีจริงหนอที่ไม่ประหารเรา ด้วยก้อนดิน ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ในเรื่องนี้

ปุณณะ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารเธอด้วยก้อนดิน เธอจักคิด อย่างไรในเรื่องนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารข้าพระองค์ด้วย ก้อนดิน ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ยังดีจริงหนอที่ไม่ประหาร เราด้วยท่อนไม้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ในเรื่องนี้

ปุณณะ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารเธอด้วยท่อนไม้ เธอจักคิด อย่างไรในเรื่องนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารข้าพระองค์ด้วย ท่อนไม้ ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ยังดีจริงหนอที่ไม่ประหาร เราด้วยศัสตรา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ในเรื่องนี้

ปุณณะ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารเธอด้วยศัสตรา เธอจักคิด อย่างไรในเรื่องนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารข้าพระองค์ด้วย ศัสตรา ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ยังดีจริงหนอที่ไม่ปลงชีวิตเรา ด้วยศัสตราที่คม ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ในเรื่องนี้

ปุณณะ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักปลงชีวิตเธอเสียด้วยศัสตราที่คม เธอจัก คิดอย่างไรในเรื่องนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบท จักประหารข้าพระองค์ด้วย ศัสตราที่คม ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ว่า มีพระสาวกทั้งหลายของพระผู้มีพระภาค ที่อึดอัด ระอา รังเกียจอยู่ด้วยร่างกายและชีวิต แสวงหาศัสตราเครื่องปลงชีวิตก็มีอยู่ เราได้ศัสตราเครื่องปลงชีวิตที่ ไม่ได้แสวงหาเลย ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์จักคิดอย่างนี้ในเรื่องนี้

ดีละ ดีละ ปุณณะ เธอประกอบด้วยความข่มใจและความสงบใจนี้ จักสามารถอยู่ในสุ นาปรันตชนบทได้แล

พระคร.ดับบลิว.ราหุล (Ven. Dr. W.Rahura) ได้เสนอไว้อีกว่า

“ในวัฒนธรรมและอารยธรรมของพระพุทธศาสนาตั้งแต่เริ่มแรก ไม่มีตัวอย่างสักเรื่อง เดียวในการบีบคั้นกำจัดหรือการหลั่งเลือดสักหยดเดียวในการกลับใจประชาชนให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ในประวัติศาสตร์อันยาวนานตั้ง 2,500 ปี พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปอย่างสันติ ในทุก ๆ ที่ การใช้วิธีรุนแรง (หิงสธรรม) ในรูปแบบใด ๆ ภายใต้ข้ออ้างใด ๆ ก็ตาม ย่อมเป็นการขัด ต่อคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยสิ้นเชิง”

พระพุทธเจ้าทรงสอนสาวกให้จัดการกับความโกรธด้วยความรัก ไม่ใช่ด้วยความโกรธ ให้จัดการกับความชั่วด้วยความดี ไม่ใช่ด้วยความชั่ว ดังที่ปรากฏในธรรมบท (ขุ.ธ. 25/223) ว่า

“พึงเอาชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ
พึงเอาชนะความชั่วด้วยความดี
พึงเอาชนะคนตระหนี่ด้วยการให้
พึงเอาชนะคนพูดพล่อยด้วยคำสัตย์”
(อกฺโกเธน ชิเน โกธํ
อสาธุ สาธุนา ชิเน
ชิเน กทริยํ ทาเนน
สจฺเจนาลิกวาทินํ)

ถ้าบุคคลไม่มีเสรีภาพทางจิต ก็จะไม่มีเสรีภาพทางกายวาจา (สังคม) มนุษย์สามารถ สร้างเสรีภาพได้ ก็โดยการควบคุมโลภะ โทสะ โมหะ และขณะเดียวกันก็พัฒนาพรหมวิหารธรรม ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา ให้เกิดขึ้นในจิตนั่นเอง

7. ยึดถือความถูกต้องชอบธรรม

การปกครองมี 2 รูปแบบ คือ

1. การปกครองระบอบราชาธิปไตยหรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ถ้าสังคมใดปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตยหรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่มีกษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองแต่เพียงผู้เดียว พระพุทธศาสนาได้เสนอหลักคำสอนที่เน้นให้ผู้ปกครองนั้น ๆ มีคุณธรรมในความเป็นผู้นำที่ดี เพราะทุกอย่างขึ้นอยู่กับผู้นำ ถ้าผู้นำมีคุณธรรม แล้วก็จะปกครองประเทศด้วยความยุติธรรม ปราศจากการเบียดเบียนรังแกผู้ใต้ปกครอง

ในราโชวาทชาดก (ขุททกนิกาย ชาดก ราโชวาทชาดก (334) 27/634-637)ได้ชี้ให้เห็น ว่า ผู้นำหรือผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างไร ต่อความผาสุกและความเจริญของประชาชนและ บ้านเมือง ไว้ดังนี้

“ถ้าเมื่อโคทั้งหลายว่ายข้ามแม่น้ำไป โคหัวหน้าฝูงว่ายคด เมื่อโคผู้นำฝูงว่ายอดเช่นนี้ โคทั้งหมดก็ย่อมว่ายคดไปตามกัน

ในมนุษย์ทั้งหลายก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับสมมติแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม ประชาชนนอกนี้ก็ประพฤติไม่เป็นธรรมอย่างแน่แท้ ถ้าพระราชาผู้เป็นใหญ่ไม่ตั้งอยู่ ในธรรม รัฐก็ย่อมอยู่เป็นทุกข์ทั่วกัน

ถ้าเมื่อโคทั้งหลายว่ายข้ามแม่น้ำไป โคหัวหน้าฝูงว่ายข้ามตรง เมื่อโคผู้นำฝูงว่ายข้ามตรงเช่นนั้น โคทั้งหมดก็ย่อมว่ายข้ามตรงไปตามกัน

ในหมู่มนุษย์ทั้งหลายก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับสมมติแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติเป็นธรรม ประชาชนนอกนี้ก็ย่อมประพฤติเป็นธรรมไปตามอย่างแน่แท้ ถ้าพระราชาเป็นผู้ ตั้งอยู่ในธรรม รัฐก็ย่อมอยู่เป็นสุขทั่วกัน”

ในทรรศนะของพระพุทธศาสนาแล้ว ผู้ปกครองในระบอบราชาธิปไตย ต้องประกอบด้วยคุณธรรม ดังนี้

1.1 ทศพิธราชธรรม คุณธรรมของผู้ปกครอง 10 ประการ)

ในมหาหังสชาดก ขุททกนิกาย ชาดก มหาหังสชาดก (534) 28/673-674)แสดงคุณธรรมของพระราชา ผู้ปกครอง หรือผู้นำไว้ 10 ประการ เรียกว่า ราชธรรม 10 มีดังนี้

ทานำ สีลำ ปริจฺจาคำ อาชฺชวำ มทฺทวำ ตปำ

อกฺโกธำ อวิหึสญฺจ ขนฺติญฺจ อวิโรธนำ

ราชธรรม 10 ประการ หรือทศพิธราชธรรม ขยายความได้ ดังนี้

1. ทานำ การให้ หมายถึง สละทรัพย์สิ่งของ ช่วยเหลือประชาชนและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

2. สีลำ ความประพฤติดีงาม หมายถึง สำรวมกายทวารและวจีทวาร วางตนให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชน

3. ปริจจาคำ การบริจาค หมายถึง เสียสละความสุขสำราญ ตลอดจนชีวิตของตนเพื่อ ประโยชน์สุขของประชาชน

4. อาชฺชวำ ความซื่อตรง หมายถึง ซื่อตรงทรงสัตย์ไร้มารยา มีความจริงใจไม่หลอกลวง ประชาชน

5. มทฺทวำ ความอ่อนโยน หมายถึง มีอัธยาศัยไม่เย่อหยิ่ง หยาบคายกระด้างถือตัว

6. ตปำ ความทรงเดช หมายถึง แผดเผา กิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำย่ำยีจิตมุ่งมั่นแต่ จะบำเพ็ญเพียร ทำกิจให้บริบูรณ์

7. อกฺโกธำ ความไม่โกรธ หมายถึง ไม่กริ้วกราดจนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความผิดพลาดเสียธรรม

8. อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน หมายถึง ไม่บีบคั้นกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีด หรือเกณฑ์ แรงงานเกินขนาด เป็นต้น

9. ขนฺติ ความอดทน หมายถึง อดทนต่องานที่ตรากตรำ ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกยั่ว ถูกหยัน ด้วยคำเสียดสีถากถาง

10. อวิโรธนำ ความไม่คลาดธรรม หมายถึง หนักแน่นในธรรม คงที่ไม่เอนเอียงเพราะถ้อยคำที่ดีร้าย หรือลาภสักการะแต่อย่างใด

1.2. จักรวรรดิวัตร 12 (หน้าที่ของผู้ปกครองผู้ยิ่งใหญ่)

จักรวรรดิวัตร 12 ประกอบด้วย

1. ธรรมาธิปไตย ยึดธรรมเป็นหลัก

2. อันโตชน ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรมและเป็นธรรมแก่ชนภายใน ตั้งแต่มเหสี โอรส ธิดา จนถึงผู้ปฏิบัติราชการในพระองค์ทั้งหมด คือ คนในปกครองส่วนตัว ตั้งแต่บุตรธิดาเป็นต้นไป ด้วยให้การบำรุงเลี้ยงอบรมสั่งสอน เป็นต้น ให้อยู่ โดยเรียบร้อยสงบสุขและมีความเคารพนับถือกัน

3. พลกาย ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรมและ เป็นธรรมแก่กองทัพ คือข้าราชการฝ่ายทหาร

4. ขัตติยะ ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรม และ เป็นธรรมแก่กษัตริย์ทั้งหลายผู้อยู่ในพระบรมเดชานุภาพ, เจ้าเมืองขึ้น ปัจจุบันสงเคราะห์ข้าราชการ ฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ทั้งหลาย

5. อนุยนต์ ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรม และ เป็นธรรมแก่ผู้ตามเสด็จ คือราชบริพารทั้งหลาย ปัจจุบันควรสงเคราะห์ข้าราชการฝ่ายพลเรือนเข้า ทั้งหมด

6. พราหมณคฤหบดี ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบ ธรรมและเป็นธรรมแก่ชนเจ้าพิธี เจ้าหน้าที่สั่งสอน พ่อค้า เจ้าไร่เจ้านา คือผู้ประกอบอาชีพวิชาการ หมอ พ่อค้าและเกษตรกร ด้วยช่วยจัดหาทุนและอุปกรณ์เป็นต้น

7. เนคมชานบท ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรมและเป็นธรรมแก่ชาวนิคมชนบท คือราษฎรทั้งปวงทุกท้องถิ่นตลอดถึงชายแดนทั่วไปไม่ทอดทิ้ง

8. สมณพราหมณ์ ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรมและเป็นธรรมแก่พระสงฆ์และบรรพชิตผู้ทรงศีลทรงคุณธรรม

9. มิคปักษี ธรรมิการักขาวรณคุปติ จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรม และ เป็นธรรมแก่มฤคและปักษี คือ สัตว์อันควรสงวนทั้งหลาย

10. มา อธรรมการ ห้ามกั้น มิให้มีการอันอธรรมเกิดขึ้นในพระราชอาณาเขต คือ จัดการป้องกัน แก้ไข มิให้มีการกระทำความผิดความชั่วร้ายเดือดร้อนเกิดขึ้นในบ้านเมือง

11. ธนานุประทาน ปันทรัพย์เฉลี่ยให้แก่ชนผู้ไร้ทรัพย์ มิให้มีคนขัดสนยากไร้ในแว่นแคว้น

12. สมณพราหมณปริปุจฉา ปรึกษาสอบถามปัญหากับสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ประมาทมัวเมา ข้อนี้ปัจจุบันสงเคราะห์นักปราชญ์นักวิชาการผู้ทรงคุณธรรมเข้า ด้วย

2. การปกครองระบอบสามัคคีธรรมหรือประชาธิปไตย

ในสังคมใด ๆ ก็ตามที่มีการปกครองเป็นหมู่คณะ คณะผู้ปกครองเหล่านั้นจะต้องปรึกษาหารือร่วมกันและปฏิบัติตามเสียงส่วนใหญ่ มีความสามัคคีร่วมใจกันในการตัดสินปัญหา ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคมของตน

พระพุทธศาสนาได้มีหลักธรรมที่ประยุกต์ใช้กับระบบสามัคคีธรรมคือ อปริหานิยธรรม (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับผู้บริหารบ้านเมือง) ประกอบด้วย ดังนี้ (ที.ม.มหาปรินิพพานสูตร. 10/68)

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ

3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม

4. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

5. บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่าขึ้นใจ

6. เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่าง ๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่ เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

7. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย

พระพุทธศาสนาถือว่า การปกครองไม่ว่าระบบใด ขอให้ผู้ปกครองเป็นผู้ประพฤติ ธรรม เป็นอันยอมรับได้ ในตัวรูปแบบการปกครอง มีความเป็นไปได้น้อยมากที่อัตตาธิปไตยและ โลกาธิปไตยจะนำไปสู่ความถูกต้องดีงามได้อย่างสมบูรณ์เพราะการปกครองเต็มไปด้วยอำนาจ ซึ่ง เป็นสิ่งยั่วยวนใจคนให้เปลี่ยนนิสัยไปในทางมีความโลภ ความโกรธและความหลง ขาดการ ตรวจสอบมากยิ่งขึ้น

ผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาประชาชน (พลเมือง) และประเทศชาติไปสู่ความเจริญหรือความเสื่อมได้ ถ้าได้ผู้ปกครองที่ดีมีศีลธรรม มีความรู้ ความสามารถจะนำพาประชาชนและประเทศชาติไปสู่ความผาสุกความเจริญได้ แต่ถ้าได้ผู้ปกครอง ที่ทุจริตคดโกงผิดศีลธรรม จะทำให้ประชาชนประสบกับความเดือดร้อนและประเทศชาติอาจจะ ล่มสลายกลายเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่นก็ได้

8. พัฒนาให้มนุษย์ใจกว้าง

ความมีใจกว้างของพระพุทธเจ้ายที่มี ต่อคณาจารย์เจ้าลัทธิอื่น ๆ ทำให้เกิดความพิศวงแก่นักศึกษาประวัติศาสตร์ศาสนาทั้งหลาย อาจจะกล่าวได้ว่า ความมีใจกว้างของพระพุทธเจ้าที่มีต่อคณาจารย์เจ้าลัทธิอื่น ๆ นี้ เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของพระพุทธศาสนาก็ได้ ฟรานซิส สตอรี่ (Story, 1973 : 240) กล่าวว่า “เมื่อนักคิดตะวันตก ได้ทำความคุ้นเคยกับพระพุทธศาสนาครั้งแรก ลักษณะประการหนึ่งที่ทำให้เขาประทับใจมากที่สุดก็คือความมีใจกว้างของพระพุทธศาสนา”

ในอุปาลิวาทสูตร (ม.ม.อุปาลิวาทสูตร.13/71-73) แสดงไว้ว่า สมัยหนึ่ง ณ เมืองนาลัน ทา คฤหบดีผู้มีชื่อเสียงโด่งดังและมั่งคั่งท่านหนึ่งมีนาม ว่าอุบาลีเป็นสาวกของนิครนถ์ นาฏบุตรหรือ มหาวีระ ผู้เป็นศาสดาของศาสนาเชน นิครนถ์ นาฏบุตรส่งอุบาลีคฤหบดีไปพบกับพระพุทธเจ้า เพื่อให้เอาชนะพระพุทธเจ้าด้วยการโต้แย้งในทฤษฎีเรื่องกรรม เพราะเหตุว่า ทรรศนะของพระพุทธเจ้าในเรื่องกรรมนั้นแตกต่างไปจากทรรศนะของมหาวีระ คือพระพุทธเจ้าเห็นว่า มโนกรรมสำคัญกว่ากายกรรม แต่มหาวีระเห็นว่ากายกรรม (ที่จริงแล้วเรียกว่ากายทัณฑะ) สำคัญ กว่ามโนกรรม ในตอน

จบการอภิปรายกันหรือการโต้แย้งกัน อุบาลีคฤหบดีเกิดความเชื่อมั่นว่า ทรรศนะของพระพุทธเจ้านั้นถูกต้อง แต่ทรรศนะของอาจารย์ของตนนั้นผิดพลาด ดังนั้น อุบาลี คฤหบดีจึงได้ทูลขอร้องพระพุทธองค์ให้รับตนเป็นอุบาสกผู้หนึ่ง แต่พระพุทธเจ้าได้ทรงขอให้อุ บาลีคฤหบดีนั้นพิจารณาเรื่องนั้นใหม่และไม่ให้ใจเร็วด่วนได้ เพราะว่า การพิจารณาโดยรอบคอบ เป็นการดีสำหรับบุคคลผู้มีชื่อเสียงเช่นท่าน เมื่ออุบาลีคฤหบดีต้องการเป็นอุบาสกอย่างแน่นอน พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงขอร้องให้อุบาลีคฤหบดีนั้นอุปถัมภ์บำรุงอาจารย์ทางศาสนาเก่าของตนอย่างที่ เคยทำมาแล้วต่อไป

เหตุการณ์ครั้งนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พระพุทธองค์ไม่ทรงกระหายใครอยากได้ สาวกยกเว้นแต่ว่าเขาจะมีความเชื่อมั่นต่อพระองค์ด้วยตัวเอง บทเรียนดังกล่าวนี้ พระธรรมทูตควร ศึกษาเรียนรู้เอาไว้

หลักสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธปรัชญา ส่งเสริมให้มีการศึกษา ตลอดชีวิต หากตราบใดผู้นั้นยังไม่บรรลุเป็นพระอรหันต์ตราบนั้นยังต้องศึกษาอยู่ตลอดไปและเชื่อ ว่ามนุษย์มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้เรียนรู้ได้ หลักพุทธปรัชญาเชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ ในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจะใช้คำว่า “เสขะ” คือผู้ต้องศึกษา ได้แก่ พระอริยบุคคล ที่ยังไม่บรรลุพระอรหันตผล โดยแบ่งเป็น 7 คือ ท่านผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติ มรรค โสดาปัตติผล ในสกทาคามีมรรค สกทาคามิผล ในอนาคามิมรรค อนาคามิผล และในอรหัน ตมรรค อรหันตผล (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2536 : 249) หมายถึงผู้ยังต้องฝึกฝนอบรม ตนเอง ยังพัฒนาฝึกฝนตนเอง โดยมีเป้าหมายให้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ให้หลุดพ้นจากโลภะ ความอยากได้ทางทุจริต ทางที่ผิด โทสะ ความคิดที่คิดประทุษร้าย อาฆาตปองร้ายผู้อื่น และโมหะ ความลุ่มหลง ความเห็นผิดเป็นชอบ เห็นในสิ่งที่ไม่ถูกต้องแต่เข้าใจหรือเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบ ธรรม หากสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ที่เรียกว่า “อเสขะ” ผู้หมดภาระที่ต้องศึกษา เพราะศึกษาเสร็จสิ้น แล้ว ได้แก่บุคคลผู้ตั้งอยู่ในในอรหันตผล คือพระอรหันต์ เรียกว่าพระอเสขบุคคล ผู้ไม่ต้องศึกษา (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2536 : 349) ในประเด็นนี้พระพุทธศาสนามีเป้าหมายอยู่การกำจัด กิเลสอาสวะให้หมดสิ้น ซึ่งหากพิจารณาจากประเด็นนี้จะเป็นประเด็นที่มีความแตกต่าง เพราะ พระพุทธศาสนามีเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจน อยู่ที่การกำจัดกิเลสอาสวะ หรือสิ่งที่ทำให้จิตเศร้า หมอง ในที่สุดให้ถึงซึ่งความเป็นอิสระภายใน โดยปราศจากการครอบงำโดยโลภะ โทสะและโมหะ มีความเป็นอิสระ ที่เรียกว่า “วิมุตติ คือ ความหลุด ความเป็นอิสระ มีเสรีภาพ

สรุปได้ว่า หลักคำสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาหรือตามหลักพุทธปรัชญา เป็นไปเพื่อการพัฒนา เป็นไปเพื่อการศึกษา โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาตลอดชีวิต ชีวิตต้องดำเนินไปได้ด้วยการศึกษา หรือด้วยการพัฒนา ชีวิตอยู่ได้เพราะการพัฒนา หากตราบใดผู้นั้นยังไม่บรรลุ เป็นพระอรหันต์ตราบนั้นยังต้องศึกษาอยู่ตลอดไปและเชื่อว่ามนุษย์มีความรู้ความสามารถ มี ศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ มีความสามารถเรียนรู้ได้ หลักพุทธปรัชญาเชื่อมั่นในความสามารถ ของมนุษย์ เชื่อ

ว่ามนุษย์สามารถที่พัฒนาได้ โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบของการพัฒนา ซึ่ง พระองค์ทรงพัฒนาเป็นแบบอย่าง จากความเป็นมนุษย์ธรรมดา สามารถฝึกตนพัฒนาตนได้ และ มนุษย์มีความประเสริฐแตกต่างกันเพราะการฝึกหัดพัฒนา หรือพัฒนาจึงประเสริฐ ไม่ฝึกจะไม่ พัฒนา ไม้ฝึกจะไม่ประเสริฐ ตามที่กล่าวมาแล้ว (จากงานวิจัย รูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

2.4 สภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนับเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของฝ่ายพระสงฆ์ เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อจะกล่าวถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการพัฒนาโดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ความจริงแล้วมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง มีการพัฒนาการที่ยาวไกลมีความเป็นมาที่ยากลำบากกว่าจะได้รับรองบทบาทอย่างเป็นทางการ จึงจะนำมามากล่าวไว้เป็นเบื้องต้น นั้นคือความพยายามที่จะให้มี การรับรองปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งได้หยิบยก ปัญหาเรื่องการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นมาพิจารณาถึงความเหมาะสมในกรณีที่พระภิกษุสามเณรที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเปรียญธรรม 5 ประโยคแล้วต้องใช้เวลาศึกษาตาม หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์บัณฑิต ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และปริญญาศาสนศาสตร์ บัณฑิต จากสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งใช้เวลาในการศึกษารวมทั้งสิ้น 4 ปี นอกจากนั้น พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ยังต้องไปฝึกปฏิบัติศาสนกิจต่ออีก 1 ปี จึงจะมีสิทธิได้รับปริญญา ซึ่งต้องใช้ เวลาในการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ผู้ที่ได้รับปริญญาจาก มหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่งนี้เมื่อลาสิกขาบทออกไปแล้วจะไม่ได้รับการรับรองปริญญาจาก คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ไม่สามารถสมัครงานราชการ หรือประกอบอาชีพอื่นตามที่ศึกษา มาได้นอกจากนี้ยังไม่สามารถสมัครเข้ารับการศึกษาต่อในระดับสูงของสถาบันศึกษาของรัฐได้ จึง ได้เกิดความพยายามที่ผลักดันให้มีการรับรองปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้น โดยแบ่งได้ดังนี้

ช่วงที่ 1 สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประมาณปี พ.ศ. 2500 ได้มีความพยายามที่จะรับรองมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยรัฐบาลร่างพระราชบัญญัติเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรแต่เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเสียก่อน ความพยายามนั้นจึงไม่ประสบผลสำเร็จ (ชาย โพธิสิตา, ม.ป.ป. : 117)

สมัยรัฐบาล จอมพล สกฤษดิ์ ธนะรัชต์ สำนักบริหารของคณะรัฐมนตรี ได้เสนอเรื่องมหาวิทยาลัยสงฆ์ ต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2504 และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ.2505 แต่เรื่องยังค้างอยู่ (สำนักนายกรัฐมนตรี , 2504 - 2505.)

ช่วงที่ 2 เป็นช่วงที่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่องกันผ่านรัฐบาลหลายสมัย คือ

ในสมัยคณะปฏิวัติของจอมพล ถนอม กิตติขจร พันเอกณรงค์ กิตติขจร ผู้ช่วยเลขานุการฝ่ายรักษาความมั่นคงแห่งชาติได้เสนอเรื่องการรับรองคุณวุฒิผู้สำเร็จปริญญาตรี โท และเอก จากมหาวิทยาลัยสงฆ์ต่อหัวหน้าคณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2515 และในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2516 หัวหน้าคณะปฏิวัติเห็นชอบให้เสนอแก่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เพื่อพิจารณาความเห็นประกอบ แต่ระหว่างนั้นคณะปฏิวัติก็ได้สิ้นสุดลง เพราะมีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 เรื่องจึงค้างอยู่เช่นนั้น

ในสมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร การดำเนินการเกี่ยวกับการรับรองวิทยฐานะของมหาวิทยาลัยสงฆ์ยังคงดำเนินสืบต่อมา โดยทางมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง มีความประสงค์ให้ทางราชการรับรองศักดิ์และสิทธิ์แห่งปริญญา เท่าเทียมกับปริญญาของมหาวิทยาลัยทั่วไป จึงได้ดำเนินการผ่านทางสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้เสนอให้สภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้พิจารณา และเสนอความคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการบริหาร สภาการศึกษาแห่งชาติได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้ ในคราวประชุมครั้งที่ 1/2516 เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 มีข้อสรุปว่า

การจัดการศึกษาของสงฆ์ควรเป็นเรื่องของคณะสงฆ์ที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ในการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพระปริยัติธรรมเป็นสำคัญ แม้การจัดสอนในระดับ ปริญญาก็ควรปฏิบัติเพื่อสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าวการขอเทียบวุฒิจาก ก.พ. และขอให้ปริญญา บัตรของคณะสงฆ์เสมอด้วยปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทุกประการ อาจตีความได้ว่า เพื่อ เปิดโอกาสให้สงฆ์ซึ่งเรียนสำเร็จได้ปริญญาชั้นสูงมีโอกาสสละสมณเพศไปประกอบอาชีพเช่น บุคคลอื่น ๆ อันเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมพระพุทธศาสนา เพราะเคยปรากฏตัวอย่าง ที่ระยะหนึ่ง ก.พ. ได้ยอมรับการเทียบวิทยฐานะของเปรียญธรรม 6 ประโยค ให้เท่ากับชั้นมัธยมของ กระทรวงธรรมการได้มีการลาสิกขาบทเพื่อเข้ารับราชการมากขึ้น จนเป็นที่ครหาของประชาชน และมีผลกระทบกระเทือนต่อพุทธศาสนา จนกระทั่งมหาเถรสมาคมต้องออกประกาศลงวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2479 และ ได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติห้ามมิให้ส่วนราชการสั่งปฏิบัติการ เกี่ยวกับกิจการสงฆ์โดยมิได้ผ่านมหาเถรสมาคมตามมติคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, 2518 : 50)

อย่างไรก็ตาม วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2516 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการให้ การรับรองปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง แต่เรื่องก็หยุดชะงักอีกครั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

ในสมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ กระทรวงศึกษาธิการอาศัยคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2517 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งดำเนินการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2

แห่ง และเจ้าหน้าที่กรมการศาสนาเป็นกรรมการ คณะกรรมการได้แยกร่างพระราชบัญญัติ ออกเป็น 2 ฉบับ สำหรับมหาวิทยาลัยสงฆ์แต่ละแห่งซึ่งดำเนินการร่างอยู่ประมาณ 4 เดือนจึงเสร็จ และได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีลงมติเห็นชอบรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ 2 ฉบับ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2517 จากนั้นส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกา ตรวจพิจารณาร่างเสร็จ ก็ถึงระยะเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ในสมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช คณะรัฐมนตรี ได้ลงมตินำเอาร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับที่ค้างจากรัฐบาลก่อน ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเสร็จแล้วนั้น เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2518 และในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2518 สภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติรับร่างหลักการพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ และส่งให้คณะกรรมาธิการพิจารณา และนำเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2518 เพื่อรอบรรจุเข้าระเบียบวาระ แต่ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อนร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับจึงตกไป

ในสมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 ท่านคือ นายสมาน ชมพูเทพ นายเปลื้อง พลโยธา และนายประมวล กุลมาตย์ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 เสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งนายสมาน ชมพูเทพ เป็นผู้เสนอให้ทบวงมหาวิทยาลัยเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการทบวง ๆ ได้ประชุมเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 โดยมีความเห็นสรุปได้ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2518 : 53)

1. เห็นสมควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ในลักษณะที่เป็นการศึกษาเฉพาะกิจ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้แน่ชัดว่าเพื่อเป็นการเพิ่มพูนและส่งเสริมพระพุทธศาสนา มิใช่มุ่งหวังที่จะให้ได้รับปริญญา เช่นเดียวกับการศึกษาของฆราวาส เพราะการที่จะให้ทางการรับรองศักดิ์และสิทธิปริญญาบัตร ให้เท่าเทียมกับปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยของรัฐย่อมจะทำให้มีผู้อาศัยศาสนาเป็นทางผ่านเพื่อประโยชน์ในการรับปริญญา แทนที่จะเข้าศึกษาด้วยใจศรัทธาซึ่งในที่สุดมหาวิทยาลัยสงฆ์ก็จะเป็นเพียงสถาบันสำหรับพระสงฆ์ มาศึกษา เพื่อให้ได้ปริญญาและสละสมณะเพศออกไปประกอบอาชีพอันจะเป็นการผิด วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมพระศาสนาได้

2. ที่ประชุมมีความเห็นว่า การศึกษาของสงฆ์เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อความมุ่งหมาย พิเศษเฉพาะกิจและจัดขึ้นเฉพาะกลุ่มเช่นเดียวกับสถาบันการศึกษานอกระบบอื่น ๆ เช่น สถานศึกษา ทหาร และตำรวจ เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่ง ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก็มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งได้มอบอำนาจให้มหาเถรสมาคมออกข้อบังคับวาง ระเบียบ

หรือออกคำสั่งโดยไม่ขัดแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติสงฆ์ พ.ศ. 2505 ดังกล่าวนี้ การศึกษาของคณะสงฆ์จึงควรอยู่ในความควบคุมดูแลของมหาเถรสมาคม เพื่อมิให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ดำเนินการในสิ่งที่มิใช่กิจการของสงฆ์ ดังนั้นจึงเห็นว่าควรเสนอเรื่อง ดังกล่าวนี้ ไปยังมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

3. ที่ประชุมให้ความคิดเห็นและข้อสังเกตว่า การที่จะรับรองฐานะของมหาวิทยาลัย สงฆ์ มหาวิทยาลัยดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นหน่วยงานเอกเทศ อำนาจในการบริหารมหาวิทยาลัยจะ ตกอยู่แก่สภาพมหาวิทยาลัยซึ่งมหาเถรสมาคมหรือกรมการศาสนาจะเข้าไปแทรกแซงไม่ได้ จึงเป็น เรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาโดยรอบคอบเพราะการแยกออกเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ เช่น เดียวกับมหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยนั้น อาจจะดำเนินการผิดไปจากวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีกประการหนึ่งคือ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของ สงฆ์ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความมุ่งหมายพิเศษเฉพาะกิจ น่าจะเป็นการบำรุงการศึกษาที่มีอยู่ให้ดีขึ้น โดยไม่มุ่งในเรื่องการรับรองปริญญาบัตรและไม่ต้องโอนมาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามการดำเนินการต่าง ๆ ก็ยังคงค้างอยู่ ประกอบกับเกิดการเปลี่ยนแปลง ทางการเมืองขึ้นอีกครั้งในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 การพิจารณาของคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องจึงยุติลง

ช่วงที่ 3 ในสมัยรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ พ.ศ. 2522 เจ้าหน้าที่สภา การศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เสนอเรื่องทางสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) รับรองปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ก.พ. ได้สอบถาม ความเห็นของมหาเถรสมาคม ซึ่งมหาเถรสมาคมให้คำยืนยันรับรองและอนุโมทนาในการที่ ก.พ. จะ รับรองปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ แต่ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2522 ได้ มีมติไม่รับรองผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของมหามกุฏราชวิทยาลัยและมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย ด้วยเห็นว่าจะทำให้มีการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมซึ่งเป็นหลักสำคัญของพระศาสนา ตกต่ำลง เพราะพระภิกษุสามเณรจะหันไปศึกษาทางโลกกันหมด ข้อสนับสนุนของคณะรัฐมนตรีก คือ

1. หลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์อาจกล่าวได้ว่า ไม่ดำรงความมุ่งหมายด้าน พระปริยัติธรรมและวิชาการชั้นสูงทางพุทธศาสนาเท่าที่ควรเพราะหลักสูตรทั่วไปจะเน้นการศึกษา สาขาต่าง ๆ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยฝ่ายอาณาจักร

2. การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งมหามกุฏราชวิทยาลัยและมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย มิได้ดำเนินการเพื่อสนองพระบรมราชปรารภแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ทรงเห็นว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นรากเหง้าแห่งพุทธศาสนา จึงโปรด เกล้าฯให้จัดตั้งวิทยาลัยทั้ง 2 แห่งนี้ขึ้นเพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงของ พระสงฆ์

ในสมัยรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายประมวล กุลมาตย์ ซึ่งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ.....และ ร่างพระราชบัญญัติมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.....ต่อรัฐบาลเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2524 ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มอบให้คณะกรรมาธิการวิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ และในการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติครั้งที่ 5 ณ วันพุธที่ 22 กรกฎาคม 2524 ที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญวินิจฉัย ร่างพระราชบัญญัติได้พิจารณาและมติไม่ให้การรับรองร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ โดยให้ เหตุผลว่าร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ มีหลักการที่สำคัญคือ ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อเป็น สถาบันการศึกษาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และให้การอบรม วิชาการชั้นสูงทั้งทางพุทธ ศาสนาตลอดจนวิชาการอื่นที่ไม่ขัดต่อสมณวิสัย ทำการวิจัยส่งเสริมพระพุทธศาสนาและส่งเสริม การปฏิบัติธรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับรองสถานภาพทางกฎหมายของสถาบันการศึกษาของพระสงฆ์ เดิมที่มีอยู่ ซึ่งในปัจจุบันคณะสงฆ์สามารถดำเนินการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์ไทยได้อยู่แล้วจึงไม่ จำเป็นที่จะบัญญัติกฎหมายดังกล่าว เพราะเป็นการเอาระเบียบทางโลกเข้าไปจัดการเกี่ยวกับการ ดำเนินการของฝ่ายสงฆ์ที่ได้ปฏิบัติกันมาก่อนแล้ว ซึ่งบางเรื่องไม่เป็นการเหมาะสมแก่บรรพชิต ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติ สมควรปล่อยให้เป็นเรื่องของฝ่ายสงฆ์ดำเนินการต่อไปจะ เหมาะสมกว่า คณะกรรมการจึงมีมติไม่ให้การรับรองร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงตกไป

ในสมัยรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ คณะกรรมาธิการศึกษาสาผู้แทนราษฎร ได้ หยิบยกปัญหาเรื่องมหาวิทยาลัยสงฆ์มาพิจารณาในคราวประชุมเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2526 โดยได้เชิญพระเทพโมลี เลขาธิการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย พระราชสุมนต์มุนี รอง เลขาธิการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย พระมหานคร เขมปาลี เลขาธิการมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย พร้อมด้วยข้าราชการจากทบวงมหาวิทยาลัยมาร่วมประชุม (สำนักงานเลขาธิการ รัฐสภา, 2526) และทางทบวงมหาวิทยาลัยได้ส่งเอกสารสรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องการ รับรองคุณวุฒิเปรียญธรรม 9 ประโยค และปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มาให้คณะกรรมาธิการ ศึกษาของสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา โดยทางทบวงมหาวิทยาลัยให้ความเห็นว่า ปัญหาการรับรอง วิทยฐานะของมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้น หากมิได้มีการรับรองโดยรัฐแล้วการที่ทบวงมหาวิทยาลัย ทางด้านการเทียบวุฒิก็ไม่สามารถจะกระทำได้ ปัญหาการรับรองวิทยฐานะของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันทั่วไปเป็นเพราะยังไม่มีการรับรองโดยทบวงมหาวิทยาลัยและ ก.พ. จึงเป็น เหตุให้ปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือเป็นปริญญาเถื่อนนั้น แท้จริง แล้วฐานะของปริญญามิได้ขึ้นอยู่กับว่าทบวงมหาวิทยาลัยและ ก.พ. จะรับรองหรือไม่ ความถูกต้อง สมบูรณ์แห่งปริญญาในการที่จะมีศักดิ์และสิทธิเทียบเท่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ นั้นขึ้นอยู่กับการที่ มหาวิทยาลัยสงฆ์จะต้องมีกฎหมายรับรองว่าเป็นสถาบันประสาทปริญญาเป็นสำคัญเพราะการจัด และดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา

มักจะกระทำโดยตรากฎหมายคุ้มครองและรับรองวิทยฐานะ ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติจะตรากฎหมายจัดตั้งสถาบันประสาทปริญญา สำหรับในประเทศไทยใช้ตรา เป็นพระราชบัญญัติ และในปัจจุบันจึงถือเป็นหลักการว่าการประสาทปริญญาจะต้องตรากฎหมาย รับรองสถาบันอุดมศึกษาที่จะทำการสอนถึงระดับปริญญาดังนั้นประเด็นสำคัญของศักดิ์และสิทธิแห่งปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์จึงขึ้นอยู่กับการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นการรับรองวิทยฐานะของสถาบันประสาทปริญญาในขั้นตอนแรกเสียก่อน จากนั้นหากต้องการจะให้มี การรับรองหรือเทียบคุณวุฒิของผู้สำเร็จการศึกษาภายหลังก็จะสามารถกระทำได้โดยสะดวก เพราะได้มีการรับรองวิทยฐานะของสถาบันโดยกฎหมายของรัฐแล้ว

นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัยยังได้ให้ข้อสังเกตแก่คณะกรรมาธิการศึกษาว่า การให้ การส่งเสริมการศึกษาของสงฆ์นั้นเป็นสิ่งที่ดี เป็นกุศลอันควรปฏิบัติ และสมควรสรรเสริญอย่างยิ่ง เพราะหากกล่าวถึงปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยแล้วจะมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากศาสนา อื่นที่พระสงฆ์ไม่สามารถศึกษาร่วมกับฆราวาสได้ด้วยขัดกับสมณเพศ ขนบธรรมเนียมประเพณี พระสงฆ์ไทยจะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยภายในประเทศซึ่งจัดไว้สำหรับฆราวาสก็ไม่มีโอกาสเปิด ให้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ แต่ความสัมพันธ์ ระหว่างศาสนจักรและอาณาจักรเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ดังนั้นหากการจัดการศึกษาของ คณะสงฆ์ไม่น่าจะจัดออกไปเป็นเอกเทศโดยรัฐ ไม่มีส่วนรับรู้ หากไม่หาทางแก้ไขหรือรัฐยังปฏิเสธ ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ปัญหาเรื่องปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่มีทางสิ้นสุด จะมีต่อไปจน วันที่รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าไปรับรองซึ่งอาจจะสายเกินไปที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่มหาววิทยาลัย สงฆ์ได้ดำเนินการทางด้านการศึกษาไปมากแล้ว มีบัณฑิตสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาการสูญเปล่าทางการศึกษา ขวัญและกำลังใจไปอย่างไม่มีทางแก้ไข หรือมหาวิทยาลัย สงฆ์อาจเปิดสาขาวิชาที่ไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาเป็นต้น

อย่างไรก็ดี กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2526 และมี มติเห็นชอบในหลักการที่จะขอรับรองคุณวุฒิการศึกษาปริญญาตรีศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศ.บ.) ของ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย และปริญญาพุทธศาสตร์บัณฑิต (พธ.บ.) ของมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยเทียบเท่าปริญญาตรีด้านสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป

นอกจากนั้นยังมีการเคลื่อนไหวของคณะรัฐมนตรีที่พยายามจะนำเรื่องการรับรอง สถานภาพของมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2527 ทางกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะของ ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศาสนศาสตร์และพุทธศาสตร์บัณฑิต ให้เทียบเท่าวุฒิการศึกษาของ มหาวิทยาลัยฝ่ายอาณาจักรซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ จึงได้มีการ

กำหนดวิทยฐานะของผู้สำเร็จการศึกษาจากทั้ง 2 มหาวิทยาลัยให้เทียบเท่าหรือมีศักดิ์และ สิทธิ์เท่ากับปริญญาตรีทางด้านสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฝ่ายอาณาจักรอย่างเป็นทางการ

มหาวิทยาลัยสงฆ์ คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามจุฬา ลงกรณราชวิทยาลัย ที่ขึ้นกับสำนักงานการศึกษาอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1. มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ในวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ กรุงเทพมหานคร มี 4 คณะวิชา คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และ International Programme. และจะมีวิทยาเขตกระจ่ายในจังหวัดต่าง ๆ ตามภูมิภาค 10 แห่ง 1) วิทยาเขตหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 2) วิทยาเขตอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 3) วิทยาเขตเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 4) วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 5) วิทยาเขตขอนแก่น 6) วิทยาเขต นครราชสีมา 7) วิทยาเขตแพร่ 8) วิทยาเขตสุรินทร์ 9) วิทยาเขตพะเยา 10) วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และมี วิทยาลัยสงฆ์ 6 แห่ง 1) วิทยาสงฆ์เลย 2) วิทยาลัยสงฆ์นครพนม 3) วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ 4) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน 5) วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชพิษณุโลก 6) มหาปัญญาวิทยาลัยสงขลา และห้องเรียน (ศูนย์การเรียน) 12 แห่งตามจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ 1) ห้องเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด 2) ห้องเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ 3) ห้องเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์ 4) ห้องเรียนวัดพิกุลทอง จังหวัดสิงห์บุรี 5) ห้องเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ 6) ห้องเรียนวัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน 7) ห้องเรียนวัดบุญวาทย์วิหาร จังหวัดลำปาง 8) ห้องเรียนจังหวัดปัตตานี 9) ห้องเรียนวัดโสธรวนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา 10) ห้องเรียนวัดพัฒนาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี 11) ห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี และ 12) ห้องเรียนวัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย มีอาจารย์ประจำ 411 รูป/คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 9,203 รูป นักศึกษาระดับปริญญา โท และเอก จำนวน 1,147 รูป/คน รวมทั้งหมดจากระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและเอก จำนวน 10,350 รูป/คน

2. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ในวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร มี 4 คณะวิชา คือ คณะศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย และจะมีวิทยาเขตกระจ่ายในจังหวัดต่าง ๆ ตามภูมิภาค 7 แห่ง คือ 1)วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณ์ ตั้งอยู่ในวัดชูจิตธรรมาราม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ตั้งอยู่ในวัดสิรินธรเทพรัตนาราม ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม 3.) วิทยาเขตอีสาน ตั้งอยู่ในวัดศรีจันทราราม อำเภอเมือง จังหวีดขอนแก่น 4.) วิทยาเขตร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 5) วิทยาเขตศรีล้านช้าง ตั้งอยู่ในวัดศรีสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดเลย 6) วิทยาเขตลานนา ตั้งอยู่ในวัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และ 7) วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช ตั้งอยู่ในวัดพระบรมธาตุเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี

อาจารย์ประจำ มีจำนวน 347 รูป/คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ถึงระดับปริญญาโทและเอก จำนวน 13,000 รูป/คน (สำนักงานอธิการบดี, 2544 : 48) ซึ่งได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเป็นจำนวนไม่น้อย

มหาวิทยาลัยของพระสงฆ์ทั้งสองแห่ง เมื่อมีจำนวนพระภิกษุสามเณรจำนวนลดลง ต่างก็มีโครงการเปิดรับประชาชนทั่วไปเข้ารับการศึกษามากขึ้น เป็นการขยายเป้าหมายในการจัด การศึกษานอกเหนือจากจัดการเรียนการสอนสำหรับพระภิกษุสามเณร ประกอบการพัฒนา มหาวิทยาลัยของฝ่ายพระสงฆ์ทั้งสองแห่ง เข้าสู่ระบบราชการ ในฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ ระบบต่าง ๆ จึงต้องอิงระบบราชการเป็นฐานในการจัดการบริหาร เพื่อให้เอื้อต่อระบบการ บริหาร และระบบการจัดการด้านงบประมาณ แม้ว่าทางรัฐจะมอบสิทธิในการจัดการบริหาร ได้โดย คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยก็ตาม แต่ทิศทางการบริหารยังต้องอิงตามนโยบายของรัฐบาล เป็นหลัก

สภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยเริ่มจากพัฒนา ผู้เรียนในฐานะเป็นสถาบันทางการศึกษา พัฒนาโดยกิจกรรมการเรียน ทั้งส่วนกลางได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร และวิทยาเขตต่าง ๆ เช่น วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณ์ ตั้งอยู่ในวัดชูจิตธรรมาราม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ตั้งอยู่ในวัดสิรินธรเทพรัตนาราม ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม วิทยาเขตอีสาน ตั้งอยู่ในวัดศรีจันทราราม อำเภอเมือง จังหวัด ขอนแก่น วิทยาเขตร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด วิทยาเขตศรีล้านช้าง ตั้งอยู่ในวัดศรี สุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดเลย วิทยาเขตลานนา ตั้งอยู่ในวัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ และ วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช ตั้งอยู่ในวัดพระบรมธาตุเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราชที่กระจายอยู่ตามจังหวัด ในส่วนของภูมิภาค ยังมีโครงการต่าง ๆ มากมาย เช่น โครงการบรรพชาสามเณร โครงการค่ายพุทธบุตร โครงการอบรมพระนักเทศน์ โครงการพระธรรม ทูตสายต่างประเทศ โครงการการสอนทางไกลสำหรับพระสังฆาธิการ โครงการพระนักศึกษาออก ปฏิบัติศาสนกิจ เป็นเวลา 1 ก่อนจบการศึกษา โครงการพระผู้นำชุมชน ฯลฯ จะมีการประสานงาน ร่วมมือกันทั้งส่วนกลางและวิทยาเขต (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521)

2.4.1 รูปแบบการบริหารจัดการ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในอดีต

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2436 (ร.ศ. 112) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นปฐมฤกษ์ เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จดำรงราชสมบัติมาครบ 25 ปี บริบูรณ์และเป็นวันที่ตรงกับวันเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีการพัฒนาการจนเกิดความเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ มีการจัดการเรียนการสอน มีโครงการฝึกอบรม มีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรมากขึ้นโดยเน้นที่ศีลธรรม จรรยาวิชาการทางศาสนาเป็นหลัก

การจัดตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัย เกิดจากพระดำริในการพัฒนาการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้ทันสมัย เพื่อให้สอดคล้องบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงริเริ่มและทรงทดลองควบคู่พระดำริมาเป็นลำดับ จึงกล่าวได้ว่า เป็นวิสัยทัศน์และการกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาของคณะสงฆ์ได้ ทรงพระดำริที่จะพัฒนา การศึกษาของพระภิกษุสามเณร ตลอดจนการศึกษาของเยาวชนของชาติให้เจริญก้าวหน้าให้เท่าทัน กับความเจริญของโลก พระองค์ได้ทรงทดลองปฏิบัติโดยใช้พระภิกษุสามเณรวัดบวรนิเวศวิหาร เป็นที่ทดลอง จนกระทั่งปี พ.ศ.2436 (ร.ศ. 112) พระองค์ได้รายงานผลของการทดลองจัดการเล่า เรียนของพระภิกษุสามเณรแบบใหม่ ที่พระองค์ได้ทดลองจัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2435 (ร.ศ. 111) ไปยัง เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจแม้ว่าจะจัดขึ้นเพียงชั่วปี เดียวและทรงเสนอว่า หากทางราชการเห็นว่าดีมีประโยชน์ ก็ทรงจัดต่อไป เพราะทรงเห็นว่าเป็น ทางที่จะทำให้การศึกษาเจริญขึ้นได้ พร้อมทั้งทรงเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาแบบใหม่นี้ อย่างกว้างขวาง

เดิมรูปแบบการบริหารการจัดการ มีคณะกรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย จะเป็นการศึกษาเล่าเรียนเฉพาะภาษามคธอย่างเดียว การเล่าเรียนในสิ่งซึ่งเกื้อกูลแก่ศาสนาก็ดี เป็นวิทยาการสำหรับบุรุษก็ดี ต้องจัดขึ้นตามแต่จะจัดได้ แต่ผู้เรียนวิชาเหล่านั้นไม่ต้องการรับการเกื้อกูลด้วยการเลี้ยง เป็นแต่อาศัยตำรับตำราและครูของสถานศึกษาเท่านั้น ปรากฏว่ากระทรวงธรรมการยอมรับว่าการทดลองการเล่าเรียนแบบใหม่ที่พระองค์จัดขึ้นนั้นได้ผลดียิ่ง และเห็นด้วยกับพระดำริ ที่จะจัดการเล่าเรียนแบบใหม่นี้ให้ทางราชการต่อไป โดยทางกระทรวงธรรมการจะนำขึ้นขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521 : 7) โดยมีพระดำริต่างๆ เหล่านี้เป็นรากฐานของการจัดตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยเน้นที่พระภิกษุสามเณร และเยาวชนของชาติ เน้นด้านความรู้และความประพฤติเป็นสำคัญ

ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วชิรญาณวโรรส ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรม ของพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย 2) เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาวิทยาซึ่งเป็นชาติภูมิและต่างประเทศแห่งกุลบุตร และ 3) เพื่อเป็นถานที่จัดการสั่งสอนพระพุทธศาสนา

ในปี พ.ศ. 2511 เริ่มมีการเรียนการสอนที่เป็นระบบหน่วยกิตเป็นครั้งแรก เรียนกัน 240 หน่วยกิต เรียนบุรพภาค 1 -2 และเรียนไปปี 6 - 7 จึงเลือกสาขาวิชา พอมาถึง พ.ศ. 2517 มีการปรับปรุงหลักสูตร ลดลงเหลือ 200 หน่วยกิต และ พ.ศ. 2518 มีคณะวิชาศิลปะศาสตร์ที่หายไป และกลายมาเป็นคณะมนุษยศาสตร์ทุกวันนี้ ปรับลดลงเหลือ 144 หน่วยกิต นี้คือโครงสร้างในด้านของหลักสูตร

2.4.2 รูปแบบการบริหารจัดการ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในปัจจุบัน

หมายถึง พ.ศ. 2522 นับแต่รัฐบาลให้การรับรองปริญญาบัตร รับรองคุณวุฒิของผู้จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จะมีลักษณะการบริหารจัดการการศึกษาในฐานเป็นสถาบันอุดมศึกษาจัดการบริหารตามภาระงาน คือการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเน้นให้ผู้เรียนทั้งด้านความรู้และความประพฤติหรือศีลธรรม จริยธรรม ทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงเน้นให้พระนักศึกษาที่ออกไปปฏิบัติศานสนกิจก่อนที่จะจบแต่ละรุ่นให้มีส่วนฟื้นฟูและร่วมกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีให้เป็นกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ที่จัดในรูปของกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ เช่นมีการจัดกิจกรรมทุกวันพระ 8 ค่ำ และ 14 หรือ 15 ค่ำทั้งข้างขึ้นและข้างแรมของเดือนก็มีกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ 4 ครั้ง จนกลายเป็นธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจมีกิจกรรมพิเศษเสริมขึ้นมาตามความเหมาะสม มีทั้งพิธีกรรมหรืออาจเรียกว่ากิจกรรมทาง ศาสนา มีการสอนในเชิงหลักการ ตามหลักคำสอนทางศาสนา และมีการสนทนา พูดคุย ในประเด็น เจาะลึกเฉพาะตามที่คนนั้นมีความสนใจ ที่เรียกว่า “ปุจฉา วิสัชนา” คือ การพูดคุย การสอบถามและ ตอบคำถามนั้น ๆ ซึ่งถือว่าได้ให้คำปรึกษาให้กับประชาชนในชุมชน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลางมี 4 คณะวิชา คือ 1) คณะศาสนาและ ปรัชญา 2) คณะมนุษยศาสตร์ 3) คณะสังคมศาสตร์ และ 4) คณะศึกษาศาสตร์ และ บัณฑิตวิทยาลัย ประกอบด้วย 3 วิทยาลัย 1) มหาประชาบดีเถรีวิทยาลัย อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา 2) วิทยาศาสนศาสตร์ยโสธร วัดศรีธรรมาราม จังหวัดยโสธร 3) วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระ เกียรติกาฬสินธุ์ วัดประชานิยม จังหวัดกาฬสินธุ์ มีศูนย์การศึกษา 2 ศูนย์ 1) ศูนย์การศึกษา กำแพงเพชร วัดนาคสวัชโสภณ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 2) ศูนย์การศึกษาโคราช วัดสุทธ จินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในส่วนภูมิภาคมีวิทยาเขต 7 แห่ง

1. วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัยวัดชูจิตธรรมาราม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศูนย์การศึกษา 1 ศูนย์คือ ศูนย์การศึกษาปราจีนบุรี วัดป่าทรงคุณ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

2. วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีศูนย์การศึกษา 2 ศูนย์ 1) ศูนย์การศึกษาชลบุรี วัดศรีมหาราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) ศูนย์การศึกษาเพชรบุรี วัดเนรัญชาราม อำเภอชะอา จังหวัดเพชรบุรี และมี 2 ห้องเรียน 1) ห้องเรียนวัดป่าชัยรังสี วัดป่าชัยรังสี อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 2) ห้องเรียนวัดโกเมศรัตนาราม วัดโกเมศรัตนาราม อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3. วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

4. วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช วัดมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 2 ศูนย์การศึกษา คือ 1) ศูนย์การศึกษาสุราษฎร์ธานี วัดธรรมบูชา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) ศูนย์การศึกษาสงขลา วัดมัชฌิมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

5. วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มี 2 ศูนย์การศึกษา 1) ศูนย์การศึกษาอุบลราชธานี วัดแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศูนย์การศึกษาหนองบัวลำภู วัดพิศาลรัญญาวาส อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

6. วิทยาเขตร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีห้องเรียน 2 ห้องเรียน คือ 1) ห้องเรียนศรีสะเกษ วัดหลวงสุมังคลาราม อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 2) ห้องเรียนสุรินทร์ วัด โยธาประสิทธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

7. วิทยาเขตศรีล้านช้าง วัดศรีสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดเลย มี 2 ศูนย์การศึกษา คือ 1) ศูนย์การศึกษาชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 2) ศูนย์การศึกษาด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

รูปแบบการบริหารจัดการในด้านการจัดการเรียนการสอน ยึดตามกรบอมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา : สำหรับอุดมศึกษา TQF HEd. มีหลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา มคอ. 1 และ มคอ.2 มีอาจารย์ประจำหลักสูตร มีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยให้สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษารับรอง มี มคอ. 3 มคอ. 4 มคอ. 5 มคอ.6 สำหรับอาจารย์ผู้สอน และ มคอ. 7 สำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ที่ต้องมีการติดตามผล ประเมินผลแล้วรายงานต่อทางผู้บริหารของสถาบันการศึกษา

สภาพปัจจุบัน ผลการจัดการเรียนการสอน มีอัตราผู้สำเร็จการศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 60 มีอัตราการออกกลางคันมากที่สุดทั้งส่วนกลางและวิทยาเขต คิดเป็นร้อยละ 40 -50 โดยนักศึกษาที่ออกกลางคันมากที่สุดจะอยู่ในช่วงเรียนปีที่ 1 และปีที่ 2 (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) : 22) ด้านการวิจัยและการผลิตตำราทางวิชาการหาก คิดสัดส่วนอยู่ระดับน้อยมาก การบริการวิชาการแก่ชุมชนยังขาดความต่อเนื่องและชัดเจน การทำนุ บำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยไม่สามารถเป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมได้ ภาระเหล่านี้ล้วนเป็นภาระเพื่อการพัฒนาชุมชนและการพัฒนา ชุมชนก็คือการพัฒนาผู้เรียนให้สมดุลระหว่างความรู้และความประพฤติ และนอกจากนี้ทางมหาวิทยาลัยมีนโยบายรับประชาชนเข้าเรียนทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งผลปรากฏว่านักศึกษาที่เป็นพระภิกษุสามเณรมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องในขณะที่นักศึกษาที่เป็นประชาชนมีอัตราส่วนมากขึ้น ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสถาปนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ว่าเพื่อผลิตพระภิกษุสามเณรนักบริหาร นักพัฒนา นักวิจัย และนักเผยแผ่ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อผลิตนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาและปรัชญาให้มีคุณวุฒิให้

เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมการศึกษา ภาษา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและปรัชญา และเพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยทางพระพุทธศาสนาและปรัชญา (ศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รุ่นที่ 48 /2544.) ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพแก่สังคม และชุมชนรูปแบบการบริหารจัดการในด้านการวิจัยในด้านการวิจัย โดยให้อาจารย์เสนอผ่าน สถาบันวิจัยญาณสังวร เพื่อเสนอให้คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติพิจารณา ควรให้การสนับสนุน ทุนดำเนินการวิจัยตามปีงบประมาณ และมีการฝึกอบรมนักวิจัยในแต่ละปี มีการให้ทุนสนับสนุน การทำวิจัยเพื่อเป็นการฝึกและพัฒนานักวิจัยของมหาวิทยาลัย

รูปแบบการบริหารจัดการในด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชน ในส่วนของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เน้นการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา มีการผลิตครูสอน ศีลธรรมในสถานศึกษา ส่งไปสอนตามสถานศึกษาต่างๆ มีการกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม ค่ายพุทธบุตร กิจกรรมบรรพชาสามาเณรภาคฤดูร้อน

รูปแบบการบริหารจัดการในด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีการส่งเสริมวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ให้วิทยาเขตต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ภูมิภาคของประเทศเป็นศูนย์กลางในการ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี

ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และพร้อมรับการ ตรวจสอบของคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ.

5.5 โครงสร้างหลักสูตร ปี พ.ศ. 2554 (คู่มือการศึกษา 2557)

1. หลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะศาสนาและปรัชญา เป็นหลักสูตร 4 ปี และปฏิบัติ 1 ปี ในภาคทฤษฎีนักศึกษาต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ จำนวน 150 หน่วยกิต โดยมีส่วนประกอบของหลักสูตร ดังนี้

วิชาศาสนาบังคับ	50 หน่วยกิต
วิชาพื้นฐานทั่วไป	30 หน่วยกิต
วิชาเอก	50 หน่วยกิต
วิชาโท	16 หน่วยกิต
วิชาเลือกเสรี	4 หน่วยกิต
รวม	150 หน่วยกิต

2. หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ เป็นหลักสูตร 4 ปี และปฏิบัติ 1 ปี ในภาคทฤษฎีนักศึกษาต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ จำนวน 150 หน่วยกิต โดยมีส่วนประกอบของหลักสูตร ดังนี้

วิชาศาสนาบังคับ	50 หน่วยกิต

วิชาพื้นฐานทั่วไป	30 หน่วยกิต
วิชาเอก	50 หน่วยกิต
วิชาโท	16 หน่วยกิต
วิชาเลือกเสรี	4 หน่วยกิต
รวม	150 หน่วยกิต

3. หลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ เป็นหลักสูตร 4 ปี และ ปฏิบัติ 1 ปี ในภาคทฤษฎีนักศึกษาต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ จำนวน 150 หน่วยกิต โดยมี ส่วนประกอบของหลักสูตร ดังนี้

วิชาศาสนาบังคับ	50 หน่วยกิต
วิชาพื้นฐานทั่วไป	30 หน่วยกิต
วิชาเอก	50 หน่วยกิต
วิชาโท	16 หน่วยกิต
วิชาเลือกเสรี	4 หน่วยกิต
รวม	150 หน่วยกิต

4. หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ เป็นหลักสูตร 5 ปี และ ปฏิบัติ 1 ปี ในภาคทฤษฎีนักศึกษาต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ จำนวน 171 หน่วยกิต โดยมี ส่วนประกอบของหลักสูตร ดังนี้

วิชาศาสนาบังคับ	50 หน่วยกิต
วิชาพื้นฐานทั่วไป	30 หน่วยกิต
วิชาชีพครู	30 หน่วยกิต
วิชาเอก	36 หน่วยกิต
วิชาโท	16 หน่วยกิต
วิชาเลือกเสรี	3 หน่วยกิต
รวม	171 หน่วยกิต

การวิจัยเน้นการวิจัยเชิงเอกสาร การค้นคว้าตำรา ค้นคว้าคัมภีร์ทางศาสนา ค้นคว้าพระไตรปิฎก การนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การบริการวิชาการแก่ชุมชน เน้นการด้านคุณธรรม จริยธรรม การอบรมธรรมะแก่ นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป เช่น การเข้าคุณธรรม จัดเข้าค่ายพุทธบุตร ตามสถานศึกษาและตามสถานศึกษาต่าง ๆ การปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเฉลิมพระชนมพรรษา เน้นให้เป็นประเพณีในการปฏิบัติธรรม

การบำรุงศิลปวัฒนธรรม เน้นความเป็นผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีประจำ เช่น การแห่เทียนวันเข้าพรรษา วันลอยกระทง วันสงกรานต์วันปีใหม่ ประเพณีวันสารท และเน้นให้เห็นคุณค่าทางจิตใจและส่งผลต่อสังคม

สรุปความว่า การจัดการเรียนการสอนหรือการผลิตบัณฑิต เน้นวิชาการทางศาสนาเป็นสำคัญ โดยให้เรียนวิชาศาสนาบังคับ 30 หน่วยกิตในทุก ๆ คณะ และทุกสาขาวิชา ในการทำวิจัย เน้นการวิจัยเชิงเอกสาร การค้นคว้าตำรา ค้นคว้าคัมภีร์ทางศาสนา ส่วนการบริการวิชาการแก่ชุมชน เน้นการด้านคุณธรรม จริยธรรม การอบรมธรรมะแก่นักเรียนนักศึกษา ข้าราชการ และประชาชน ทั่วไป และการบำรุงศิลปวัฒนธรรม เน้นความเป็นผู้นำในการส่งเสริมวัฒนธรรม อันเป็นภารกิจ หลักของมหาวิทยาลัย

2.5 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.ให้ ไว้ ณ วันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2540 เป็นปีที่ 52 ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจา นุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 บรรดาบทกฎหมายกฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วใน พระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“มหาวิทยาลัย” หมายความว่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

“สภามหาวิทยาลัย” หมายความว่าสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

“สภาวิชาการ” หมายความว่าสภาวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

“วิทยาเขต” หมายความว่าเขตศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีสถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์ หรือวิทยาลัยตั้งแต่สอง ส่วนงานขึ้นไปตั้งอยู่ในเขตนั้นตามที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด

“รัฐมนตรี” หมายความว่ารัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรี รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ราชกิจจานุเบกษาเล่ม114/ตอนที่5 เก/หน้า4/1ตุลาคม2540

หมวด 1

การจัดตั้งวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่

มาตรา 6 ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นมหาวิทยาลัยหนึ่งเรียกว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” และเป็นนิติบุคคล ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิจัยส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มาตรา 7 ให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ

มาตรา 8 มหาวิทยาลัยอาจแบ่งส่วนงานดังนี้

(1) สำนักงานอธิการบดี

(2) สำนักงานวิทยาเขต

(3) บัณฑิตวิทยาลัย

(4) คณะ

(5) สถาบัน

(6) สำนัก

(7) ศูนย์

(8) วิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอาจให้มีหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนัก ศูนย์หรือวิทยาลัยเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรา 6 เป็นส่วนงานในมหาวิทยาลัย อีกได้

สำนักงานอธิการบดีและสำนักงานวิทยาเขตอาจแบ่งส่วนงานเป็นกองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

บัณฑิตวิทยาลัยอาจแบ่งส่วนงานเป็นสำนักงานคณบดีกองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่อ อย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

คณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะอาจแบ่งส่วนงานเป็นสำนักงานคณบดีภาควิชากองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือกอง

สถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบัน สำนักศูนย์หรือวิทยาลัยอาจแบ่งส่วนงานเป็นสำนักงานบริหารกองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

มาตรา 9 การจัดตั้งการรวมและการยุบเลิกสำนักงานวิทยาเขตบัณฑิต 3 วิทยาลัย คณะสถาบันสำนัก ศูนย์วิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยให้ทำเป็นข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาการแบ่ง

ส่วนงานเป็นกองสำนักงานคณบดีภาควิชาสำนักงานบริหารหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มี ฐานะเทียบเท่าส่วนงานดังกล่าวให้ทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัยโดยประกาศในราชกิจจา นุเบกษา

มาตรา 10 ภายใต้วัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 มหาวิทยาลัยจะรับสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือสถาบันวิจัยด้านพระพุทธศาสนาเข้าสมทบในมหาวิทยาลัยก็ได้และมีอำนาจให้ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นใดชั้นหนึ่งแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือ สถาบันวิจัยด้านพระพุทธศาสนานั้นได้การรับเข้าสมทบหรือยกเลิกการสมทบตามวรรคหนึ่งให้ เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยและให้ทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัยโดยประกาศในราช กิจจานุเบกษา

การควบคุมสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยด้านพระพุทธศาสนาที่รับเข้า สมทบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 11 กิจการของมหาวิทยาลัยไม่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง แรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงิน ทดแทนแต่ผู้ปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ใน กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

ให้กระทรวงการคลังมีอำนาจค้ำประกันหนี้เงินกู้หรือหนี้ใดๆ ของมหาวิทยาลัยได้ เสมือนมหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการให้อำนาจกระทรวงการคลังในการค่ำ ประกัน

มาตรา 12 มหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่กระทำการต่างๆภายในวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรา 6 และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

1. ซื้อสร้างจัดหาโอนรับโอนเช่าให้เช่าเช่าซื้อให้เช่าซื้อแลกเปลี่ยนถือกรรมสิทธิ์มีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพยสิทธิต่างๆในทรัพย์สินและจำหน่ายสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้อุดหนุนหรืออุทิศให้การจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนอสังหาริมทรัพย์ของมหาวิทยาลัยให้กระทำได้เฉพาะอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาตามมาตรา 13 วรรคสามซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้จำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนได้

2. รับค่าธรรมเนียมค่าบำรุงค่าตอบแทนเบี้ยปรับและค่าบริการในการนให้บริการ ภายในอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับค่าตอบแทนและค่าบริการนั้นของมหาวิทยาลัยรวมทั้งทำความตก ลงและกำหนดเงื่อนไข

3. ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชนในกิจการที่เกี่ยวกับการ สอนการวิจัยการให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

4. กู้ยืมเงินให้กู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สินหรือลงทุนทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่กำหนดในมาตรา 6

5. ร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเทศหรือระหว่างประเทศในกิจการที่ เกี่ยวกับการสอนการวิจัยการ ให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมและการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม

6. จัดให้มีทุนการศึกษาและทุนการวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ มาตรา 13 รายได้ของมหาวิทยาลัยมีดังนี้

1. เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี

2. เงินอุดหนุนและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

3. เงินอุดหนุนจากศาสนสมบัติกลางเงินผลประโยชน์ค่าธรรมเนียมค่าบำรุง ค่าตอบแทนเบี้ยปรับและค่าบริการต่างๆของมหาวิทยาลัย

4. รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการลงทุนและจากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

5. รายได้หรือผลประโยชน์อย่างอื่นเงินอุดหนุนทั่วไปตาม (1) นั้นรัฐบาลจึงจัดสรร ให้แก่มหาวิทยาลัยโดยตรงโดยการเสนอแนะของกระทรวงศึกษาธิการเป็นจำนวนที่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่กำหนดในมาตรา 6

ให้อสังหาริมทรัพย์ซึ่งมหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือซื้อด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยหรือแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครองดูแลบำรุงรักษาใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่า ด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

ในกรณีรายได้มีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และค่าภาระต่าง ๆ ที่เหมาะสมและมหาวิทยาลัยไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่นได้รัฐบาลจึงจัดสรร เงินงบประมาณแผ่นดินให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าจำนวนที่จำเป็น

มาตรา 14 ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีรและ บุคคลใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับมหาวิทยาลัยในเรื่องทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยมิได้

มาตรา 15 บรรดารายได้และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยจะต้องจัดการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยตามที่กำหนดในมาตราดหรือตามวัตถุประสงค์ซึ่งผู้อุทิศทรัพย์สิน ให้แก่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้

มาตรา 16 ภายใต้บังคับของมาตรา12 (1) กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ของมหา วิทยาลัยจะจำหน่ายหรือโอนได้ที่แต่โดยพระราชบัญญัติ

หมวด 2

การดำเนินการ

มาตรา 17 ให้มีสภามหาวิทยาลัยประกอบด้วย

1. นายกสภามหาวิทยาลัยซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งจากพระเถระ

2. กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่งได้แก่อธิการบดีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ* ผู้อำนวยการสำนัก งบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนและเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ

3. กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนเจ็ดรูปซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งจาก พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีหรือคณบดีโดยคำแนะนำของกรรมการสภามหาวิทยาลัย โดยตำแหน่ง

4. กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าหกรูปหรือคนแต่ไม่เกิน แปดรูปหรือคนซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งจากพระภิกษุหรือคฤหัสถ์โดยคำแนะนำของ กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่งและในจำนวนนี้จะต้องเป็นพระภิกษุไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้สภามหาวิทยาลัยเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นพระภิกษุรูป หนึ่งเป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัยและให้อุปนายกสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่แทนนายกสภามหาวิทยาลัยเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งรองอธิการบดีซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งเป็นเลขานุการ สภามหาวิทยาลัยโดยคำแนะนำของอธิการบดี

มาตรา 18 นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา 17 (3) และ (4) มีวาระการดำรงตำแหน่งสามปีแต่สมเด็จพระสังฆราชจะทรงแต่งตั้งใหม่อีกได้ 6

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคหนึ่งนายกสภามหาวิทยาลัยและ กรรมการสภามหาวิทยาลัยตามาตรา17 (3) และ (4) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) มรณภาพหรือตาย

(2) ลาออก

(3) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ

(4) สมเด็จพระสังฆราชทรงถอดถอน

(5) ขาดคุณสมบัติของการเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยในประเภทนั้น

(6) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดย ประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(7) เป็นบุคคลล้มละลาย

(8) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา 17 (3) และ (4) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทนแล้วให้ผู้ที่ได้ ทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นให้ผู้ที่ได้รับแต่ง ตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับ แต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยตาม มาตรา 17 (3) และ (4) พ้นจากตำแหน่งตามวาระแต่ยังมิได้ทรงแต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยขึ้นใหม่ให้นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงแต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย ขึ้นใหม่

มาตรา 19 สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหา วิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. วางนโยบายของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการศึกษาการวิจัยการให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมและการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2. วางระเบียบออกข้อบังคับข้อกำหนดและประกาศของมหาวิทยาลัยและอาจ มอบหมายให้ส่วนงานใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบและออกประกาศสำหรับส่วนงาน ดังกล่าวก็ได้

3. อนุมัติให้ปริญญาประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญาและประกาศนียบัตร

4. อนุมัติการจัดตั้งการรวมและการยุบเลิกสำนักงานวิทยาเขตบัณฑิตวิทยาลัยคณะ สถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า 7 คณะสถาบันสำนัก ศูนย์หรือวิทยาลัยรวมทั้งการแบ่งส่วนงานของหน่วยงานดังกล่าว

5. อนุมัติการรับเข้าสมทบหรือการยกเลิกการสมทบของสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยด้านพระพุทธศาสนา

6. อนุมัติการเปิดสอนและหลักสูตรการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับ พระธรรมวินัยรวมทั้งการยุบรวมและยกเลิกหลักสูตรและสาขาวิชา

7. พิจารณาดำเนินการเพื่อให้สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งและพิจารณาถอดถอนอธิการบดี

8. พิจารณาดำเนินการเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและพิจารณาถอดถอนศาสตราจารย์และศาสตราจารย์พิเศษ

9. แต่งตั้งและถอดถอนรองอธิการบดีผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยและหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่ มีฐานะเทียบเท่าสถาบันสำนัก ศูนย์หรือวิทยาลัยศาสตราจารย์เกียรติคุณรองศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์

10. ออกข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการกำหนด ตำแหน่ง การกำหนดอัตราเงินเดือนเงินประจำตำแหน่งค่าตอบแทนค่าจ้างสวัสดิการและประโยชน์ อย่างอื่น การบรรจุและแต่งตั้งการรับเงินเดือนเงินประจำตำแหน่งค่าตอบแทน หรือค่าจ้างการออก จากงาน การรักษาวินัยการดำเนินการทางวินัยการร้องทุกข์และการอุทธรณ์

การลงโทษของคณาจารย์เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง

11. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดหารายได้ออกข้อบังคับและวางระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

12. อนุมัติงบประมาณรายจ่ายของมหาวิทยาลัย

13. แต่งตั้งคณะกรรมการคณะอนุกรรมการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อกระทำการ ใดๆอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย

14. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของอธิการบดีรองอธิการบดี

ผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยและหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนัก ศูนย์ หรือวิทยาลัย

15. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของมหาวิทยาลัยที่มิได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้ หนึ่งโดยเฉพาะ

มาตรา 20 ให้มีสภาวิชาการประกอบด้วย

1. ประธานสภาวิชาการ ได้แก่อธิการบดี

2. กรรมการสภาวิชาการโดยตำแหน่งได้แก่รองอธิการบดีที่เป็นพระภิกษุ 8 คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยและศาสตราจารย์

3. กรรมการสภาวิชาการซึ่งคณาจารย์ประจำเลือกจากคณาจารย์ประจำคณะคณะละสามคน

คุณสมบัติหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการสภาวิชาการตาม (3) ให้เป็นไปตาม ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยให้สภาวิชาการแต่งตั้งรองอธิการบดีซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งเป็น เลขานุการสภาวิชาการ โดยคำแนะนำของอธิการบดี

มาตรา 21 กรรมการสภาวิชาการตามมาตรา 20 (3) มีวาระการดำรงตำแหน่งสองปีแต่ อาจได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งอีกได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคหนึ่งกรรมการสภาวิชาการตามมาตรา 20 (3) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. มรณภาพหรือตาย

2. ลาออก

3. ขาดคุณสมบัติของการเป็นกรรมการสภาวิชาการในประเภทนั้น

ในกรณีที่กรรมการสภาวิชาการตามมาตรา 20 (3) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและได้มี การเลือกผู้ดำรงตำแหน่งแทนแล้วให้ผู้ที่ได้รับเลือกนั้นอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กรรมการสภาวิชาการตามมาตรา 20 (3) พ้นจากตำแหน่งตามวาระแต่ยังมิได้ เลือกกรรมการสภาวิชาการขึ้นใหม่ให้กรรมการสภาวิชาการซึ่งพ้นจากตำแหน่งนั้นปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปจนกว่าจะได้มีการเลือกกรรมการสภาวิชาการขึ้นใหม่

มาตรา 22 สภาวิชาการมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณากำหนดหลักสูตรการสอนและการวัดผลการศึกษา

2. เสนอการให้ปริญญาประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญาและประกาศนียบัตร

3. เสนอการจัดตั้งยุบรวมและเลิกสำนักงานวิทยาเขตบัณฑิตวิทยาลัยคณะสถาบัน สำนักศูนย์วิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์หรือ วิทยาลัย รวมทั้งการแบ่งส่วนงานในหน่วยงานดังกล่าว

4. ควบคุมดูแลการจัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตาม พระบาลีในพระไตรปิฎก

5. พิจารณาการรับสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยด้าน 9 พระพุทธศาสนาเข้า สมทบในมหาวิทยาลัย

6. พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการแต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์ศาสตราจารย์ พิเศษศาสตราจารย์เกียรติคุณรองศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ต่อสภามหาวิทยาลัย

7. พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการแต่งตั้งรองศาสตราจารย์พิเศษผู้ช่วย ศาสตราจารย์พิเศษและอาจารย์พิเศษ

8. พิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งหัวหน้าภาควิชาและหัวหน้าหน่วยงานที่ เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา

9. จัดหาวิธีการอันจะทำให้การศึกษาการวิจัยการให้บริการทางวิชาการพระพุทธ ศาสนาแก่สังคมและการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเจริญยิ่งขึ้น

10. พิจารณาให้ความเห็นแก่สภามหาวิทยาลัยในเรื่องเกี่ยวกับวิชาการพระพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัย

11. แต่งตั้งคณะกรรมการคณะอนุกรรมการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อกระทำการ ใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภาวิชาการ

12. ให้คำปรึกษาแก่อธิการบดีและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่สภามหาวิทยาลัย หรือ อธิการบดีมอบหมาย

มาตรา 23 กาประชุมของสภามหาวิทยาลัยและสภาวิชาการให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 24 ให้มีอธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยและอาจมีรองอธิการบดีหรือผู้ช่วยอธิการบดีหรือจะมีทั้งรองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดก็ได้เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่อธิการบดีมอบหมาย

มาตรา 25 อธิการบดีนั้นสมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งจากพระภิกษุผู้มี คุณสมบัติตามมาตรา 26 โดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย

อธิการบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีและสมเด็จพระสังฆราชจะทรงแต่งตั้งใหม่อีกได้

รองอธิการบดีให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากผู้มี คุณสมบัติตามมาตรา 26 และให้มีรองอธิการบดีเป็นคฤหัสถ์อย่างน้อยหนึ่งคน

ผู้ช่วยอธิการบดีให้อธิการบดีแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา34นอกจากการพ้น จากตำแหน่งตามวาระอธิการบดีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. มรณภาพ
2. ลาออก
3. พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
4. สมเด็จพระสังฆราชทรงถอดถอนโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย

เมื่ออธิการบดีพ้นจากตำแหน่งให้รองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา 26 อธิการบดีและรองอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและได้ทำการ สอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

มาตรา 27 อธิการบดีมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. บริหารงานของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับและ ข้อกำหนด รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

2. ควบคุมดูแลบุคลากรการเงินพัสดุสถานที่และทรัพย์สินอื่นของมหาวิทยาลัยให้ เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับและข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย

3. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการนักศึกษา

4. บรรจุแต่งตั้งถอดถอนอาจารย์เจ้าหน้าที่และลูกจ้างรวมทั้งดำเนินการบริหารงาน บุคคลตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

5. เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไป

6. จัดทำและเสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยต่อสภา มหาวิทยาลัยและมหาเถรสมาคม

7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยหรือตามที่สภา มหาวิทยาลัย มอบหมาย

มาตรา 28 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยอธิการบดีอาจมอบอำนาจเกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญาและการดำเนินคดีให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีหรือผู้ช่วยอธิการบดีซึ่งเป็นคฤหัสถ์ปฏิบัติการแทนอธิการบดีได้

มาตรา 29 ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองอธิการบดี ซึ่งเป็นพระภิกษุและได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากอธิการบดีเป็นผู้รักษาการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือไม่มีผู้รักษาการแทนอธิการบดีตามวรรค หนึ่งหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 26 เป็นผู้ รักษาการแทนอธิการบดี

มาตรา 30 ในวิทยาเขตหนึ่งให้มีสำนักงานวิทยาเขตโดยมีรองอธิการบดีซึ่งเป็น พระภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของวิทยาเขตตามที่อธิการบดีมอบหมาย

ในกรณีที่รองอธิการบดีไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีผู้อำนวยการ สถาบัน ผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์หรือผู้อำนวยการวิทยาลัยซึ่งได้รับมอบหมายจากรอง อธิการบดีเป็นผู้รักษาการแทนถ้ารองอธิการบดีมิได้มอบหมายให้ผู้ช่วยอธิการบดีซึ่งเป็นพระภิกษุ คณบดี ผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์หรือผู้อำนวยการวิทยาลัยที่มีอาวุโส สูงสุดเป็นผู้รักษาการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีหรือไม่มีผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี ตามวรรคสองหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้อธิการบดีแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 26 เป็น ผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี

ในวิทยาเขตอาจให้มีผู้ช่วยอธิการบดีเป็นคฤหัสถ์คนหนึ่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ อธิการบดีมอบหมายตามมาตรา 28 ก็ได้

มาตรา 31 ในวิทยาเขตหนึ่งให้มีคณะกรรมการประจำวิทยาเขตประกอบด้วยรอง อธิการบดีประจำวิทยาเขตเป็นประธานกรรมการผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยและหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่ มีฐานะเทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยในวิทยาเขตนั้นเป็นกรรมการโดยตำแหน่งและ กรรมการซึ่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากคณาจารย์ประจำในวิทยาเขตนั้นมีจำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการโดยตำแหน่งแต่ไม่น้อยกว่าสามคน

ให้คณะกรรมการประจำวิทยาเขตแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการ

กรรมการซึ่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสองปีแต่อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

การประชุมของคณะกรรมการประจำวิทยาเขตให้เป็นไปตามข้อบังคับของ มหาวิทยาลัย

มาตรา 32 คณะกรรมการประจำวิทยาเขตมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินกิจการต่าง ๆ ภายในวิทยาเขตต่ออธิการบดี

2. ประสานงานระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยคณะสถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัยและหน่วยงาน ที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยภายในวิทยาเขต

3. พิจารณาเสนอการออกระเบียบปฏิบัติของวิทยาเขตต่ออธิการบดีและวางระเบียบ หรือออกข้อบังคับอื่นตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

4. พิจารณาเสนอแผนพัฒนาแผนงานและงบประมาณประจำปีของหน่วยงานต่างๆของวิทยาเขตต่อรองอธิการบดีประจำวิทยาเขต

5. ปฏิบัติงานอื่นตามที่อธิการบดีมอบหมาย

มาตรา 33 ในบัณฑิตวิทยาลัยคณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า คณะให้มีคณบดีซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของ บัณฑิตวิทยาลัยคณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะและให้มีรองคณบดีซึ่ง เป็นพระภิกษุตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดี มอบหมาย

บัณฑิตวิทยาลัยคณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะอาจมีรองคณบดีเป็นคฤหัสถ์คนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดีมอบหมายก็ได้

คณบดีนั้นให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 34

รองคณบดีนั้นให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณบดีจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 34

คณบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีและอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

เมื่อคณบดีพ้นจากตำแหน่งให้รองคณบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา 34 ผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีและรองคณบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใด ชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและได้ ทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภา มหาวิทยาลัยรับรองหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

มาตรา 35 การจัดให้มีคณะกรรมการประจำและการจัดระบบบริหารงานในบัณฑิต วิทยาลัยคณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 36 ในกรณีที่มีการแบ่งภาควิชาหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะ เทียบเท่าภาควิชาในคณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะให้มีหัวหน้า ภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชาและ รับผิดชอบงานของภาควิชาหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาและอาจมี รองหัวหน้าภาควิชาหรือรองหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานเทียบเท่าภาควิชาตาม จำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดก็ได้เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่หัวหน้าภาควิชาหรือ หัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชามอบหมาย

การแต่งตั้งวาระการดำรงตำแหน่งการพ้นจากตำแหน่งและคุณสมบัติของหัวหน้า ภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชารวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่ง รองของตำแหน่งดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 37 ในสถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะ เทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยให้มีผู้อำนวยการหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ 13 เรียกชื่ออย่าง อื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของ หน่วยงานดังกล่าวและอาจมีรองผู้อำนวยการหรือรองหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะ เทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดก็ได้เพื่อทำหน้าที่ และรับผิดชอบตามที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า สถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยมอบหมาย

การแต่งตั้งวาระการดำรงตำแหน่งการพ้นจากตำแหน่งและคุณสมบัติของผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยรวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าวตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา 33 และมาตรา 34 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 38 การจัดให้มีคณะกรรมการประจำและการจัดระบบบริหารงานในสถาบัน สำนักศูนย์วิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือ วิทยาลัยให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 39 หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณบดีผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัยให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 40 ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีรองอธิการบดีผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีรองคณบดีผู้อำนวยการสถาบันรองผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักรองผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์รองผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยรองผู้อำนวยการวิทยาลัยหัวหน้าภาควิชารองหัวหน้า

ภาควิชาหัวหน้าและรองหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัยหรือภาควิชาจะดำรงตำแหน่งดังกล่าวเกินหนึ่งตำแหน่งในขณะเดียวกันมิได้

ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งอยู่หนึ่งตำแหน่งแล้วจะรักษาการแทนตำแหน่งดังกล่าว เกินหนึ่งตำแหน่งก็ได้แต่ต้องไม่เกินหกเดือน

มาตรา 41 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานในบัณฑิตวิทยาลัยคณะสถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัยภาควิชาและกองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์วิทยาลัยภาควิชาหรือกองอำนาจในการสั่งการอนุญาตการอนุมัติหรือการปฏิบัติการที่อธิการบดีจะ พึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับคำสั่งหรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมายระเบียบข้อบังคับคำสั่งหรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมิได้กำหนดเรื่องการมอบ อำนาจไว้เป็นอย่างอื่นอธิการบดีจะมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้ผู้ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยหัวหน้าภาควิชา หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มี ฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์ วิทยาลัยภาควิชาหรือกองปฏิบัติการแทนอธิการบดีเฉพาะในงานของส่วนงานนั้นๆก็ได้

ให้ผู้ปฏิบัติการแทนตามวรรคหนึ่งมีอำนาจและหน้าที่ตามที่อธิการบดีกำหนด

มาตรา 42 ให้ผู้ปฏิบัติการแทนหรือผู้รักษาการแทนตามมาตรา 24 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 33 มาตรา 36 และมาตรา 37 มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กฎหมายระเบียบข้อบังคับคำสั่งหรือมติของคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ผู้ดำรง ตำแหน่งใดเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใดให้ผู้ปฏิบัติการแทนหรือผู้รักษาการแทนทำ หน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในระหว่างที่ปฏิบัติการแทนหรือรักษาการแทนด้วยแล้วแต่กรณี

หมวด 3
การบัญชีและการตรวจสอบ

มาตรา 43 ให้มหาวิทยาลัยวางและรักษาไว้ซึ่งระบบบัญชีอันถูกต้องแยกตามประเภท งานส่วนที่สำคัญมีสมุดบัญชีลงรายการรับและจ่ายเงินสินทรัพย์และหนี้สินที่แสดงกิจการที่เป็นอยู่ ตามความเป็นจริงและตามที่ควรตามประเภทงานพร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของรายการนั้นๆ และให้มีการตรวจสอบบัญชีภายในเป็นประจำ

มาตรา 44 ให้มหาวิทยาลัยจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีของมหาวิทยาลัยภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา 45 ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของมหาวิทยาลัยและให้ทำ การตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของมหาวิทยาลัยทุกรอบปี

มาตรา 46 ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐาน ต่างๆของมหาวิทยาลัยเพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบถามอธิการบดีรองอธิการบดีเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ของมหาวิทยาลัยและเรียกร้องให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่างๆของมหาวิทยาลัยได้ ตามความจำเป็น

มาตรา 47 ให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานผลการสอบบัญชีและการเงินเสนอต่อสภา มหาวิทยาลัยภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีเพื่อสภามหาวิทยาลัยเสนอต่อรัฐมนตรี

ให้มหาวิทยาลัยเผยแพร่รายงานประจำปีของปีที่สิ้นไปนั้นแสดงบัญชีงบดุลและบัญชี ทำการที่ผู้สอบบัญชีรับรองว่าถูกต้องแล้วพร้อมทั้งแสดงผลงานของมหาวิทยาลัยในปีที่ล่วงมาและ แผนงานที่จะจัดทำในปีต่อไปภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

หมวด 4

การกำกับและดูแล

มาตรา 48 รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในมาตรา 6 และให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

หมวด 5

ตำแหน่งทางวิชาการ

มาตรา 49 คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยมีตำแหน่งทางวิชาการดังนี้

1. ศาสตราจารย์
2. รองศาตราจารย์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์
4. อาจารย์

คุณสมบัติหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งและถอดถอนคณาจารย์ประจำตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์นั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯแต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภา มหาวิทยาลัย

มาตรา 50 ศาสตราจารย์พิเศษนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯแต่งตั้งโดยคำแนะนำ ของสภามหาวิทยาลัย

คุณสมบัติหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งศาสตราจารย์พิเศษให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 51 อธิการบดีโดยความเห็นชอบของสภาวิชาการอาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมและมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยเป็นรองศาสตราจารย์พิเศษผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษและอาจารย์พิเศษ ได้โดยคำแนะนำของคณบดีผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการ

สำนักผู้อำนวยการศูนย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะสถาบันสำนักศูนย์หรือวิทยาลัย

คุณสมบัติหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งรองศาสตราจารย์พิเศษผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษและอาจารย์พิเศษตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 52 ศาสตราจารย์ซึ่งมีความรู้ความสามารถและความชำนาญพิเศษและพ้นจากตำแหน่งไปโดยไม่มีความผิดสภามหาวิทยาลัยโดยคำแนะนำของสภาวิชาการอาจแต่งตั้ง ให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณในสาขาวิชาที่ศาสตราจารย์ผู้นั้นมีความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นเกียรติยศได้

คุณสมบัติหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งศาสตราจารย์เกียรติคุณ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัย

หมวด 6

ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ

มาตรา 53 ปริญญามีสามชั้นคือ

ปริญญาเอกเรียกว่าดุษฎีบัณฑิตใช้อักษรย่อ ด.

ปริญญาโทเรียกว่ามหาบัณฑิตใช้อักษรย่อ ม.

ปริญญาตรีเรียกว่าบัณฑิตใช้อักษรย่อ บ.

มาตรา 54 มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญาในสาขาวิชาที่มีการสอนใน มหาวิทยาลัย

การกำหนดให้สาขาวิชาใดมีปริญญาชั้นใดและจะใช้อักษรย่อสำหรับสาขาวิชานั้น อย่างไรให้ทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 55 สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญา ตรีได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งหรือปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับสองก็ได้

มาตรา 56 สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้มีประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญาและประกาศนียบัตรสำหรับสาขาวิชาใดได้ดังนี้

1. ประกาศนียบัตรบัณฑิตออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง ภายหลังที่ได้รับปริญญาแล้ว

2. อนุปริญญาออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง ก่อนถึงขั้นได้รับปริญญาตรี

3. ประกาศนียบัตรออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะวิชา

มาตรา 57 มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญากิตติมศักดิ์แก่บุคคลซึ่งสภามหาวิทยาลัย เห็นว่าทรงคุณวุฒิสมควรแก่ปริญญานั้น ๆ แต่จะให้ปริญญาดังกล่าวแก่คณาจารย์ประจำผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยในขณะนั้นไม่ได้

ชั้นสาขาของปริญญาและหลักเกณฑ์การให้ปริญญากิตติมศักดิ์ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัย

มาตรา 58 มหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้มีพัดวิทยฐานะเป็นเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะสำหรับพระภิกษุสามเณรผู้ได้รับปริญญาประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญาและประกาศนียบัตร และครุยวิทยฐานะหรือเข็มวิทยฐานะเป็นเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะสำหรับคฤหัสถ์ผู้ได้รับ ปริญญาประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญาและประกาศนียบัตรและอาจกำหนดให้มีครุยประจำ ตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยครุยประจำตำแหน่งผู้บริหารหรือครุยประจำตำแหน่งคณาจารย์ ของมหาวิทยาลัยสำหรับคฤหัสถ์ก็ได้

การกำหนดลักษณะชนิดประเภทและส่วนประกอบของพัดวิทยฐานะครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะและครุยประจำตำแหน่งตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พัดวิทยฐานะครุยวิทยฐานะเข็มวิทยฐานะและครุยประจำตำแหน่งจะใช้ในโอกาสใด โดยมีเงื่อนไขอย่างใดให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา 59 สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้มีเครื่องแบบเครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาสำหรับคฤหัสถ์ได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 7

บทกำหนดโทษ

มาตรา 60 ผู้ใดใช้พัดวิทยฐานะครุยวิทยฐานะเข็มวิทยฐานะครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบเครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิจะใช้หรือแสดง ด้วยประการใดๆว่าตนมีปริญญาประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญาประกาศนียบัตรหรือตำแหน่ง ของมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้หรือมีวิทย ฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา 61 ให้โอนบรรดากิจการทรัพย์สินสิทธิหนี้คณาจารย์เจ้าหน้าที่และลูกจ้างและ เงินอุดหนุนของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยไปเป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 62 ส่วนงานของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งมี อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้คงอยู่ต่อไปจนกว่าจะได้ออก ข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยจัดตั้งส่วนงานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 63 ให้อธิการบดีและรองอธิการบดีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์อยู่ในวันที่

- พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาดำรงตำแหน่งอธิการบดีและรอง อธิการบดีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี และรองอธิการบดีขึ้นใหม่ตามมาตรา 25 ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 64 ในระยะเริ่มแรกให้นายกสภามหาวิทยาลัยกรรมการสภามหาวิทยาลัยและเลขานุการสภามหาวิทยาลัยของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งมีอยู่ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาปฏิบัติหน้าที่นายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยและเลขานุการสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจนกว่าจะได้มีสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา 17ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 65 ให้คณะกรรมการสภาวิทยาเขตคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย คณะกรรมการประจำคณะคณะกรรมการประจำสถาบันคณะกรรมการประจำสำนักและคณะกรรมการประจำศูนย์ของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีคณะกรรมการประจำวิทยาเขตคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยคณะกรรมการประจำคณะคณะกรรมการประจำสถาบันคณะกรรมการประจำสำนักและคณะกรรมการประจำศูนย์ตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่กรณีทั้งนี้ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 66 ให้ผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีรองคณบดีผู้อำนวยการสถาบันรองผู้อำนวยการ สถาบันผู้อำนวยการสำนักรองผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์รองผู้อำนวยการศูนย์หัวหน้า ภาควิชาและรองหัวหน้าภาควิชาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่ง คำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีรองคณบดีผู้อำนวยการสถาบันรองผู้อำนวยการ สถาบันผู้อำนวยการสำนักรองผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการศูนย์รองผู้อำนวยการศูนย์หัวหน้า

ภาควิชาและรองหัวหน้าภาควิชาตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่กรณีทั้งนี้ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่ วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 67 ผู้ใดดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีผู้ช่วยอธิการบดีคณบดีรองคณบดี ผู้อำนวยการสถาบันรองผู้อำนวยการสถาบันผู้อำนวยการสำนักรองผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการ ศูนย์รองผู้อำนวยการศูนย์หัวหน้าภาควิชาหรือรองหัวหน้าภาควิชาเกินกว่าหนึ่งตำแหน่งในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ผู้นั้นเลือกดำรงตำแหน่งได้เพียงตำแหน่งเดียว ทั้งนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 68 ให้ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษของสภาการศึกษามหามกุฏราช วิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น อาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้หรือจนครบ

กำหนดเวลาที่ได้รับแต่งตั้งแล้วแต่กรณี

มาตรา 69 ให้ผู้ซึ่งได้รับประกาศนียบัตรอนุปริญญาหรือปริญญาตามหลักสูตรของสภา การศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นผู้ได้รับประกาศนียบัตรอนุปริญญาหรือ ปริญญาตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 70 ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศระเบียบข้อบังคับและข้อกำหนดของ มหาวิทยาลัย เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำประกาศระเบียบข้อบังคับและคำสั่งของสภา การศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศใน ราชกิจจา นุเบกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

นายกรัฐมนตรี

ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 119 / ตอนที่102 ก/หน้า66/ 8 ตุลาคม 2545

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือเนื่องจากในปัจจุบัน สภา การศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น สถาบันการศึกษา วิชากาพระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณรมีขอบเขตในการให้การศึกษา อย่างจำกัดและยังไม่มี ระเบียบการบริหารงานที่ชัดเจนและเหมาะสมทำให้ไม่สอดคล้องกับการ พัฒนาและส่งเสริมการศึกษา และการผลิตบุคลากรทางศาสนาของประเทศสมควรขยายขอบเขตการ ให้การศึกษาของ สถาบันการศึกษาดังกล่าวให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและจัดระเบียบการบริหารงานให้ ชัดเจนและเหมาะสม โดยจัดตั้งสถาบันการศึกษาดังกล่าวขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินงานด้าน การศึกษาวิจัยส่งเสริม และให้บริการทางวิชาพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์

รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ พระราชกฤษฎีกา แก้ไข บทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. 2545

มาตรา 85 ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ให้แก้ไขคำ ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ” เป็นนายกรัฐมนตรีและคำว่า “อธิบดีกรมการศาสนา” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้คือโดยที่พระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ซึ่ง

ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมนั้นแล้วและเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการรัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วน ราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจ หน้าที่ที่โอนไปด้วยฉะนั้นเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระ ราชกฤษฎีกาดังกล่าวจึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจ หน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไป เป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้วโดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วน ราชการรัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจ หน้าที่และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัด 21โอนจากส่วน ราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้วซึ่งเป็นการ แก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

สรุปความว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพระราชบัญญัติเป็นของตนเองเมื่อพุทธศักราช 2540 เพื่อเป็นแบบแผนในการปฏิบัติของบุคลการในองค์กร ในฐานะเป็นองค์กรที่เป็นนิติบุคคล มีกรอบบทบาทและอำนาจหน้าที่ ในการจัดการบริหาร เพื่อพัฒนาที่ชัดเจน ขั้นตอนใน การในการบริหาร การขั้นสู่ตำแหน่งบริหาร พร้อมทั้งระเบียบปฏิบัติของผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มีบทกำหนดการให้คุณ ให้โทษกับผู้บุคลากรที่ชัดเจน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระศรีวชิราภรณ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวอนาคตมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศ ไทย กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยในอนาคต โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและ วิเคราะห์องค์ประกอบ การจัดการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยการเก็บข้อมูลจากบุคลากรใน มหาวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน 397 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เก็บข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความร่วมมือทางไปรษณีย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังจากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วจึงเลือก องค์ประกอบ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย สงฆ์ในประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบโดยการจัดกลุ่ม องค์ประกอบและร่างแผนภาพของ

รูปแบบ ขั้นที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบฉบับร่าง โดยการประยุกต์ ใช้วิธีเดลฟาย (Delphi Teachnique) จำนวน 2 รอบ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 รูป/คน เครื่องที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ ข้อมูลในรอบที่ 2 โดยการหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ หลังจากนั้นนำผลการ วิเคราะห์กลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้งในรอบที่ 2 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันความคิดเห็น ขั้น ที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยในอนาคต ผู้ประเมิน ได้แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 22 รูปคน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เก็บรวบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เกณฑ์การ ตัดสินผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยในอนาคต จะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงจะถือว่ารูปแบบมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ และมีความ เป็นไปได้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย พบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ ในประเทศไทย มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. องค์ประกอบรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต พบว่า มีจำนวน 10 องค์ประกอบ และมีตัวแปร 58 ตัวแปร

3. รูปแบบอนาคตศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ ประกอบด้วย หลักการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2) เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร และด้านสังคม 3) แนวดำเนินการ ประกอบด้วย ด้านการบริหารองค์กร ได้แก่การสร้างเครือข่าย เพื่อการพัฒนา การปกครองของสงฆ์ และการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ การเผยแผ่ผลงานทางวิชาการ การส่งเสริมการทำ วิจัย และหลักสูตรพระพุทะศาสนา

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในอนาคต พบว่า ด้านที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์และด้านความเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนด้าน ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

วิเชียร สีหาบุตร (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในสังคมอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยใน สังคมอนาคต ตามขอบข่าย ดังนี้ 1.การพัฒนาหลักสูตร 2.การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3.การวัดผลประเมินผล

และการเทียบโอน 4.การวิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา 5.การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7.การพัฒนาการนิเทศและแนะแนว 8.การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ 9.การบริหารความเสี่ยง 10.การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 11.การประสานความร่วมมือทาง วิชาการกับสถานศึกษาอื่น ข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดแผนจัดการศึกษา โครงการและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้เรียนในสังคมอนาคต วิธีวิจัยใช้ แบบผสม ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้ 1) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อสำรวจความต้องการพื้นฐานจากบุคลากรที่ เป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา จำนวน 100 รูป/คน 2) นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาทำ SWOT Analysis กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร คณาจารย์ ซึ่งเป็นกรรมการสภาวิชาการ จำนวน 50 คน 3) นำผลที่ได้จากการสำรวจความต้องการพื้นฐานและการทำ SWOT Analysis มาสำรวจความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการจากกรรมการสภาวิชาการผู้มีประสบการณ์ในการบริหารและมีพลังอำนาจในการเปลี่ยนแปลงที่เป็น ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เก็บข้อมูลด้วย โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่าห้าระดับ

ผลการวิจัย พบว่า

ตอนที่ 1. สำรวจความต้องการของบุคลากร ที่เป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา จำนวน 100 คน รูป/คน ใน 4 ด้าน คือ ด้าน ที่ 1 สภาพที่เป็นอยู่จริงในการพัฒนาหลักสูตร ด้านที่ 2 การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ ด้านที่ 3 ด้านความร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้ และ ด้านที่ 4 ความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดในอนาคต ซึ่งด้านที่ 1, 2 และ 3 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และระดับปานกลาง ด้านที่ 1,2,3 ด้านไหนอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด และระดับปานกลาง) ส่วนด้านที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความคาดหวังต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ค่า PNI Modified พบว่าคือ ด้านการตรวจสอบและการควบคุมคุณภาพ มีความแตกต่างมาก มีค่าเท่ากับ 0.42 รองลงมาคือ ด้านความร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้ มีความแตกต่าง มีค่าเท่ากับ 0.42

ตอนที่ 2. การทำ SWOT ANALYSIS กับผู้บริหาร คณาจารย์ 50 รูปคน ได้ผลดังนี้ 1.จุดแข็งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย คือ 1) ในทุกหลักสูตร และทุกระดับการศึกษามีวิชาพระพุทธศาสนาบรรจุไว้ 2) ผู้สำเร็จการศึกษาจากมมร. มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านพระพุทธศาสนา 2.จุดอ่อน คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตรมีจำกัด 2) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนขาดคุณภาพ 3) บุคลากรขาดความชำนาญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี 3.โอกาส คือ 1) จัดอบรมด้านวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติด้านวิชาการบ่อยขึ้น 2) ช่วยงาน คณะสงฆ์ในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์และร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต 3) ฝึกฝน บุคลากรให้มีประสิทธิภาพ 4 ข้อจำกัด (ภัยคุกคาม) 1) ผู้มีความรู้และแตกฉานด้านการพัฒนาหลักสูตรมีน้อย 2) หลักสูตรที่เปิดสอนมีน้อย ไม่ ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน 3) สถาบัน

ขาดความน่าเชื่อถือจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย 4) ความเจริญก้าวหน้าและการ เปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 21 รูป จาก 3 กลุ่มงาน 4 ด้าน ทั้งนี้ กลุ่มงานที่ 1 ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร ด้านที่ 2 การพัฒนาระบบการเรียนการสอน ด้านที่ 3 การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อ และด้านที่ 4 การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน กลุ่มงานที่ 2 ด้านที่ 1 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านที่ 2 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านที่ 3 การพัฒนาการนิเทศและแนะแนว และด้าน ที่ 4 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ กลุ่มงานที่ 3 ด้านที่ 1 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่บุคลากร ด้านที่ 2 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ แก่ครอบครัว ค้านที่ 3 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และด้านที่ 4 การประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ซึ่ง ทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่ามัธยฐาน 5.0) และมีความสอดคล้องกันโดยค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5

นางสาวเสาวภา เมืองแก่น (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาต้นแบบการจัดการองค์กรแห่งความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กรแห่ง ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย และ 2) เพื่อสร้างต้นแบบการจัดการองค์กรแห่งความ เป็นเลิศของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และเสริมด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ใช้เครื่องมือการวิจัยแบบผสานวิธี (mixed method) กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย สองกลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้บริหารระดับสูงที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้บริหารสภาการศึกษา ผู้บริหารสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษารัฐและเอกชน รวมจำนวน 5 คน กลุ่มที่สอง เป็นผู้บริหาร นักวิชาการ ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย จาก มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยสยาม รวมจำนวน 13 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (2) กลุ่มตัวอย่าง เชิงปริมาณจำนวน 378 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (3) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับมหาวิทยาลัยเอกชนต้นแบบที่มีชื่อเสียงและมีความเป็นเลิศระดับสากล ได้แก่ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมหาวิทยาลัยบราวน์ และมหาวิทยาลัยการจัดการแห่งสิงคโปร์ ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเอกสารด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า:

1) ต้นแบบการจัดการองค์กรแห่งความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย มีองค์ประกอบสำคัญหกมิติ ประกอบด้วย (1) มิติด้านการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในส่วนของการจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามภารกิจหลักของการอุดมศึกษา (2) มิติด้านภาวะผู้นำผู้บริหารเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำเชิงคุณลักษณะ ผู้นำเชิงพฤติกรรม ผู้นำเชิงการบริหารจัดการ (3) มิติ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับการคัดเลือกสรรหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การธำรงรักษา บุคลากร (4) มิติด้านวัฒนธรรมองค์กรในส่วนของวัฒนธรรมองค์กรทางความคิดวัฒนธรรมองค์กร ทางพฤติกรรม วัฒนธรรมองค์กรทางวัตถุ (5) มิติด้านการจัดการความรู้เกี่ยวกับการกำหนดทิศทาง เป้าประสงค์ของการจัดการความรู้ การแสวงหาและการสร้าง การกลั่นกรองความรู้ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้ และ (6) มิติกด้านการจัดการเทคโนโลยีในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนโยบายเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ

2) ต้นแบบการจัดการองค์กรแห่งความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย ต้องมีองค์ประกอบ ข้างต้นทั้งหกมิติเป็นหลัก และมุ่งเสริมสร้างความเป็นเลิศทางด้านใดด้านหนึ่งที่เป็นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์เฉพาะให้โดดเด่น ความเป็นเลิศมาจากการมีเครือข่าย การแสวงหาพันธมิตร เพื่อสนับสนุน งานวิชาการ บริการวิชาการ และมุ่งพัฒนางานวิจัย การสร้างนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเอกชนไทยจะก้าว ไปสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล ต้องสามารถจัดหา และบริหารแหล่งทุน บริหารทรัพยากรที่ก่อให้ เกิดมูลค่าเพิ่ม จึงจะสร้างความมีศักยภาพ สร้างชื่อเสียงในระดับสากล ดังมหาวิทยาลัยเอกชนต้นแบบ ที่มีความเป็นเลิศเชิงประจักษ์พร้อมการพัฒนาที่ยั่งยืน

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา) (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับ ประชาคมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2) เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม โดยศึกษา จากบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 357 คน และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานงบประมาณ และด้านโครงสร้างบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง และด้านบุคลากร อยู่ในระดับน้อย จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสภาพ การบริหารจัดการของ

มหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถรองรับกับประชาคมอาเซียนมาก นัก ทั้งนี้ปัญหาเกิดจากโครงสร้างการบริหารยังเป็นรูปแบบเดิมไม่ทันสมัย ผู้บริหารไม่ได้พิจารณา บุคลากรตามความรู้ความสามารถ งบประมาณมีจำนวนจำกัดและการจัดสรรงบประมาณกระจุกตัว อยู่ที่ส่วนกลาง ความต้องการในการบริหารจัดการคือ ปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารงาน และกฎระเบียบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้มีความยืดหยุ่น ไม่ซ้ำซ้อน เน้นการบริหารทรัพยากร มนุษย์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการ มุ่งเน้นกลยุทธ์การ บริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับประชาคมอาเซียน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน มีดังนี้ (1) เสริมสร้างสมรรถนะและเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตตามแนวพุทธศาสนาให้มีคุณภาพมาตรฐาน ในระดับสากล โดยจัดการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ที่บูรณาการด้วยหลักพระพุทธศาสนา เพื่อผลิต บัณฑิตที่มีคุณธรรมสูง มีความรู้ ทักษะวิชาชีพและสามารถแข่งขันได้ (2) สร้างสรรค์นวัตกรรม งานวิจัยและองค์ความรู้ทางพุทธศาสตร์เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาแห่งอาเซียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประชาสังคมแห่งอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) บริการ วิชาการทางด้านพุทธศาสนาเพื่อแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมทั้งตอบสนอง ความต้องการของประชาคมอาเซียน (4) บูรณาการแหล่งการเรียนรู้ด้านศาสนา และวัฒนธรรม ที่หลากหลายของอาเซียนให้มั่นคงและยั่งยืนภายใต้ยุทธศาสตร์เอกลักษณ์เดียวกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับภูมิภาคต่าง ๆ และระหว่างประเทศ (5) พัฒนาระบบ การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยบูรณาการเข้ากับระบบสากลให้มีมาตรฐานในการรองรับ กับประชาคมอาเซียนและการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

อุดม ชูลีวรรณ(2558 : บทคัดย่อ) รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็น เลิศระดับสากล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารคุณภาพสถานศึกษา มัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล และเสนอรูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพ สถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหาร จัดการคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม จากสถานศึกษากรณีศึกษา จำนวน 3 สถานศึกษา เลือกจากสถานศึกษาในโครงการสถานศึกษามาตรฐานสากลที่ ประสบความสำเร็จ เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย วิธีปฏิบัติในแต่ละ องค์ประกอบของการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล และขั้นตอนที่ 5 การประเมินระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 5 ฉบับ ซึ่งใช้ สัมภาษณ์

ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน ครู ผู้ปกครองและนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบของการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การ มุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การ มุ่งเน้นบุคลากร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติ และ 7) ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน นำองค์ประกอบไปสร้าง รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษามัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากลได้ 6 ระบบดังนี้ ระบบที่ 1 การนำองค์กรโดยต้องรู้และเข้าใจบริบทของสถานศึกษาที่มีความท้าทาย เพื่อ เป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ระบบที่ 2 การวางแผนกลยุทธ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องนำวิสัยทัศน์มาดำเนินการในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไปสู่ความเป็นเลิศ ระบบที่ 3 การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรตามความสามารถของผู้เรียนโดย รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ระบบที่ 4 การวัด สารสนเทศและการจัดการความรู้เพื่อกำหนด ตัวชี้วัดความสำเร็จและวิธีการวัดผลการปฏิบัติงานของทุกระบบ ระบบที่ 5 การพัฒนาบุคลากร เป็นฐานในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ ระบบที่ 6 ระบบการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับระบบการพัฒนาบุคลากร ให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่าง มีประสิทธิภาพ ส่วนองค์ประกอบที่ 7 เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานจาก 6 ระบบ

ศศิรัศมี ประสาทแก้ว, จรัส อติวิทยาภรณ์ และอิศรัฏฐ์ รินไธสง (2557 น. 52) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุพหระดับในการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่องค์กรสมรรถนะสูงแบบบูรณาการพหุ มิติศึกษากรณีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อ ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุพหุระดับที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่องค์กรสมรรถนะสูงแบบบูรณาการพหุมิติ และเพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบเชิงสาเหตุพฯ ระดับของความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงแบบบูรณาการพหุมิติระหว่างมหาวิทยาลัยในกำกับของ รัฐ ได้แก่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลที่แปรสภาพมาจากมหาวิทยาลัย ของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ การตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการ โครงสร้างพหุระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการให้คะแนนการ ประเมินความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงมีอยู่ด้วยกัน 4 ตัวแปร คือ การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ลักษณะงาน การนำองค์กร โดยผู้นำระดับสูงซึ่งมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบ และความผูกพัน ต่อองค์กร ในขณะที่ตัวแปรการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงานธรรมาภิบาล อัตตาภิบาล และความรับผิดชอบ ต่อสังคม การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน และการวัดผล การวิเคราะห์ และการ จัดการความรู้ มี

อิทธิพลทางอ้อม และการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลสมการ โครงสร้างพหุระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงแบบบูรณาการ ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างมหาวิทยาลัย ทั้ง 3 รูปแบบ

หัฏฐกรณ์ แก่นท้าว (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อ รองรับประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาคมอาเซียนเป็นเป้าหมายการรวมตัวกันของ ประเทศสมาชิกอาเซียนภายในปี 2558 โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้นำอาเซียนได้แก่การสร้าง ประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงมีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจนและมีประชาชน เป็นศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลักคือประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน 2) บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการเตรียมความ พร้อมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามหลักยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แห่งชาติ (สกอ.) และบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐกับการดำเนินการตามพันธกิจของ มหาวิทยาลัย 5 ด้าน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยการผลิตบัณฑิตการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการ วิจัยพระพุทธศาสนานานาชาติ การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคม ระดับชาติและนานาชาติ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาล 3) แนวทางในการพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐ ด้านการผลิต บัณฑิตและการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อรองรับประชาคม อาเซียนประกอบด้วย ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ที่พึงประสงฆ์ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ประเทศชาติ และอาเซียน ด้านการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัย พระพุทธศาสนานานาชาติด้วยการผลิตผลงานและเผยแพร่ผลงานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา การ ประยุกต์หลักธรรมที่เน้นความเป็นไทยและอาเซียน ด้านการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ ชุมชนและสังคมระดับชาติและนานาชาติ ด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางในการ บริการวิชาการแก่คณะสงฆ์ สังคมและอาเซียน ด้านการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและ ศิลปวัฒนธรรม ด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งการศึกษาพระพุทธศาสนากับการ ผสมผสานทางวัฒนธรรมโดยมุ่งส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ผสมผสานกับวัฒนธรรมอาเซียน ด้านการบริหารจัดการตามธรรมาภิบาล ด้วยการพัฒนา มหาวิทยาลัยให้เป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการเพื่อยกฐานะมหาวิทยาลัยสู่มาตรฐานระดับโลก

พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า จุดแข็งของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย จะเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางด้านศาสนาซึ่งเน้นการศึกษาด้าน พระพุทธศาสนาเป็นหลัก สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมาตรฐานทั้งด้านความรู้และความ ประพฤติ แต่ก็ยังมี

จุดอ่อน คือ ผู้บริหารขาดประสบการณ์และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ เป็นระบบสากล ส่วนโอกาสของมหาวิทยาลัย คือ การที่มีค่าหน่วยกิตและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สำหรับ นักศึกษาที่ได้เข้ามาศึกษาต่อจะถูกกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ แต่ก็ยังจะประสบกับปัญหา คือ มหาวิทยาลัยทั้งของภาครัฐและเอกชนจำนวนมากมีการเปิดวิทยาเขตอยู่ทั่วประเทศทำให้มีการ แข่งขันทางการศึกษาค่อนข้างสูง ส่วนแนวทางการบริหารของมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า ผู้บริหารควรปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารงานและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นมีความเป็นสากลโดยจัดระบบการทำงานเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ตัดสินใจ สร้างเครือข่ายทางวิชาการ โดยเน้นประชาสัมพันธ์เชิงรุกทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลควรมีการสร้างความกระตือรือร้นให้กับบุคลากร ได้มีเจริญ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ และเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมุ่งพัฒนาทักษะความ ถนัดที่โดดเด่นของบุคลากร และมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการและเป็น ทีมโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกระดับ นอกจากนี้ควรจะมุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้สู่ ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพุทธศาสนาซึ่งเป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัย ให้เป็นเอกลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน โดยเน้นพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านศีลธรรม สร้าง สันติสุขให้เกิดในสังคมชุมชน และเป็นผู้นำทางปัญญาให้กับสังคมไทยและสังคม นานาชาติต่อไป

พระอธิการแพร สุมงฺคโล (บุตรสองคอน) (2563) ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย บทความนี้กล่าวถึงการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความเป็นเอกภาพของความเป็นพุทธวิถี บริหารจัดการสู่ความทันสมัยแห่งยุค เพื่อเข้าถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ของไทย โดยการเริ่มจากพระภิกษุ สามเณร แม่ชี และพุทธศาสนิกชนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยที่เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าคณะสงฆ์ยังคงมีความเข็มแข็ง มีความเป็นเอกภาพ มีเอกลักษณ์ และความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นวิถีพุทธ วิธีธรรมของสังคมไทย พระพุทธศาสนาก็จะยังคงค้ำจุน ดูแลสังคมให้เป็นปกติสุขได้อย่างแน่นอน

อมรรัตน์ เทชนก, พระครูวินัยธร วรวุฒิ เดชธมฺโม, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2566) ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารเชิงพุทธสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสงฆ์สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารเชิงพุทธสู่ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกราชวิทยาลัยวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่ามี 7 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านการนำองค์กร ด้านกลยุทธ์ ด้านผู้รับบริการ ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงาน และด้านผลลัพธ์ และมี 21 องค์ประกอบย่อย มี 110 ตัวบ่งชี้ และ2) ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบการบริหารเชิงพุทธสู่ความเป็นเลิศมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ ค่าไคว์สแคว์ (c2)

เท่ากับ 581.370 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 323 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-Value) เท่ากับ 0.0600 แสดงว่าค่าไคว์สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.0600 ค่าดัชนีรากที่สองกำลังสองเฉลี่ย (SRMR) เท่ากับ 0.088 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.927 ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน (TLI) เท่ากับ 0.902

งานวิจัยภาษาอังกฤษ

มาร์เลน มาเดอร์ และคณะ(Marlene Mader, Clemens Mader, Friedrich M), (2013) งานวิจัย สถาบันอุดมศึกษาต้องหาคำตอบในข้อคำถามทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นในการถ่ายโยงกับสังคมรอบโลกต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนยิ่งขึ้นต่อไปแต่มหาวิทยาลัยทั้งหลายเป็นผู้ปฏิบัติการทางด้านสังคมที่สำคัญเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ต้องสร้างรูปแบบสภาพแวดล้อมที่ดีในระดับท้องถิ่น ระดับภาค และระดับชาติ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงเป็นผู้ขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนในอนาคต วิธีการใหม่ ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งในการร่วมมือและการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ปฏิบัติการระดับอุดมศึกษา และระดับภูมิภาคถูกนำมาเพื่อยกระดับสังคม กล่าวคือการขับเคลื่อนการแข่งขันที่ได้ถูกขับเคลื่อนเพื่อหาผลสรุปที่เกิดจากความร่วมมือกันอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ กระบวนการ ในการสรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งสะท้อนและวิเคราะห์บทบาทที่หลากหลายรูปแบบ ในสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างเครือข่ายกับผู้ปฏิบัติการในระดับภูมิภาค ศึกษาจากกรณีศึกษา 3 กรณีในการสร้างเครือข่ายและสร้างศักยภาพระหว่างอุดมศึกษาและผู้ปฏิบัติการระดับภูมิภาค ซึ่งได้ นำมาพัฒนาภายใต้กรอบงานตามโปรเจคของสหภาพยุโรป 3-LENSUS (เครือข่ายการเรียนรู้ตลอด ชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหภาพยุโรป) ซึ่งจะถูกนำมาประเมินในงานวิจัยชิ้นนี้ ดังนี้ 1.การตั้ง ฐานเพื่อศักยภาพในการเฝ้าระวังโลกของยุโรป (COPERNICUS) 2.ฐานข้อมูลในการเรียนรู้เพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน และ 3. ชุดสัมมนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้ สะท้อนผลจากฐานข้อมูลที่ได้จากต้นแบบจากมหาวิทยาลัย Graz ประเทศออสเตรียเพื่อการพัฒนา แบบร่วมมือว่าต้นแบบนี้ไม่ได้สะท้อนแค่ผลของการปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงกระบวนการ เฉพาะด้านทั้งหลายที่ซ่อนอยู่ในกรณีศึกษานั้น ๆ ด้วย

ฟานซิโก ยูคิสโก และคณะ (Francisco Urquiza Gomez, Cesar Saez-Navarrete, Solange Rencoret Lioi, Vartan Ishanoglu Marzuca) (2014) ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยหลาย แห่งได้เริ่มวัดผลความยั่งยืน (ภายในมหาวิทยาลัย) และเครื่องมือมากมายได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อ สนับสนุนพวกเขาในกระบวนการดังกล่าว สำหรับมหาวิทยาลัยทั้งหลาย ขั้นตอนแรกในการดำเนินการตามแผนในการสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้น โดยการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมต่อบริบทของแต่ละแห่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการประเมินผล จุดมุ่งหมายของการงานวิจัยนี้มุ่งไป ที่

นำเสนอรูปแบบที่ยืดหยุ่นได้ เพื่อการประเมินความยั่งยืนสู่สถาบันอุดมศึกษาที่สามารถประเมิน ความยั่งยืนภายในขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการตามแผนที่แตกต่างกัน และเสนอภาพต่าง ๆ ของ ข้อมูลที่ได้รับการออกแบบรูปแบบต้องอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ทั้งหลายที่ผ่านมาในเรื่อง เกี่ยวกับความยั่งยืนในอุดมศึกษา และเก็บข้อมูลประกาศใช้ในระดับชาติและรูปแบบการประเมิน อื่น ๆ

ผลที่ได้คือรูปแบบที่อยู่บนพื้นฐานของลำดับการประเมิน 4 ระดับ พร้อมด้วยเกณฑ์การประเมินหลัก 3 เกณฑ์ดังนี้ พันธกรณีระหว่างสถาบัน การรวบรวมตัวอย่าง และการพัฒนาความยั่งยืนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างน้ำหนักต่อลำดับขั้นแต่ละขั้นตอนตามมุ่งหวัง ต้องนำกระบวนการลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์มาใช้ ผลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าวแสดงความพึงพอใจต่อพันธกรณี ระหว่างสถาบัน การรวบรวมตัวอย่างหรือเกณฑ์ความเป็นผู้นำ โดยมีน้ำหนักอยู่ที่ 36.1 เปอร์เซ็นต์ และ 38.2 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ และความพึงพอใจต่อการพัฒนาเกณฑ์การสร้างความยั่งยืนน้อย กว่าทั้งสองด้าน โดยมีความพึงพอใจอยู่ที่น้ำหนัก 25.7 เปอร์เซ็นต์

รูปแบบที่ส่งผลออกมาดังกล่าวสามารถทำการประเมินความยั่งยืนภายในบริบทที่ แตกต่างกันได้ ขณะเดียวกัน ยังคงยึดวิธีการตามระเบียบวิธีวิจัยตามสากลนิยม ทั้งนี้สามารถทำการเปรียบเทียบกลุ่มสถาบันต่างๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้ รูปแบบการประเมินนั้นอาจนำมาใช้พัฒนาเครื่องมือในการประเมินอื่นๆ โดยทำตามกระบวนการเดิมเพื่อสร้างรูปแบบนั้นๆ ได้ โดยความ ร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เชี่ยวชาญต่างๆ

โรคิดริโก โรซาโน และคณะ (Rodrigo LoZano, Francisco J. LoZano, Karel Mulder, Donald Huisingh, Tom Waas) (2013) ผลการวิจัยพบว่า: การทำให้อุดมศึกษาก้าวหน้าในการพัฒนาอย่างยั่งยืน : การรับรู้ในระดับนานาชาติและผลสะท้อนจากการวิพากษ์วิจารณ์ โดยมหาวิทยาลัยทั้งหลายได้เป็น เครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม แต่อยู่ในขั้นการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนในช่วงแรก การศึกษานี้ ครอบคลุมถึงการปฏิญญา, การปฏิบัติการในระดับวิทยาลัย หลักสูตร การขยายผล ทัศนคติ และ งานวิจัย ซึ่งได้แบ่งลักษณะออกมาผ่านการสะท้อนผลจากการวิพากษ์วิจารณ์และทัศนะทางด้าน ระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างกัน และพัฒนาไปสู่การกระตุ้นให้นักการศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ มุ่งมั่นในการพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อความยั่งยืนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยของตน

ราเนล แม็กโดนอล (Ranald Macdonald) (2010) ผลการวิจัย พบว่า : การพัฒนาทางการศึกษาตามแผน 8 เป็นการเป็นความเป็นผู้นำในระดับอุดมศึกษา เพื่อค้นหาการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักพัฒนาทางการศึกษา โดยต้องยึดมั่นในวาระของการสร้างคุณภาพในอุดมศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม การเข้าใจในธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงและความสลับซับซ้อนของ สถาบันได้นำไปสู่การพัฒนารูปแบบต่าง ๆ และโครงสร้างต่าง ๆ ในการเป็นพื้นฐานของการมุ่งมั่น กับความจริงวันต่อวันของมหาวิทยาลัยอย่างมีหลักการให้มากขึ้น ๆ ลักษณะของบริบทต่อไปคือ ต้องเน้นการ

สร้างความเติบโตต่อการปฏิบัติการให้เกิดคุณภาพ เช่น ประสบการณ์ในการเรียนรู้ของ นักศึกษา ควบคู่กับการประกันกระบวนการและผลของคุณภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ ผลักดันอย่างมาก ให้นักพัฒนาทางการศึกษาให้เป็นจุดศูนย์กลางของยุทธศาสตร์และการพัฒนา นโยบายเกี่ยวกับการ เรียนการสอน และประสบการณ์ของนักศึกษาให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

โทบโฮม ทิมโม (Tove Holm, Timo Vuorisalo, Kaisu Sammalisto) (2014) ผลการวิจัย พบว่า ระบบการจัดการแบบผสมผสานเพื่อการสร้างพัฒนาอย่างยั่งยืนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ วิธีการ แบบสานต่อแนวคิดจากคนสู่คนจากวัฒนธรรมสู่วัฒนธรรม โดยได้นำระบบการจัดการแบบ องค์รวม เพื่อสร้างการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน ประกอบกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา ต้อง พัฒนาให้ดีขึ้นให้สมกับที่ตั้งปณิธานไว้นำวิธีการที่ได้พัฒนามาแล้วมาสนับสนุนความเข้าใจใน ระบบ การจัดการตามแบบแนวคิดการสานต่อจากคนสู่คนจากวัฒนธรรมสู่วัฒนธรรม ให้เป็นแนว ปฏิบัติที่ ประสบผลสำเร็จได้แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

เอสยูวาริค (S. UvaliC-Trumbic) (2010) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทขององค์กรยูเนสโก้ ใน การพัฒนาอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัต ดังนี้ แนวโน้มในอุดมศึกษาโลกแสดงให้เห็นแนวโน้ม อย่างหนึ่ง ให้อุดมศึกษารวมตัวกันรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในการลงทะเบียนเข้าศึกษาใน มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา ในขณะที่สังคมต้องการมีส่วนกระตือรือร้น ในการเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ ในขณะเดียวกัน ภาคประชาชนไม่ต้องบริหารจัดการเพื่อค้นหา ความต้องการที่เพิ่มขึ้น และหุ้นส่วนใหม่ ๆ ในอุดมศึกษาอีกต่อไป ซึ่งได้เติมเต็มช่องว่างนั้นๆ แล้ว กล่าวคือ มหาวิทยาเอกชน การศึกษาทางไกล หุ้นส่วนข้ามเขตแดน (ระหว่างประเทศที่มีชายแดน ติดกัน) และภาคส่วนที่ร่วมมือ กัน หุ้นส่วนใหม่เหล่านี้ได้เพิ่มจำนวนประเด็นและความท้าท้ายต่างๆ มากมายขึ้นในเรื่องของความ เที่ยงธรรม คุณภาพและความสัมพันธ์ งานวิจัยนี้ให้มุมมองกว้าง เกี่ยวกับการที่องค์กรยูเนสโกได้ ตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้ผ่านหน้าที่ในการสนับสนุนการ อภิปรายเกี่ยวกับนโยบาย การวาง มาตรฐาน ความสามารถในการพัฒนาและปฏิบัติการในการเป็นผู้ ไกล่เกลี่ยแห่งหนึ่ง

สเตล แอนเกิน (Stale Angen Rye) (2014) ผลการวิจัยพบว่า ช่องว่างทางการศึกษาในโลก ออนไลน์ในอุดมศึกษา ดังนี้ แม้ว่าจะมีความร่วมมือกันระหว่างนักศึกษากับสถาบันทางการศึกษา ออนไลน์ยังไม่เสมอภาคกันทั้งหมดก็ตาม คุณภาพทั่วไปที่ได้สร้างช่องว่างขึ้นในตำแหน่งต่างๆ ยัง เป็น เรื่องท้าทาย และการฝึกปฏิบัติถูกเปลี่ยนไปจากบทเรียนในการร่วมมือออนไลน์

ซึ่งคุณภาพต่างในอุดมศึกษาได้ขยายไปผ่านความช่วยเหลือในการพัฒนาระดับ นานาชาติ การช่วยเหลือในการพัฒนายังเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับความตั้งใจในเศรษฐกิจเกี่ยวกับ การให้ความรู้ ในระดับโลก การศึกษาเน้นคุณธรรมในระดับโลกอาจมีคุณค่าต่อนักศึกษาจาก ประเทศที่กำลังพัฒนา อิทธิพลในอุดมศึกษาอาจเป็นสิ่งที่ท้าท้ายที่ดีที่สุดโดยความร่วมมือจากผู้มี อิทธิพลทั้งหลายเหล่านั้น

โรคิดริโก โรซาโนและคณะ (Rodrigo Lozano, Rebeka Lukman, Francisco J. Lozano, Donald Huisingh, Wim Lambrechts) (2013) ผลการวิจัยพบว่า ได้ศึกษาการปฏิญญาเพื่อความยั่งยืนใน อุดมศึกษา : การสร้างความเหมาะสมในการเป็นผู้นำที่ดียิ่งขึ้น ผ่านการประยุกต์ใช้ระบบมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ผู้นำและบุคลากรในมหาวิทยาลัยต้องได้รับการกระตุ้นให้ผลักดันและนำทฤษฎีใหม่ๆ มาใช้และทำให้มั่นใจว่าการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนเป็นแนวคิดอันทรงคุณค่าอย่างยิ่งผ่าน ระบบมหาวิทยาลัยทุกอย่าง

ปาติซี่ เมอโทวา และคณะ (Patricie Mertova, Len Webster, Sid Nair) (2010) ผลการวิจัย พบว่า ความเติบโตอันดับ 1 ในการขับเคลื่อนคุณภาพในอุดมศึกษา ดังนี้ การวิจัยนี้มุ่งให้เห็นภูมิ หลังที่มีต่อคุณภาพในอุดมศึกษาเพื่อวางรางฐานงานวิจัยชิ้นต่อ ๆ ไป ในบริบทที่มีเฉพาะแห่งนั้นๆ งานวิจัยชิ้นนี้ได้พรรณนาถึงการพัฒนาการขับเคลื่อนคุณภาพ ประกอบด้วยต้นกำเนิดและวิธีการที่ นำไปสู่อุดมศึกษา สรุปภาพให้เห็นถึงความเข้าใจในการมุ่งมั่นต่อคุณภาพในอุดมศึกษาและให้ภาพกว้างๆ เกี่ยวกับบทวิจารณ์เกี่ยวกับคุณภาพในบริบทของอุดมศึกษา

เจน โฮล์นและคณะ (Jae Hoon Han, Adam Finkelstein) (2013) ผลการวิจัยพบว่า: ความเข้าใจผลของการพัฒนาทางการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยด้วยการประเมินด้วยวิธีการคลิกและ เทคโนโลยีช่วยสะท้อนผล ตลอดถึงผลกระทบต่อ ความมุ่งมั่นแน่วแน่ การที่นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรม แสดงความคิดเห็น แสดงออก ของนักศึกษาและการเรียนรู้ในอุดมศึกษา ดังนี้ การวิจัย

พบว่า

1. นักศึกษารับรู้การใช้เครื่องมือ การประเมินด้วยวิธีการคลิกและการสะท้อนผล (CAF) ในฐานะที่ทำให้ได้มาซึ่งผลกระทบความมุ่งมั่นแน่วแน่นักศึกษาต่อการประเมินแบบ CAP

2. การพัฒนา CAF ที่เพิ่มขึ้น โดยคณาจารย์กระทบต่อการรับรู้ของนักศึกษาต่อการ ประเมินแบบ CAF

3. การใช้การประเมินแบบ CAF ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยในการประเมินผลย่อยในระหว่างเรียนมีอิทธิพลเหนือการประเมินแบบผลรวม ซึ่งเป็นการสรุปผลหลังการเรียนการสอน ต่อการรับรู้ของนักศึกษาในความมุ่งมั่นแน่วแน่และการเรียนรู้ของพวกเขา

Ricci Wai-tSZ Fong, John Chi-kin Lee, Chun-yen Chang, Zhonghua Zhang, Alexandra Chiu-yee Ngai, Cher Ping Lim (2014) ผลการวิจัยว่า: การสะสมงานสอนด้วยระบบดิจิตอลในอุดมศึกษา : การทดสอบความเข้าใจของเพื่อนร่วมงานเพื่อแจ้งให้ทราบการนำ ยุทธศาสตร์มาใช้ ดังนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ได้พบมุมมองเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการนำการสะสมงานการ สอนด้วยดิจิตอลมาใช้ว่าสามารถทำให้ได้ผลมากขึ้นอย่างไรเมื่อการรับรู้ของผู้ใช้กลุ่มเป้าหมายได้ จัดเข้าเป็นระบบ การประยุกต์ใช้ที่เกี่ยวกับการซื้อภายในสามารถวางรากฐานไว้ได้และนโยบายของ สถาบันและวัฒนธรรมสามารถแสดงบทบาทในการส่งเสริมผลในการนำแผนงานมาใช้ได้อย่างไร

มาร์โค ริคมาน (Marco Ricckmann) (2012) ผลการวิจัยพบว่า การอุดมศึกษาที่มุ่งสู่อนาคต: สมรรถนะที่เป็นกุญแจสำคัญ เช่นไรที่ควรได้รับการส่งเสริมผ่านการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย พบว่า สมรรถนะที่เป็นกุญแจสำคัญ 12 อย่างเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สิ่งที่สัมพันธ์กันมากที่สุดคือสิ่งเป็นเป็นการคิดอย่างมีระบบแบบแผน การคิดแบบมีส่วนร่วม และการ คิดเชิงวิจารณ์

Jana Dlouha, Donald Huisingh, Andrew Barton (2013) ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการเรียนรู้ ในอุดมศึกษา : มหาวิทยาลัยกับการค้นหาการสร้างผลสะท้อนในระดับภูมิภาคที่ได้ผล พบว่า ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่เกี่ยวข้องระหว่างคู่สื่อสารในความร่วมมือการสร้างความยั่งยืนในระดับภูมิภาค การสื่อสารนี้ได้ถูกพบว่าจะเป็นกระบวนการที่ได้วางฐานการอธิบายความให้เข้าใจกันระหว่างผู้ปฏิบัติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

สรุปได้ว่าการศึกษาเอกสาร ผลการวิจัย และแนวคิด ตลอดทั้งหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา กับบทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการพัฒนา ซึ่งจะเป็นกรอบในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาท่ามกลางบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป และ การจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยแล้ว จะมีทิศทางในการพัฒนาที่เป็นระบบและมีความชัดเจนมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา”นี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ตามกรอบแนวคิดการวิจัยของประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) และแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ พ.ศ. 2564 – 2568 (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568 หน้า 3) โดยมีข้อกำหนด แบ่งออกเป็น 10 ข้อ ดังนี้ 1. การพัฒนามาตรฐานด้านวิชาการ บุคลากรสายวิชาการ และมาตรฐานการวิจัยของบุคลากร 2. การพัฒนาหลักสูตรและจัดตั้งสถาบันเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ 3. การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการ พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 4. การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและการเตรียมการปรับโครงสร้างองค์กร 5. การพัฒนาระบบบริหารงบประมาณ 6. การพัฒนาระบบบัญชีและการลงทุน 7. การพัฒนาทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และภูมิทัศน์ 8. การพัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงาน 9. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 10. การสาธารณสงเคราะห์และบริการสังคม โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ครั้งนี้ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทาง

พระพุทธศาสนา เพื่อสอบถามของบุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ผู้บริหาร/ ผู้ปฏิบัติการ เป็นบรรพชิตจำนวน 29 รูป เป็นฆราวาส จำนวน 27 คน เป็นอาจารย์สอน 12 คน สายสนับสนุนการสอนจำนวน 4 คน และนักศึกษาจำนวน 28 รูป/คนรวม เป็นจำนวน 100 รูป/คน แล้วนำมาสรุป ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีองค์ประกอบหลักของการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ตามมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 คือ

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน
2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม
3. ด้านการบริการวิชาการ
4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
5. ด้านการบริหารจัดการ

ขั้นตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและยกร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยการพิจารณา ดังนี้

ศึกษาสภาพปัจจุบันรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา สรุปนำมาสร้างเป็นโครงสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 23 รูป ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการ และกำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการ ล้วนเป็นผู้ที่มี ความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างดี ตามกรอบมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 คือ

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน
2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม
3. ด้านการบริการวิชาการ
4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
5. ด้านการบริหารจัดการ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) ในการจัดลำดับ

ความสำคัญของความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ตามกรอบมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 คือ

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน
2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม
3. ด้านการบริการวิชาการ
4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
5. ด้านการบริหารจัดการ

วิเคราะห์ข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยการระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อน ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากกว่าค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เฉลี่ยของความต้องการจำเป็นของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 5 สรุป และนำเสนอรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและวิทยาเขต 7 แห่ง และวิทยาลัย 3 แห่ง รวมเป็น 11 แห่ง คือ

(1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครปฐม
(2) วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
(3) วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครปฐม
(4) วิทยาเขตอีสาน ตั้งอยู่ที่ จังหวัดขอนแก่น
(5) วิทยาเขตล้านนา ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเชียงใหม่
(6) วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
(7) วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ที่ จังหวัดร้อยเอ็ด
(8) วิทยาเขตศรีล้านช้าง ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเลย
(9) มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครราชสีมา
(10) วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ตั้งอยู่ที่ จังหวัดยโสธร
(11) วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ที่ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ เป็นบรรพชิตจำนวน 29 รูป เป็นฆราวาส จำนวน 27 คน เป็น

อาจารย์สอน 12 คน สายสนับสนุนการสอนจำนวน 4 คน และนักศึกษาจำนวน 28 รูป/คนรวม เป็นจำนวน 100 รูป/คน

3. กลุ่มเป้าหมาย ในการร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้เลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็น รองอธิการบดี 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป ซึ่งเป็น ผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการ และกำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการล้วนเป็นผู้ที่มี ความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างดี

3.3 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนานี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ตามกรอบมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 คือ

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน
2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม
3. ด้านการบริการวิชาการ
4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
5. ด้านการบริหารจัดการ

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด โดยใช้นิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ศึกษาเป็นหลักในการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านร่วมตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ตลอดจนความครอบคลุมของคำถามและความชัดเจนของการใช้ภาษา การตรวจสอบพิจารณาตามแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสินว่าประเด็นต่าง ๆ ที่พิจารณามีความเหมาะสมไม่แน่ใจ หรือไม่เหมาะสม และใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) ของ ตามวิธีของ โรวิเนลลี่ และแฮมเบิลตัน (Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K., 1977 ; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหามากกว่า 0.50

สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการตรวจสอบ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง เห็นด้วยที่จะให้นำข้อคำถามนี้มาใช้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจที่จะให้นำข้อคำถามนี้มาใช้

- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยที่จะให้นำข้อคำถามนี้มาใช้

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ภาษาและประเด็นการตอบของข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วหาค่าความเที่ยงระหว่าง 0.85 – 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) ดังนี้

สูตรที่ใช้ $\alpha = \frac{k}{k-1}\left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right]$

เมื่อ

α แทน สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือ

k แทน จำนวนข้อของคำถามในเครื่องมือ

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

$\sum S_t^2$ แทน ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.70 ขึ้นไป จึงยอมรับว่า แบบสอบถามมีคุณภาพ

6. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเที่ยงดังกล่าวแล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

7. วิเคราะห์แล้วใช้แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อได้คำตอบเกี่ยวกับแนวโน้มการบริหาร แล้วสรุปประเมินรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยถึงกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญเพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย และเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม และติดตามแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. ผู้วิจัยได้รับกลับคืน แบบสอบถามที่ถูกต้องและสมบูรณ์

4. ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในแต่ละด้าน รวมทั้งนำเสนอรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาตลอดจนเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยการใช้แบบสอบถามที่การวัดเป็นมาตรประมาณค่าแบบ Likert ชนิด 5 ระดับ ใช้วิธีให้คะแนนตามน้ำหนักของตัวเลือก ดังนี้

สภาพปัจจุบัน

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อยที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	ระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	ระดับมาก
2.51 – 3.50	ระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	ระดับน้อย
1.00 – 1.50	ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักประเมินความแตกต่างเป็นวิธีที่หาค่าผลต่างของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ (I-D) แล้วหารด้วยค่าของสภาพที่พึงประสงค์ (D) เพื่อควบคุมขนาดความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

$$PNI_{Modifie} = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ

PNI แทน ค่าดัชนีการจัดเรียงอันดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I แทน คะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่พึงประสงค์

D แทน คะแนนเฉลี่ยตามสภาพปัจจุบัน

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา” นี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ตามกรอบแนวคิดการวิจัยของประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา,2561) และแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ พ.ศ.2564 – 2568 (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568 หน้า 3) โดยมีข้อกำหนด แบ่งออกเป็น 10 ข้อ ดังนี้ 1. การพัฒนามาตรฐานด้านวิชาการ บุคลากรสายวิชาการ และมาตรฐานการวิจัยของบุคลากร 2. การพัฒนาหลักสูตรและจัดตั้งสถาบันเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ 3. การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการ พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 4. การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและการเตรียมการปรับโครงสร้างองค์กร 5. การพัฒนาระบบบริหารงบประมาณ 6. การพัฒนาระบบบัญชีและการลงทุน 7. การพัฒนาทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และภูมิทัศน์ 8. การพัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงาน 9. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 10. การสาธารณสงเคราะห์และบริการสังคม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

4.3 ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

4.1 ผลการศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

4.1.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การบริหารงานมหาวิทยาลัย

วิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยข้อค้นพบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ โดยการนำเอาข้อมูลที่ศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบ เพื่อนำไปสู่ผลสรุปสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การวิจัยนี้มีการพัฒนาประเมินและรับรองรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สรุปสาระสำคัญจากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
การบริหารงานของมหาวิทยาลัย	ผลการศึกษาสรุปการบริหาร มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ต้องมีบุคคลอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป 2) ต้องมีการกระทำหรือการดำเนินงานซึ่งมีลักษณะเป็นความพยายามร่วมกันระหว่างบุคคลกลุ่มนั้น 3) ต้องมีวัตถุประสงค์จุดมุ่งหมายร่วมกันอย่างมีเหตุผลเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาหลักการบริหารในมหาวิทยาลัยจะแบ่งงานบริหารเป็น 4 ด้านที่สำคัญ คือ 1) การบริหารงานทั่วไป การดำเนินงานด้านการวางแผน การกำหนดนโยบาย ควบคุมและพัฒนากิจการด้านการบริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารการเงินและ ทรัพย์สิน โดยมีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดในการควบคุมดูแล ส่วนการดำเนินการบริหาร การบริการนั้น มีอธิการบดีเป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการบริหารมหาวิทยาลัยให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์และบรรลุภารกิจของมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
	2) การบริหารงานวิชาการ การบริหารโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพเกิด ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนโดยที่งานวิชาการในมหาวิทยาลัยรวมไปถึงการสอน การวิจัย การ บริหารงานวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรม 3) การบริหารงานบุคคล การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยโดยที่มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรขนาดใหญ่มีความซับซ้อนและบุคลากรหลายระดับจึงต้องมีการบริหารงาน บุคคลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ 4) การบริหารการเงินและทรัพย์สิน โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนที่เพียงพอเพื่อดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลและการประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้ถือว่าเป็นเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย กรณีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและมหาวิทยาลัยไม่สามารถหาเงินสนับสนุนจากแหล่งอื่นได้รัฐจะจัดสรรงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าที่จำเป็น
มาตรฐานการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา	มาตรฐานการอุดมศึกษาประกอบด้วย มาตรฐานย่อย 3 ด้าน 1) มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต บัณฑิตอุดมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก 2) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษา มีการบริหารอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจของอุดมศึกษาอย่างมีดุลยภาพ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
	3) มาตรฐานด้านการสร้างพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้การ แสวงหา และการจัดการความรู้ตามแนวหลักการอันนำไปสู่สังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการ เรียนรู้ มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกัน 1) มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ 2) มาตรฐานการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา มาตรฐานย่อย 4 ด้าน คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
แนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศ	ความเป็นเลิศ หมายถึง คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ หรือการบริการที่มีคุณภาพยอดเยี่ยม โดดเด่นเป็นระดับคุณภาพสูงสุด มีผลงานยอดเยี่ยมสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้ การบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่อย่างเป็นระบบ สัมพันธ์กันโดยใช้องค์ประกอบทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดการด้านบุคคล การควบคุมเพื่อให้บริการที่มีคุณภาพสูงสุด การสร้างองค์กรให้มีความเป็นเลิศ โดยใช้กระบวนการ หรือหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การนำและการควบคุม การบริการที่เป็นเลิศ มีความโดดเด่นเป็นระดับคุณภาพสูงสุด เพื่อการอยู่รอดขององค์กร และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสู่ตลาดโลก แนวคิดหลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศมีแนวคิดดังนี้ 1. การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
	2. ความเป็นเลิศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. การเรียนรู้ระดับองค์กร และระดับบุคคล 4. การให้ความสำคัญกับบุคคล และพันธมิตร 5. ความคล่องตัว 6. การมุ่งเน้นอนาคต 7. การจัดการเพื่อนวัตกรรม 8. การจัดการ โดยใช้ข้อมูลจริง 9. ความรับผิดชอบต่อสังคม 10. การมุ่งเน้นผลลัพธ์และสร้างคุณค่า 11. มุมมองเชิงระบบ
การพัฒนาวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา	หลักคำสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธปรัชญา เป็นไปเพื่อการพัฒนา โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาตลอดชีวิต ชีวิตต้องดำเนินไปได้ด้วยการศึกษา หรือด้วยการพัฒนา ชีวิตอยู่ได้เพราะการพัฒนา หากตราบใดผู้นั้นยังไม่บรรลุ เป็นพระอรหันต์ตราบนั้นยังต้องศึกษาอยู่ตลอดไปและเชื่อว่ามนุษย์มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ มีความสามารถเรียนรู้ได้ หลักพุทธปรัชญาเชื่อมั่นในความสามารถมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์สามารถที่พัฒนาได้ โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบของการพัฒนา ซึ่งพระองค์ทรงพัฒนาเป็นแบบอย่าง จากความเป็นมนุษย์ธรรมดา สามารถฝึกตนพัฒนาตนได้ และ มนุษย์มีความประเสริฐแตกต่างกันเพราะการฝึกหัดพัฒนา หรือพัฒนาจึงประเสริฐ ไม่ฝึกจะไม่พัฒนา ไม่ฝึกจะไม่ประเสริฐ

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อค้นพบต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่าแนวคิดที่เป็นสาระสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบการบริหารงานในรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ประกอบด้วย 1) มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ใน 5 ด้าน คือ ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปะวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ 2) แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยฉบับใหม่ พ.ศ. 2564 – 2568 ใน 10 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนามาตรฐานด้านวิชาการ บุคลากรสายวิชาการ และมาตรฐานการวิจัยของบุคลากร การพัฒนาหลักสูตรและจัดตั้งสถาบันเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการ พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและการเตรียมการปรับโครงสร้างองค์กร การพัฒนาระบบบริหารงบประมาณ การพัฒนาระบบบัญชีและการลงทุน การพัฒนาทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และภูมิทัศน์ การพัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ และการสาธารณสงเคราะห์และบริการสังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

4.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ องค์ประกอบของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้แก่ รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้าภาควิชา อาจารย์ กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการ เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection Method) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ผลสรุปการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
การบริหารมหาวิทยาลัย	ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัย ว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับการดำเนินงานมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม ดังนี้ 1. การบริหารมหาวิทยาลัย มีความเหมาะสม สอดคล้องดีแล้ว แต่ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการ ต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2. การส่งเสริมโครงการมหาวิทยาลัยสงฆ์ควรบูรณาการในการจัดการเรียนรู้การสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. การวางแผนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 4. โครงการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็น โครงการที่ดี ควรดำเนินการต่อเนื่อง แต่บางช่วงขาดความต่อเนื่อง ขาดการติดตามจากต้นสังกัด 5. การนำแผนไปใช้ควรนำไปใช้อย่างจริงจัง ดำเนินการตามแผนและมีการติดตามประเมินผล
ข้อบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบ่งชี้คุณภาพรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดย ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
	1. การดำเนินงานโครงการรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาบางช่วงขาดความต่อเนื่อง 2. การส่งเสริมโครงการรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน 3. ผู้บริหารและครูควรกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายที่มีจุดเน้นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารงานในรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาพบว่า สาระสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดการบริหารมหาวิทยาลัย แนวคิดความเป็นเลิศทางวิชาการ และ แนวคิดข้อบ่งชี้คุณภาพรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

จากผลการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ผลการศึกษารูปแบบการบริหารองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาพบว่า ตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบมีเนื้อความซ้ำซ้อนใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงได้นำมาสังเคราะห์และบูรณาการเข้าด้วยกัน ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 องค์ประกอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

องค์ประกอบที่	องค์ประกอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา	จำนวนตัวแปร
1	ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน	7
2	ด้านการวิจัยและนวัตกรรม	7
3	ด้านการบริการวิชาการ	6
4	ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย	7
5	ด้านการบริหารจัดการ	5

จากตารางที่ 4.3 องค์ประกอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา สามารถศึกษาได้ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียนประกอบด้วย 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ประกอบด้วย 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 6 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความ เป็นไทย ประกอบด้วย 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 32 ตัวแปร

ตารางที่ 4.4 องค์ประกอบ และตัวแปร การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

องค์ประกอบ	รายการ
องค์ประกอบที่ 1	ด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน
ตัวแปรที่ 1	มีการประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร/บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนา
ตัวแปรที่ 2	ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญา
ตัวแปรที่ 3	ต้องการให้มีหลักสูตรพัฒนาชุมชน
ตัวแปรที่ 4	พัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายการ
ตัวแปรที่ 5	มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
ตัวแปรที่ 6	มีการจัดอาจารย์เข้าตรงสอนกับสาขาวิชามากที่สุด
ตัวแปรที่ 7	ยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
องค์ประกอบที่ 2	ด้านการวิจัยและนวัตกรรม
ตัวแปรที่ 1	ต้องการส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ตัวแปรที่ 2	ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน
ตัวแปรที่ 3	พัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมให้บริการและสื่อพอเพียงกับ สาขาที่เปิดสอน
ตัวแปรที่ 4	ต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet
ตัวแปรที่ 5	ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
ตัวแปรที่ 6	ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น
ตัวแปรที่ 7	มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ยุค 4.0
องค์ประกอบที่ 3	ด้านการบริหารวิชาการ
ตัวแปรที่ 1	มีคณะกรรมการบริการวิชาการ
ตัวแปรที่ 2	การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย
ตัวแปรที่ 3	การบริการวิชาการ ได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา
ตัวแปรที่ 4	มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน
ตัวแปรที่ 5	ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน
ตัวแปรที่ 6	ควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ
องค์ประกอบที่ 4	ด้านศิลปวัฒนธรรมและความ เป็นไทย
ตัวแปรที่ 1	ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
ตัวแปรที่ 2	ควรให้มีโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตัวแปรที่ 3	มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย การบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน และประเทศชาติ
ตัวแปรที่ 4	ส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรม

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายการ
ตัวแปรที่ 5	มีการเผยแพร่ผลงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ
ตัวแปรที่ 6	ควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัย การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา
ตัวแปรที่ 7	ส่งเสริมเครือข่าย วัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน”
องค์ประกอบที่ 5	ด้านการบริหารจัดการ
ตัวแปรที่ 1	การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและคล่องตัว
ตัวแปรที่ 2	พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ
ตัวแปรที่ 3	ให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา
ตัวแปรที่ 4	ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ตัวแปรที่ 5	ส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ

จากตารางที่ 4.4 องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ผู้เรียน ต้องมีการประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร/บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนา ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญา ต้องการให้มีหลักสูตรพัฒนาชุมชน พัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัย มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดอาจารย์เข้าตรงสอนกับสาขาวิชามากที่สุดยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

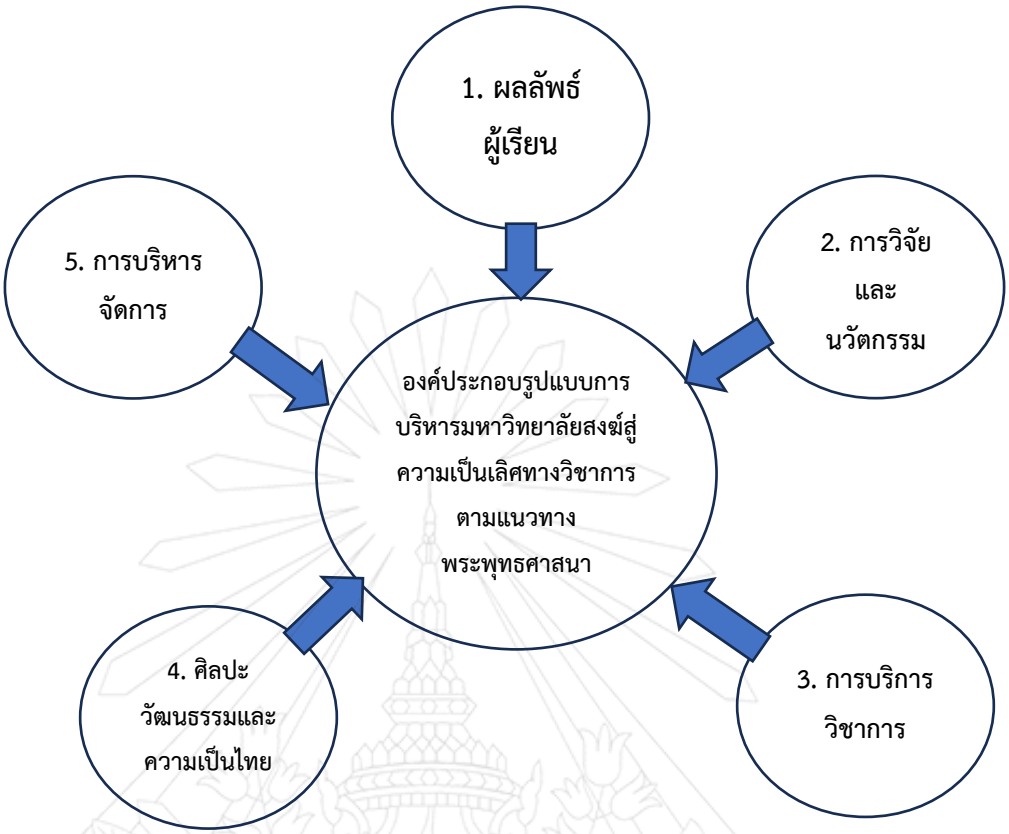
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการวิจัยและนวัตกรรม ต้องส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน พัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมให้บริการและสื่อพอเพียงกับ สาขาที่เปิดสอน ต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น และมีการจัดแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารวิชาการ บรรยายตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารวิชาการ ควรมีคณะกรรมการบริการวิชาการ การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย การบริการวิชาการ ได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน และควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยบรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ควรให้มีโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย การบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน ประเทศชาติ ส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสอนศีลธรรม มีการเผยแพร่ผลงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ ควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัย การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และส่งเสริมเครือข่าย วัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน”

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัด บรรยายตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการ การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและคล่องตัว พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ ให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ

การบริหารงานรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยองค์ประกอบปรากฏดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

จากแผนภาพที่ 4.1 สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 2) ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 3) ด้านการบริการวิชาการ 4) ด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย 5) ด้านการบริหารจัดการ

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การสร้างรูปแบบการบริหารงานรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาดังนี้

1. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ มาเป็นรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย

1.1 แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

1.2 หลักการพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย

2.1 องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 2) ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 3) ด้านการบริการวิชาการ 4) ด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย 5) ด้านการบริหารจัดการ

2.2 กระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้มาจากการการศึกษาแนวคิด หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของ อธิการบดีร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่าง ๆ และครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้น การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถาบันการศึกษา กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารและอาจารย์ร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดนโยบายต่าง ๆ โดยการผูกพันกันของหน้าที่หลักทางการบริหาร 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม โดยใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

1.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ มีลักษณะการบริหารจัดการที่มีระบบขั้นตอน สามารถวิเคราะห์ควบคุม กำกับติดตาม ตรวจสอบได้และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนเป็นระบบขั้นตอน สามารถนำผลงานมาเปรียบเทียบได้ กระบวนทัศน์การบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ คือ กรอบแนวคิดแบบใหม่ เพื่อให้องค์กรมีการปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์สู่ความเป็นเลิศว่าต้องเปลี่ยนจากกรอบแนวคิดเดิมไปสู่แนวคิดใหม่ โดยต้องเริ่มที่ผู้บริหารเพื่อก่อให้เกิดการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพ โดยให้มีการปรับปรุงคุณภาพทั่วทั้งองค์กรและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ยกระดับความสามารถในการแข่งขันขององค์กรให้ดำรงอยู่ได้ตามสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

1.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำหลักคำสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธปรัชญา เป็นไปเพื่อการพัฒนา โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาตลอดชีวิต ชีวิตต้องดำเนินไปได้ด้วยการศึกษา หรือด้วยการพัฒนา ชีวิตอยู่ได้เพราะการพัฒนา หากตราบใดผู้นั้นยังไม่บรรลุ เป็นพระอรหันต์ตราบนั้นยังต้องศึกษาอยู่ตลอดไปและเชื่อว่ามนุษย์มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ มีความสามารถเรียนรู้ได้ หลักพุทธปรัชญาเชื่อมั่นในความสามารถมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์สามารถที่พัฒนาได้ โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบ

ของการพัฒนา ซึ่งพระองค์ทรงพัฒนาเป็นแบบอย่าง จากความเป็นมนุษย์ธรรมดา สามารถฝึกตนพัฒนาตนได้ และ มนุษย์มีความประเสริฐแตกต่างกันเพราะการฝึกหัดพัฒนา หรือพัฒนาจึงประเสริฐ ไม่ฝึกจะไม่พัฒนา ไม่ฝึกจะไม่ประเสริฐ

2. หลักการพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา จากการศึกษาหลักการการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศจึงนำประเด็นหลักที่สำคัญมาพิจารณากำหนดเป็นหลักการกำกับการสร้าง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

2.1 หลักการบริหาร 4’M

2.1.1 ปัจจัยด้านบุคคล (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงานในองค์กร ซึ่งจำเป็นต้องมีคนที่ต้องปฏิบัติงาน ผลงานที่จะออกมาดีได้นั้นต้องประกอบไปด้วยคนทำงานที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อองค์กรนั้น ๆ เพราะการดำเนินงานการบริหารต้องอาศัยคนเป็นหลักในการสร้างสรรค์คุณภาพงานอาจจะประกอบไปด้วยผู้บริหารระดับต่าง ๆ ซึ่งจะมีทั้งผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับปฏิบัติงาน

2.1.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ได้ซึ่งทรัพยากรการจัดการอื่น ๆ ช่วยให้องค์กรดำเนินงานไปอย่างราบรื่น เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการจัดให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งองค์กรจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงานหากขาดงบประมาณ การบริหารงานขององค์กรก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย

2.1.3 ปัจจัยด้านวัสดุ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็ย่อมจะเป็นอุปสรรคหรือก็ให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน ที่สำคัญการบริหารวัสดุในการดำเนินงาน ว่าจะทำอย่างไรให้สิ้นเปลืองน้อยที่สุด หรือเกิดประโยชน์สูงสุด

2.1.4 ปัจจัยด้านการจัดการองค์กร (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับ บัญชาโดยตรง คือ เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดันและกำกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 3 ประการให้สามารถดำเนินได้โดยมีประสิทธิภาพจนบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่ต้องการ และการบริหารงานเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเพราะถ้าการบริหารไม่ดีแล้วทำให้องค์กรนั้นก็ไม่สามารถที่จะอยู่ได้

2.2 หลักการบริหารตามกระบวนการ PDCA

PDCA คือ วงจรการบริหารงานคุณภาพ ได้แก่ Plan (วางแผน), Do (ปฏิบัติ), Check (ตรวจสอบ) Act (การปรับปรุง) การใช้วงจร PDCA. เพื่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้การทำงานมีการพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุด

2.2.1 Plan (วางแผน) คือ การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ในการดำเนินงาน วิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ในการวางแผนจะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เป้าหมายที่กำหนดต้องเป็นไปตามนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรเพื่อก่อ ให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วทั้งองค์กรการวางแผนในบางด้านอาจจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐาน ของวิธีการทำงานหรือเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ไปพร้อมกันด้วย ข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานนี้จะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบได้ว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้ระบุไว้ในแผนหรือไม่

2.2.2 DO (ปฏิบัติ) คือ การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ซึ่งก่อนจะปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ของสภาพงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ในกรณีที่เป็นงานประจำที่เคยปฏิบัติหรือเป็นงานเล็กอาจใช้วิธีการเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแต่ถ้าเป็นงานใหม่หรืองานใหญ่ที่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมากอาจต้องจัดให้มีการฝึกอบรม ก่อนที่จะปฏิบัติจริง การปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการและขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้และจะต้องเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

2.2.3 Check (ตรวจสอบ) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผนหรือไม่ มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เนื่องจากในการดำเนินงาน มักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพ และคุณภาพของการทำงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินปัญหา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการดำเนินงาน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพต่อไป ในการตรวจสอบ และการประเมินการปฏิบัติงาน จะต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน

2.2.4 Act (การปรับปรุง) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วน เฉพาะหน้า หรือการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานที่ต่างจากเดิม

3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้พัฒนาอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้มหาวิทยาลัยสงฆ์บริหารด้านวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบหลักของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา จากการวิจัยโดยการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาจากตำรา เอกสาร แนวคิดหลักการพื้นฐานของการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่ามีองค์ประกอบของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ผู้เรียน คือ หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาประสิทธิภาพและคุณภาพการจัดการศึกษาจะถูกตัดสินโดยผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียของมหาวิทยาลัยสงฆ์ การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และตามความต้องการของแต่ละคน มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน และ บริการต่าง ๆ ที่ได้มาจากการศึกษา และวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้เสีย มหาวิทยาลัยสงฆ์จะต้องมีทางเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน จะช่วยทำให้ เกิดการเรียนรู้ พัฒนา และสร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการออกแบบหลักสูตร และการสอนที่มี คุณภาพจะต้องตอบสนอง และได้มาจากความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้เสีย การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันรวมทั้งความพร้อมของข้อมูลสารสนเทศ ซอฟแวร์และฮาร์ดแวร์ที่ตอบสนองต่อความต้องการในการใช้งานของบุคลากร เพื่อส่งเสริมพัฒนาผลลัพธ์ผู้เรียน

1.2 องค์ประกอบด้านการวิจัยและนวัตกรรม คือ การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาหรือพัฒนาองค์ความรู้ที่มีลักษณะเป็นนัยทั่วไปอย่างมีระบบแบบแผนโดยวิธีการอันเป็นที่เชื่อถือได้ ขณะที่นวัตกรรม คือ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และมีความหมายต่อการปรับปรุง หลักสูตรการบริการกระบวนการจัดการศึกษา การปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อสร้างคุณค่าใหม่ ให้แก่ผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นวัตกรรมนำองค์กรไปสู่การสร้างมิติใหม่ นวัตกรรมไม่จำกัดอยู่ ในขอบเขตของการวิจัยเท่านั้น

แต่ยังมีความสำคัญต่อระบบงาน กระบวนการและการปฏิบัติของ สถานศึกษาทุกด้าน ผู้นำจึงควรชี้นำและบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อให้นวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของ วัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร รวมทั้งบูรณาการกับการปฏิบัติงานประจำวัน โดยมีระบบการ ปรับปรุงผลการดำเนินงานที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร

1.3 องค์ประกอบด้านการบริการวิชาการ คือ การบริการวิชาการแก่สังคมเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันพึงให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ ดังนั้นมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการเป็นผู้นำจิตวิญญาณในการนำหลักคำสอนพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต การให้บริการทางวิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม โดยให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณะชุมชน และสังคมโดยกว้าง รูปแบบการให้บริการทางวิชาการมีความหลากหลาย เชน การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรของมหาวิทยาลัย เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการให้คำปรึกษา ให้การอบรม จัดประชุมหรือสัมมนาวิชาการ ทำงานวิจัยเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ หรือเพื่อชี้แนะสังคม การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องสร้างพันธมิตรร่วมพัฒนาทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์โดยรวมได้ดีขึ้น พันธมิตรร่วมพัฒนาในมหาวิทยาลัยสงฆ์อาจหมายถึง ความร่วมมือ ระหว่าง ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากร ที่อาจนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนา การฝึกอบรมข้ามสายงาน หรือการปรับระบบ งานใหม่ เช่น การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง พันธมิตรร่วมพัฒนาภายนอกอาจเป็นสถาบันการศึกษาอื่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรบริการสังคม ต่าง ๆ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่อาจให้การสนับสนุนอื่น ๆ การมีพันธมิตรร่วมพัฒนา ภายนอกจะช่วยเสริมความแข็งแกร่ง และขีดความสามารถของคู่ร่วมพัฒนา อาจนำมาซึ่งความ ได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

1.4 องค์ประกอบด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย คือ สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นชนชาติไทย ซึ่งจะแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนชนชาติอื่น ๆ และมีรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนั้นการที่จะทำความรู้จักเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนแต่ละชนชาติได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาศิลปวัฒนธรรมของชนชาตินั้น ๆ ด้วย ในทำนองเดียวกันชนชาติเดียวกัน หากอยู่คนละท้องถิ่นก็ย่อมมีศิลปวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและความแตกต่างในศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นในชนชาติเดียวกัน

ก็จะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นท้องถิ่นนั้น ๆ เช่นกัน ดังนั้นมหาวิทยาลัยสงฆ์จึงตระหนักการศึกษาถึงคุณค่าของความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นของระดับประเทศ สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ควรจะได้ทำ การศึกษาผลลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยมนุษย์ที่แสดงออกหรือสื่อให้เห็นถึงความงดงามทั้งทางด้านความสามารถทางปัญญาและจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งมีอยู่ในหลายรูปแบบทางงานช่างและงานฝีมือ และเป็นรากฐานของวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ

1.5 องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ คือ การที่มหาวิทยาลัยสงฆ์จะมีผลการดำเนินการด้านวิชาการตามแนวทางพุทธศาสนาที่เป็นเลิศได้นั้น มหาวิทยาลัยสงฆ์จะต้องมีแนวทางปฏิบัติ และวิธีการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ การเรียนรู้ขององค์กรนอกจากจะต้องดำเนินการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จะต้องปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่เป้าหมาย หรือการหาแนวทางใหม่ ๆ การเรียนรู้ต้องบูรณาการเข้าไปลงสู่วิถีการปฏิบัติงานขององค์กรด้วย ทิศทางหรือแนวทางปฏิบัติตามพันธกิจ (Mission) ให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์ (Vision) และเป้าประสงค์องค์กร (Corporate Goal) การบริหารจัดการที่ดี จะต้องถูกกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์ขององค์กร อันเป็นผลผลิตทางความคิดร่วมกันของสมาชิกในองค์กรโดยวิสัยทัศน์นี้เป็นจุดหมายปลายทางที่องค์กรประสงค์จะไปให้ถึง และวิสัยทัศน์นี้มีการแปลงออกมาเป็นวัตถุประสงค์ (Objective) ที่เป็นรูปธรรม และสามารถวัดได้ ทั้งนี้องค์กรสามารถใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

ในแต่ละองค์ประกอบจะประกอบด้วยตัวแปร ซึ่งถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ในรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำตัวบ่งชี้ดังกล่าว นำสู่การพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ผู้เรียน ต้องมีการประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร/บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนา ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญา ต้องการให้มีหลักสูตรพัฒนาชุมชน พัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัย มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดอาจารย์เข้าตรงสอนกับสาขาวิชามากที่สุดยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการวิจัยและนวัตกรรม ต้องส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องการมีสื่อการ

สอน อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน พัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมให้บริการและสื่อพอเพียงกับ สาขาที่เปิดสอน ต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น และมีการจัดแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารวิชาการ บรรยายตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารวิชาการ ควรมีคณะกรรมการบริการวิชาการ การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย การบริการวิชาการ ได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน และควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยบรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ควรให้มีโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย การบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน ประเทศชาติ ส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสอนศีลธรรม มีการเผยแพร่ผลงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ ควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัย การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และส่งเสริมเครือข่าย วัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน”

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัด บรรยายตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการ การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและคล่องตัว พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ ให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ

ในการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้น ผู้มีส่วนสำคัญในการบริหารงานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาต้องศึกษาทำความเข้าใจเชิงลึกในการดำเนินงาน และประยุกต์ใช้หลักการพัฒนาตามแนวคิดด้านวงจรการบริหารของทฤษฎีเชิงระบบ ซึ่งมีขั้นตอนในการดาเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)

ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process)

ส่วนที่ 3 ผลผลิต (Output)

ส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

โดยในแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานและผลที่คาดหวัง ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)

1. แนวคิด

ขั้นปัจจัยนำเข้า เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะปฏิบัติตามการบริหารงานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย บุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณ วัสดุ การจัดองค์กร ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อร่วมวางแผนและข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกัน ทำให้การบริหารงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อสร้างความรู้ และความเข้าใจถึงความสำคัญของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าใจอย่างถูกต้อง

2.2 เพื่อสร้างความพร้อม และความเข้าใจถึงการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้กับบุคลากรอย่างถูกต้อง

2.3 เพื่อวางแผนและข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกัน ทำให้การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วิธีการดำเนินงาน

3.1 ปัจจัยด้านบุคคล (Man) ประกอบด้วย

3.1.1 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีหน้าที่ ดังนี้

1) วางแผนการดำเนินงานการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา อย่างเป็นระบบ

2) กำหนดนโยบาย และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารขอคำปรึกษาผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3) ตรวจสอบ แล้วทำการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการที่วางไว้ให้บรรลุตามเป้าหมาย ทำการนิเทศก์กำกับติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน

4) ร่วมกับ ผู้ปฏิบัติ และผู้ควบคุม ใน การปรับ ปรุงและสรุปผลการดำเนินงานค้นหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไข ปรับปรุงระบบการดำเนินงาน

3.1.2 ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีหน้าที่ ดังนี้

1) ร่วมประชุมกับผู้บริหาร และบุคลากร เพื่อวางแผนการดำเนินงาน

2) นำยุทธศาสตร์และการนำนโยบายสู่การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ และมีการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา สรุปผล กำหนดแนวทางการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา ตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนา เพื่อสรุปให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3) ปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการที่วางไว้ให้บรรลุตามเป้าหมาย ปฏิบัติตนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักศีลธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ มีมนุษยสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงานและผู้อื่นอย่างกัลยาณมิตร

4) ประเมินผลการดำเนินงานการปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการที่วางไว้ให้และรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ

3.1.3 ผู้ควบคุมการดำเนินงานตามแผน มีหน้าที่ ดังนี้

1) ทำการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน โครงการและเป้าหมายของมหาวิทยาลัยสงฆ์ สร้างเกณฑ์การประเมินผลให้กับผู้เรียนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และการนำนโยบายสู่การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ

2) ร่วมกันปรับปรุงและสรุปผลการดำเนินงาน ค้นหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขปรับปรุงระบบการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3.1.4 นักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีหน้าที่ ดังนี้

1) นักศึกษาสร้างองค์ความรู้จากการบูรณาการหลักคำสอนตามพุทธศาสนากับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการให้กับชุมชน

2) นักศึกษาทำโครงงาน กิจกรรม ที่บูรณาการหลักวิชาการกับหลักคำสอนตามพุทธศาสนาที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น โดยสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและก่อให้เกิดองค์ความรู้ให้กับชุมชน

3.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) เป็นงบประมาณที่ทางมหาวิทยาลัยสงฆ์จัดสรรเพื่อส่งเสริมในการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

3.2.1 เงินงบประมาณ เป็นเงินที่มหาวิทยาลัยสงฆ์จัดสรรมาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน มอบให้ วิทยาเขต วิทยาลัย คณะ สถาบัน สำหรับใช้จ่ายในการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3.2.2 เงินรายได้ เป็นเงินที่ทางมหาวิทยาลัยสงฆ์ จัดสรรมาจากค่าบำรุงการศึกษา สำหรับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3.2.3 เงินอุดหนุน เงินบริจาค จากแหล่งทุนภายนอกเพื่อสนับสนุนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน

3.3 ปัจจัยด้านวัสดุ (Material) ประกอบด้วย

3.3.1 อาคารสถานที่ ห้องเรียนที่เพียงพอกับการดำเนินงาน มีสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการมหาวิทยาลัยสงฆ์

3.3.2 วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยได้มาตรฐานเพื่อสนับสนุนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3.3.3 ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่น่าเชื่อถือ มั่นคงปลอดภัย และใช้งานง่าย เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ทัดเทียมในระดับสากล

3.4 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานในจัดการองค์กร (Management) เป็นการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อให้เกิดคุณภาพในการบริหารงาน โดยได้แบ่งการจัดองค์กร ประกอบด้วย

3.4.1 วิทยาเขต วิทยาลัย เป็นการบริหารงานโดยรับนโยบาย แผนงาน กลยุทธจากส่วนกลางเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยผู้บริหารวิทยาเขต วิทยาลัย ดำเนินการบริหารงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงการกำกับติดตามตรวจสอบโดยรองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้บริหารของแต่ละวิทยาเขต วิทยาลัย

3.4.2 คณะ เป็นการบริหารจัดการโดยยึดคณะเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานด้านงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยผู้บริหารวางแผนการบริหารงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงมีการกำกับติดตามและตรวจสอบโดยคณบดีหรือรองคณบดีของแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยสงฆ์

3.4.3 สถาบัน หน่วยงานภายใน มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนางานด้านวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา แสวงหาความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4. ผลที่คาดหวัง

4.1 บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ มีความพร้อม มีเจตคติที่ดี และตระหนักถึงความเข้าใจในการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

4.2 มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

4.3 มีสถานที่ และวัสดุที่เพียงพอต่อการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

4.4 มีระบบหรือกระบวนการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการ (Process)

1. แนวคิด

ขั้นการดำเนินการของรูปแบบเป็นการดำเนินการตามแนวทางพัฒนาแต่ละองค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ดำเนินการเป็นไปตามแผนงานการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. วิธีการดำเนินงาน

จากการศึกษาหลักการพัฒนาตามแนวคิดด้านวงจรการบริหารของเดมมิ่ง (PDCA) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอธิบายรายละเอียด ดังนี้

3.1 Plan (P) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ คือ กระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการและนำไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญในการกำกับติดตามการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนางานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนางานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว มีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน การตรวจสอบและประเมิน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กำหนดกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาครัฐในการพัฒนางานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ด้านการวิจัยและนวัตกรรม คือ การกำหนดกลยุทธ์ การจัดการเรียนการสอนที่มีนวัตกรรมโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research based) ในการจัดการเรียนการสอนและเชื่อมโยงกับการบริการวิชาการโดยอาศัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะทางแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา

โครงการพัฒนาหลักสูตรสหวิทยาการบูรณาการหลักคำสอนพระพุทธศาสนา ที่เป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของชุมชน สนับสนุนอาจารย์และนักวิจัยในการนำเสนอผลงานวิชาการ การตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารที่มีการอ้างอิงสูง (High Impact Factor) การเผยแพร่งานวิจัยที่เป็นประโยชน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการจัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้การดำเนินงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ พัฒนามาตรฐานและความพร้อมทางด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพสูง เพื่อสนับสนุนด้านการเรียนการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการ มีการจัดทำฐานข้อมูลสำคัญใช้ในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัยและวิชาการที่สร้างประโยชน์แก่ชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา (Centre of Excellence) ในสาขาที่มีความพร้อม และมีการส่งเสริมงานวิจัยที่บูรณาการหลักพระพุทธศาสนาเชิงพื้นที่ (Area-based Research)

3.2 Do (D) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

ด้านการบริหารวิชาการ คือ กระบวนการจัดการความรู้ การจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ความพร้อมของข้อมูลสารสนเทศซอฟท์แวร์และฮาร์ดแวร์ โครงสร้างของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ตอบสนองต่อความต้องการในการใช้งานของบุคลากร ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ทัดเทียมในระดับสากล มีระบบการจัดเก็บความรู้โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองที่ง่ายต่อการเข้าถึง เพื่อนำไปใช้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ การจัดการข้อมูลและสารสนเทศเชิงอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความแม่นยำ ถูกต้องสมบูรณ์ เชื่อถือได้และเป็นปัจจุบัน วางระบบการจัดการความรู้และการเชื่อมต่อให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์และชุมชนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้และนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยได้ มีระบบคอมพิวเตอร์ที่สมรรถนะสูงและมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและสะดวกต่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน รวบรวมและถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ ระหว่างมหาวิทยาลัยกับผู้เรียนและชุมชน ระบบการเผยแพร่ความรู้ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์ จนนำไปสู่การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) ที่ทำหน้าที่แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ สามารถเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยอย่างไร้ข้อจำกัด จากทุกภาคส่วนของสังคม รวมไปถึงผู้ด้อยโอกาส มีระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา เช่น โครงการวิจัยผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลรวมทั้งการพัฒนาระบบการสืบค้นอัตโนมัติและระบบการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนและการให้บริการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศได้อย่างทันสมัย รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มี

วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สร้างบรรยากาศทางวิชาการของมหาวิทยาลัยดิจิทัล บนความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม กายภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุน สร้างสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบสาธารณูปโภคเพื่อการทำวิจัยและการจัดการเรียนการสอนบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และสร้างมหาวิทยาลัยแห่งพระพุทธศาสนาสีเขียว (Buddhis University)

ด้านด้านศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย คือ กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนางานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ เลี่ยงไม่ได้ที่จะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย ทั้งนี้เนื่องจากคนไทยมีการนับถือพระพุทธศาสนามาแต่โบราณกาล ลักษณะหรือธรรมชาติของวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่เลื่อนไหล ถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ทั้งภายในกลุ่มชนเดียวกันหรือระหว่างกลุ่มชน เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของกันและกัน สถาบันทางพุทธศาสนา เป็นแบบแผนแนวทางแห่งความคิดและแบบแผนพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อและศรัทธาของชุมชน จึงเป็นสถาบันที่หนักไปทางจิตใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานพฤติกรรม ของบุคคล เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน บุคคลเมื่อมีความเชื่อและศรัทธาในสิ่งเดียวกันทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เกิดสายสัมพันธ์ทางจิตใจนำมาซึ่งกิจกรรมที่เป็นผลดีต่อส่วนรวมอื่น ๆ อีกมากมาย การมีความรู้และความเชื่ออย่างเดียวกันทำให้บุคคลมีแนวความคิด โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งอันเป็นธรรมชาติ เกี่ยวกับชีวิตและสังคมพิธีกรรมทางศาสนาทำให้แต่ละคนได้รู้ข่าวคราว ความทุกข์สุข ได้ศึกษาปัญหา ให้ข้อคิดเห็นและช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามโอกาส ชุมชนก็จะมีแต่ความกลมเกลียวสามัคคี เป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกัน สร้างความสมดุลทางใจแก่บุคคลและสังคม โดยอาศัยเรื่องเล่า ปรัมปรา และสมมติเทพต่าง ๆ ในการตอบปัญหาที่มนุษย์ไม่อาจจะหาคำตอบได้ ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐบาลและภาคเอกชน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีการสร้างเครือข่ายงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนากับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนางานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา และศักยภาพของนักวิชาการด้านนี้ สร้างภาคีความร่วมมือทางวิจัยและวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา สร้างนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนและการวิจัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาเพื่อความเป็นเลิศ จัดหลักสูตรร่วมหรือทวิปริญญา การจัดประชุมวิชาการทั้งระดับชาติและนานาชาติ ร่วมมือทางวิชาการในโครงการต่าง ๆ กับสถาบันอุดมศึกษาและสมาคมด้านวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นหน่วยกลางเชื่อมโยงการสร้างเครือข่าย

งานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้กับชุมชน เพื่อร่วมขับเคลื่อนพันธกิจด้านงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา การเปิดเวทีสาธารณะรับรู้ปัญหาชุมชนเพื่อนำมาขบคิดต่อยอดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายส่งต่อไปสู่ผู้กำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยสงฆ์ สะท้อนความคิดเห็น เพื่อสร้างองค์ความรู้ร่วมกันโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา กับภาครัฐบาลและภาคเอกชน ด้านนวัตกรรมและด้านเทคโนโลยีชั้นสูง แบ่งปันเคลื่อนย้าย ทรัพยากรบุคคลกับภาคเอกชน เพื่อพัฒนางานวิจัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา สามารถใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และปัจจัยเครื่องมือสำหรับการทำงานวิชาการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสนับสนุนการดำเนินงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา พัฒนาต่อยอดและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน

3.3 Check (C) และ Act (A) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน คือ ผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินงานตามแผน นโยบาย กลยุทธต่าง ๆ ตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา คุณภาพการจัดการศึกษาจะถูกตัดสินโดยผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยจึงต้องดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และตามความต้องการของแต่ละคน มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน และบริการต่าง ๆ ที่ได้มาจากการศึกษา และวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้เสีย มหาวิทยาลัยสงฆ์จะต้องมีทางเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน จะช่วยทำให้ เกิดการเรียนรู้ พัฒนา และสร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียนการออกแบบหลักสูตร และการสอนที่มีคุณภาพจะต้องตอบสนอง และได้มาจากความต้องการของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้เสีย การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันรวมทั้งความพร้อมของข้อมูลสารสนเทศ ซอฟแวร์และฮาร์ดแวร์ที่ตอบสนองต่อความต้องการในการใช้งานของบุคลากร เพื่อส่งเสริมพัฒนาผลลัพธ์ผู้เรียน มีกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกิดจากทุกภาคส่วน วิเคราะห์ผลผลิต ผลกระทบ ผลลัพธ์ และนำมาปรับปรุงการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยต้องมีการติดตามและประเมินผลการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ มีการควบคุมกระบวนการภายในที่เป็นมาตรฐาน ปิดช่องโหว่ในทุกกระบวนการหลัก เพื่อให้มั่นใจว่ามีการกำกับดูแลและติดตามอย่างรอบคอบ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อส่ง

พัฒนาผู้เรียน สามารถประมวลวิเคราะห์และเปรียบเทียบความก้าวหน้ากับเป้าหมายตามแผนปฏิบัติงาน มีการติดตามและประเมินผลด้านงบประมาณ ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านการนำผลงานงานวิชาการไปใช้ โดยสามารถวัดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบอย่างเป็นระบบสู่การเผยแพร่และพัฒนาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาผู้เรียน นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดด้านงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่เกิดจากข้อสรุปร่วมกันของทุกภาคส่วน ยกระดับการประกันคุณภาพด้านงานวิชาการให้เทียบเท่าระดับมาตรฐานของประเทศและสนับสนุนให้งานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ในวิทยาเขต วิทยาลัย คณะ หรือสาขาซึ่งมีความพร้อมก้าวไปสู่มาตรฐานระดับสากล ปรับรูปแบบการประเมินที่เน้นผลสัมฤทธิ์ลดความซ้ำซ้อน เพิ่มความยืดหยุ่นของข้อกำหนดภาระงาน โดยพิจารณาตามข้อเท็จจริงรายศาสตร์ มีการประเมินและติดตามผลงานของศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลได้

4. ผลที่คาดหวัง

4.1 บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการตามแผนงานการดำเนินงานกระบวน การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการตามแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้ครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 3 ผลผลิต (Output)

1. แนวคิด

การประเมินผล เป็นขั้นตอนหลังจากการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ประเมินผลการดำเนินงานว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาพัฒนาปรับปรุงการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อประเมินผลการพัฒนาตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

2.2 เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงาน และนำผลรายงานไปปรับปรุงการบริหารงานวิจัย

3. วิธีการดำเนินงาน

3.1 แต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการประเมินผลการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

3.2 ดำเนินการประเมินผลโดยเครื่องมือ คือ แบบประเมินผลการพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3.3 สรุปผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามรูปแบบว่าอยู่ในระดับใด

3.4 รายงานผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามรูปแบบว่าอยู่ในระดับใด

4. ผลที่คาดหวัง

4.1 ทราบผลการพัฒนาตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ว่าอยู่ในระดับใด

4.2 นำผลรายงานพัฒนาตามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ไปปรับปรุงการบริหารงานวิชาการตามแนวทางพุทธศาสนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

1. แนวคิด

ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนที่นำเอาผลการประเมิน มาวิเคราะห์ เพื่อได้จัดทาเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญในการปรับปรุงบริหารงานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์

2.2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ บุคลากรทุกคนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. วิธีการดำเนินงาน

3.1 ผู้บริหาร บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ประชุมร่วมกันเพื่อทราบผลการประเมินจากคณะกรรมการประเมิน และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการดำเนินงานได้มีการทบทวนหลังทำงาน (After action review-AAR)

3.2 ร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงในแต่ละขั้นตอน และภาพรวมของการบริหารงานทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยจัดทำเป็นรายงานสรุป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน หรือนำสู่การวางแผนพัฒนาคุณภาพของความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ต่อไป

4. ผลที่คาดหวัง

4.1 ได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

4.2 นำข้อเสนอแนะสู่การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของการบริหารความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา อย่างต่อเนื่อง

4.3 นำผลรายงานการปฏิบัติงานมาวางแผนบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้

เงื่อนไขการนำรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ให้บังเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย แนวทางการนำไปใช้ ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์

2. ผู้บริหารต้องมีความรู้ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพ

4. ผู้บริหารต้องใช้หลักทฤษฎีเชิงระบบในการบริหารงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

5. ผู้บริหารต้องใช้หลักกระบวนการ PDCA ในการบริหารงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

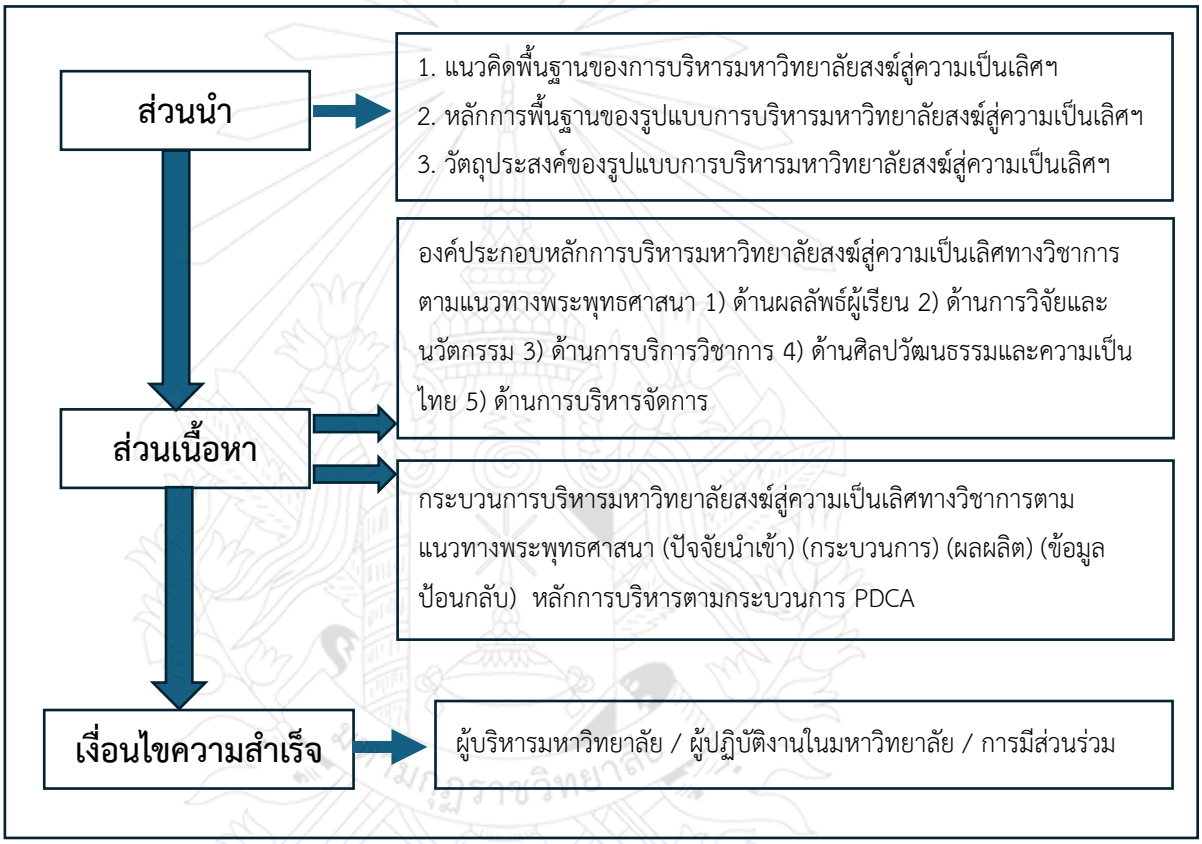
6. ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ต้องเห็นความสำคัญและการลงมือปฏิบัติการ

บริหารงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

7. ผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ด้านเครือข่ายงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา และมีการสร้างเครือข่ายงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา กับหน่วยงานอื่น ๆ

8. ผู้บริหารควรให้บุคลากรมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนการบริหารงานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

9. ผู้บริหารควรกำหนดให้งานวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นนโยบายด้านหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ภาพที่ 4.2 รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

4.3 ผลการประเมินรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากองค์ประกอบที่ได้

ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาประเมินและรับรองรูปแบบเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในการพัฒนารูปแบบโดยการนำร่างรูปแบบให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย รองอธิการบดี 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการ และกำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการ ล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างดี ได้พิจารณาเกี่ยวกับที่มาของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ เงื่อนไขและแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้งานในสถานการณ์จริง 4 ประเด็น คือ 1) ด้านความถูกต้อง 2) ความเหมาะสม 3) ความเป็นไปได้ และ 4) ความเป็นประโยชน์

4.3.1 ผลการวิเคราะห์การประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานโดย หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเมินรูปแบบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ โดยผู้วิจัยจะแปลผลในแต่ละด้าน ตามการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้กำหนดเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 คะแนน ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด/เหมาะสมดีมาก

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 คะแนน ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก/เหมาะสมดี

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 คะแนน ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง/เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 คะแนน ผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย/เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 คะแนน ผลการประเมินอยู่ในระดับน้อยที่สุด/ไม่เหมาะสม

โดยเกณฑ์การรับรอง ผู้วิจัยตั้งไว้คือ ผลการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไป (3.51 ขึ้นไป) รายละเอียดของผลการประเมิน แสดงดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยรวม

หัวข้อการประเมิน	ความถูกต้อง (Accuracy)			ความเหมาะสม (Propriety)			ความเป็นไปได้ (Feasibility)			ความเป็นประโยชน์ (Utility)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบ	4.47	0.20	มาก	4.53	0.17	มากที่สุด	4.23	0.33	มาก	4.48	0.23	มาก
2. วัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบ	4.51	0.19	มากที่สุด	4.52	0.19	มากที่สุด	4.32	0.35	มาก	4.41	0.27	มาก
3. การดำเนินการพัฒนารูปแบบ												
3.1 องค์ประกอบของรูปแบบ												
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)												
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.57	0.66	มากที่สุด	4.48	0.59	มาก	4.57	0.66	มากที่สุด	4.48	0.59	มาก
2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม	4.74	0.54	มากที่สุด	4.57	0.66	มากที่สุด	4.57	0.73	มากที่สุด	4.13	0.87	มาก
ด้านกระบวนการ (Process)												
3. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม	4.83	0.39	มากที่สุด	4.52	0.79	มากที่สุด	4.57	0.73	มากที่สุด	4.52	0.79	มากที่สุด
4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย	4.39	0.58	มาก	4.65	0.65	มากที่สุด	4.39	0.39	มาก	4.61	0.72	มากที่สุด

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

หัวข้อการประเมิน	ความถูกต้อง (Accuracy)			ความเหมาะสม (Propriety)			ความเป็นไปได้ (Feasibility)			ความเป็นประโยชน์ (Utility)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านผลผลิต (Output)												
5. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน	4.43	0.22	มาก	4.39	0.58	มาก	4.13	0.69	มาก	4.39	0.58	มาก
3.2 ขั้นตอน รายละเอียดของรูปแบบ	4.37	0.27	มาก	4.47	0.21	มาก	4.39	0.29	มาก	4.34	0.31	มาก
4. การนำรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้	4.35	0.37	มาก	4.55	0.20	มากที่สุด	4.39	0.22	มาก	4.33	0.34	มาก
รวมเฉลี่ย	4.46	0.13	มาก	4.52	0.11	มากที่สุด	4.36	0.18	มาก	4.40	0.19	มาก

จากตารางที่ 4.5 ภาพรวมค่าเฉลี่ยทุกด้านของ รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสม (Propriety) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.11) รองลงมาคือด้านความถูกต้อง (Accuracy) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.13) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.19) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.18) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	ลำดับ
1. ความถูกต้อง (Accuracy)	4.46	0.13	มาก	2
2. ความเหมาะสม (Propriety)	4.52	0.11	มากที่สุด	1
3. ความเป็นไปได้ (Feasibility)	4.36	0.18	มากที่สุด	4
4. ความเป็นประโยชน์ (Utility)	4.40	0.19	มากที่สุด	3
รวมเฉลี่ย	4.43	0.04	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่าในภาพรวมรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D.= 0.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมาไปหาน้อยพบว่า ด้านความเหมาะสม (Propriety) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความถูกต้อง (Accuracy) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ตามลำดับจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 คน ที่ได้ประเมินรูปแบบการมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยรวม พบว่า มีคะแนน การประเมินเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือระดับผลการประเมินมีค่ามากกว่า 3.51 (ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก) ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้มีผลการประเมินโดยรวมมีค่ามากกว่า 3.51 คือผล ประเมินโดยรวมเท่ากับ 4.43

4.3.2 ผลการวิเคราะห์การรับรองรูปแบบ

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ของความคิดเห็นต่อรูปแบบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยผู้วิจัยจะแปลผลในแต่ละด้านตามการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้กำหนดเป็น 2 ข้อ ดังนี้ 1) เห็นชอบ/รับรอง 2) ไม่เห็นชอบ/ไม่รับรอง โดยเกณฑ์รับรองต้องได้ระดับ 70 ขึ้นไป รายละเอียดของผลการประเมินรับรอง ดังแสดงตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ร้อยละการรับรองรูปแบบการมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

รายการประเมิน	เห็นชอบ/รับรอง	ไม่เห็นชอบ/ไม่รับรอง	การรับรอง
1. ความถูกต้อง (Accuracy)	22	1	95.65
2. ความเหมาะสม (Propriety)	23	-	100
3. ความเป็นไปได้ (Feasibility)	23	-	100
4. ความเป็นประโยชน์ (Utility)	23	-	100
รวม	91	1	98.91

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยรวม จำนวน 91 เสียง คิดเป็นร้อยละ 98.91 ซึ่งถือว่ายอมรับได้ เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า ด้าน ความถูกต้อง (Accuracy) รับรอง 22 เสียง คิดเป็นร้อยละ 95.65 ส่วน ด้านความเหมาะสม(Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) รับรองทั้ง 23 เสียง คิดเป็นร้อยละ 100 ทุกด้าน

สรุปผลจากการประเมินและรับรองรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 คน โดยรวมพบว่า ผลการประเมินเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเท่ากับ 4.43 ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และเกณฑ์รับรองรูปแบบคิดเป็นร้อยละ 98.91 จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้ผ่านการประเมินและรับการรับรองรูปแบบ

4.4 การประเมินความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการวิจัยตามระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ เป็นบรรพชิตจำนวน 29 รูป ฆราวาส จำนวน 27 คน เป็นอาจารย์สอน 12 คน สายสนับสนุนการสอน จำนวน 4 คน และนักศึกษาจำนวน 28 รูป/คนรวม เป็นจำนวน 100 รูป/คน แบบสอบถาม 100 ฉบับ ผู้วิจัยรับแบบสอบถามการวิจัยกลับคืนมา 100 ฉบับ โดยเป็นแบบสอบถามที่ให้ข้อมูลสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ แสดงผลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งการวิเคราะห์ในขั้นตอนการสร้างโครงร่างรูปแบบการบริหารงานรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.4.1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับกลับคืนมาจำนวน 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามจำนวนทั้งหมดที่ส่งไป ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความถี่และค่าร้อยละ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความถี่และร้อยละของข้อมูลแสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม (n=100)

ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
1) เพศ		
1. ชาย	66	66.00
2. หญิง	34	34.00
รวม	**100**	**100.00**

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
2) อายุ		
1. ไม่เกิน 30 ปี	28	28.00
2. 31 – 40 ปี	12	12.00
3. 41 – 50 ปี	60	60.00
4. 50 ปีขึ้นไป	0	00.00
รวม	**100**	**100.00**
3) วุฒิการศึกษาสูงสุด		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	28	28.00
2. ปริญญาตรี	4	4.00
3. ปริญญาโท	4	4.00
4. ปริญญาเอก	64	64.00
รวม	**100**	**100**
4) ประสบการณ์การทำงาน		
1. ไม่เกิน 10 ปี	36	36
2. 11 – 20 ปี	64	64.00
3. มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	0	00.00
รวม	**100**	**100.00**
5) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		
1. ผู้บริหารสถานศึกษา / ผู้ปฏิบัติการ	56	56.00
2. อาจารย์สอน	12	12.00
3. เจ้าหน้าที่ / สายสนับสนุนการสอน	4	4.00
4. นักศึกษา	28	28.00
รวม	100	**100.00**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.8 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ จำนวน 56 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 76.78

เป็นเพศหญิง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 23.22 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า อายุ 41 – 50 ปีมากที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาเอกมากที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์จำนวน 12 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 เป็นเพศหญิง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า อายุ 31 – 40 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 อายุ 41 – 50 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาเอกมากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 11 – 20 ปีจำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 66.67 ประสบการณ์ทำงานไม่เกิน 10 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเจ้าหน้าที่ / สายสนับสนุนการสอน จำนวน 4 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่าส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 31 – 40 ปีทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งหมด 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ไม่เกิน 10 ปีทั้งหมด 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษา จำนวน 28 คน เป็นเพศชาย 14 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 เป็นเพศหญิง 14 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานไม่เกิน 10 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ปรากฏดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านผลลัพธ์ผู้เรียน

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	ค่าเฉลี่ยสภาพความสามารถที่คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยสภาพความสามารถปัจจุบัน (D)	$PNI_{modified}$	ลำดับความสำคัญ
1. ควรมีการประเมินผลและการพัฒนาหลักสูตร/บูรณาการกับการคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.37	2.28	0.92	2
2. ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญาเท่านั้น	4.14	2.44	0.70	4
3. ต้องการให้มีหลักสูตรพัฒนาชุมชน	4.64	2.71	0.71	3
4. ต้องการพัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัยฝ่ายสงฆ์	4.72	3.00	0.57	6
5. มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	4.72	3.00	0.57	6
6. มีการจัดอาจารย์เข้าตรงสอนกับสาขาวิชามากที่สุด	4.72	2.35	1.01	1
7. ยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย	5.00	3.00	0.67	5

จากตารางที่ 4.9 ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านผลลัพธ์ผู้เรียนด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า พิสัยดัชนีความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.57 – 1.01 หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพความสามารถที่คาดหวังและสภาพความสามารถปัจจุบันด้านผลลัพธ์ผู้เรียน อยู่ระหว่างร้อยละ 57

ถึง ร้อยละ 101 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ประเด็นของมีการจัดอาจารย์เข้าสอนตรงกับสาขาวิชามากที่สุด ($PNI_{modified}$ = 1.01) มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ควรมีการประเมินผลและการพัฒนาหลักสูตร / บูรณาการกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา($PNI_{modified}$ = 0.92) ต้องการให้มีหลักสูตรการพัฒนาชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.71) ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญาเท่านั้น ($PNI_{modified}$ = 0.70) ยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ($PNI_{modified}$ = 0.67) ต้องการพัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์และมีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified}$ = 0.57) เป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณาผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ใน 3 ลำดับแรก พบว่า มีการจัดอาจารย์เข้าสอนตรงกับสาขาวิชามากที่สุด ($PNI_{modified}$ = 1.01) มีความต้องการจำเป็น เป็นอันดับแรก ลำดับที่สองคือ ควรมีการประเมินผลและการพัฒนาหลักสูตร / บูรณาการกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา($PNI_{modified}$ = 0.92) และลำดับที่สามคือ ต้องการให้มีหลักสูตรการพัฒนาชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.71)

ความต้องการจำเป็นในการมีการจัดอาจารย์เข้าสอนตรงกับสาขาวิชามากที่สุด ($PNI_{modified}$ = 1.01) มีความต้องการจำเป็น เป็นลำดับแรก ลำดับที่สองคือ ควรมีการประเมินผลและการพัฒนาหลักสูตร / บูรณาการกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา($PNI_{modified}$ = 0.92) และลำดับที่สามคือ ต้องการให้มีหลักสูตรการพัฒนาชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.71) ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญาเท่านั้น ($PNI_{modified}$ = 0.70) ยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ($PNI_{modified}$ = 0.67) และลำดับสุดท้ายคือ ต้องการพัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์และมีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified}$ = 0.57) ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบ

การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการวิจัยและนวัตกรรม

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	**ค่าเฉลี่ยสภาพความสามารถที่คาดหวัง (I)**	**ค่าเฉลี่ยนสภาพความสามารถปัจจุบัน (D)**	**$PNI_{modified}$**	**ลำดับความสำคัญ**
8. ต้องการส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.21	2.05	1.05	3
9. ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน	4.78	3.00	0.59	6
10. ต้องการพัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมในการให้บริการและสื่อพอเพียงกับ สาขาที่เปิดสอน	4.69	2.00	1.35	2
11. ให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet	4.54	3.00	0.51	7
12. ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.51	2.36	0.91	4
13. ส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น	4.71	2.00	1.36	1
14. มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0	4.47	2.77	0.62	5

จากตารางที่ 4.10 ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า พิสัยดัชนีความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.51 – 1.36 หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพความสามารถที่คาดหวังและสภาพความสามารถปัจจุบันด้านผลลัพธ์ผู้เรียน อยู่ระหว่างร้อยละ 51 ถึง ร้อยละ 136 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยและนวัตกรรม ประเด็นของการส่งเสริมครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ต้องการพัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมในการให้บริการและสื่อพอเพียงกับสาขาที่เปิดสอน ($PNI_{modified}$ = 1.35) ต้องการส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 1.05) ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) เช่น twitter,Social network Imager, Video, E-book, Blogs chiete, Video Conferencer, Audio.และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified}$ = 0.91) มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0 ($PNI_{modified}$ = 0.62) ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.59) และต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet ($PNI_{modified}$ = 0.51) เป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณา ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ใน 3 ลำดับแรก พบว่าส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็น เป็นอันดับแรก ลำดับที่สองคือ ต้องการพัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมในการให้บริการและสื่อเพียงพอกับสาขาที่เปิดสอน($PNI_{modified}$ = 1.35) และลำดับที่สามคือ ต้องการส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 1.05)

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็น เป็นลำดับแรก ลำดับที่สองคือ ต้องการพัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมในการให้บริการและสื่อเพียงพอกับสาขาที่เปิดสอน(PNImodified = 1.35) และลำดับที่สามคือ ต้องการส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (PNImodified = 1.05) ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{modified}$ = 0.91) มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0 ($PNI_{modified}$ = 0.62) ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์

เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.59) และลำดับสุดท้ายคือ ต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet ($PNI_{modified}$ = 0.51) ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการบริการวิชาการ

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	ค่าเฉลี่ยสภาพความสามารถที่คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยนสภาพความสามารถปัจจุบัน (D)	$PNI_{modified}$	ลำดับความสำคัญ
15. มีคณะกรรมการบริการวิชาการ	4.00	2.37	0.69	5
16. การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย	5.00	2.72	0.84	4
17. การบริการวิชาการ ได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา	4.61	2.00	1.31	1
18. มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน	4.39	2.00	1.20	2
19. ควรมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน	5.00	2.71	0.85	3
20. ควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ	4.39	2.88	0.52	6

จากตารางที่ 4.11 ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการบริการวิชาการ ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า พิสัยดัชนีความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.52 – 1.31 หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพความสามารถที่คาดหวังและสภาพ

ความสามารถปัจจุบันด้านผลลัพธ์ผู้เรียน อยู่ระหว่างร้อยละ 52 ถึง ร้อยละ 131 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยและนวัตกรรม ประเด็นของการบริการวิชาการได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 1.31) มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ($PNI_{modified}$ = 1.20) ควรมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.85) การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย ($PNI_{modified}$ = 0.84) มีคณะกรรมการบริการวิชาการ ($PNI_{modified}$ = 0.69) ควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ ($PNI_{modified}$ = 0.52) เป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณา ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการบริการวิชาการ ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ใน 3 ลำดับแรก พบว่า การบริการวิชาการได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 1.31) มีความต้องการจำเป็น เป็นลำดับแรก ลำดับที่สองคือ มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ($PNI_{modified}$ = 1.20) และลำดับที่สามคือ ควรมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.85)

ความต้องการจำเป็นในการการบริการวิชาการได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 1.31) มีความต้องการจำเป็น เป็นลำดับแรก ลำดับที่สองคือ มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ($PNI_{modified}$ = 1.20) และลำดับที่สามคือ ควรมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน ($PNI_{modified}$ = 0.85) การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย ($PNI_{modified}$ = 0.84) มีคณะกรรมการบริการวิชาการ ($PNI_{modified}$ = 0.69) และอันดับสุดท้ายคือ ควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ ($PNI_{modified}$ = 0.52) ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	ค่าเฉลี่ยสภาพความสามารถที่คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยนสภาพความสามารถปัจจุบัน (D)	$PNI_{modified}$	ลำดับความสำคัญ
21. ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปะวัฒนธรรมและความเป็นไทย	4.32	2.64	0.64	4
22. ควรให้มีโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.00	2.62	0.53	6
23. มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสานการสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม	5.00	2.79	0.79	3
24. ส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรม	4.68	3.00	0.56	5
25. มีการเผยแพร่ผลงานพระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ	5.00	2.45	1.04	2
26. ควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัยด้านวิสัยทัศน์การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา	4.68	3.00	0.56	5
27. ส่งเสริมเครือข่าย วัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน”	4.72	2.00	1.36	1

จากตารางที่ 4.12 ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า พิสัยดัชนีความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.53 – 1.36 หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพความสามารถที่คาดหวังและสภาพความสามารถปัจจุบันด้านผลลัพธ์ผู้เรียน อยู่ระหว่างร้อยละ 53 ถึง ร้อยละ 136 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมและความ

เป็นไทย ประเด็นของการส่งเสริมเครือข่ายวัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน” ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ควรมีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อที่ทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ ($PNI_{modified}$ = 1.04) มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ($PNI_{modified}$ = 0.79) ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ($PNI_{modified}$ = 0.64) ส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรม และควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านวิสัยทัศน์การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา($PNI_{modified}$ = 0.56) และควรให้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($PNI_{modified}$ = 0.53) เป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณา ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ใน 3 ลำดับแรก พบว่า การส่งเสริมเครือข่ายวัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน” ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็นเป็นอันดับแรก ลำดับที่สองคือ ควรมีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อที่ทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ ($PNI_{modified}$ = 1.04) มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ($PNI_{modified}$ = 0.79)

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมเครือข่ายวัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน” ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก ลำดับที่สองคือ ควรมีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อที่ทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ ($PNI_{modified}$ = 1.04) มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ($PNI_{modified}$ = 0.79) ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ($PNI_{modified}$ = 0.64) ส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรม และควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านวิสัยทัศน์การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ($PNI_{modified}$ = 0.56) และลำดับสุดท้ายคือ ควรให้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($PNI_{modified}$ = 0.53) ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ และลำดับความสำคัญในการพัฒนารูปแบบ
การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการบริหารจัดการ

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา	**ค่าเฉลี่ยสภาพความสามารถที่คาดหวัง (I)**	**ค่าเฉลี่ยนสภาพความสามารถปัจจุบัน (D)**	**$PNI_{modified}$**	**ลำดับความสำคัญ**
28. การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระ รวดเร็วและคล่องตัวมากกว่านี้	4.72	3.00	0.57	2
29. ต้องการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ	4.72	2.00	1.36	1
30. ต้องการให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา	4.72	3.00	0.57	2
31. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	4.72	3.00	0.57	2
32. ส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ	4.72	3.00	0.57	2

จากตารางที่ 4.13 ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการบริหารจัดการ ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า พิสัยดัชนีความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.57 – 1.36 หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพความสามารถที่คาดหวังและสภาพความสามารถปัจจุบันด้านผลลัพธ์ผู้เรียน อยู่ระหว่างร้อยละ 57 ถึง ร้อยละ 136 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการบริหารจัดการ ประเด็นของความต้องการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและ

คล่องตัวมากกว่านี้ ต้องการให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ ($PNI_{modified}$ = 0.57)

เมื่อพิจารณา ผลการประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาด้านการบริหารจัดการ ด้วยการวิเคราะห์ดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในลำดับแรกคือความต้องการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ ($PNI_{modified}$ = 1.36) และลำดับที่สอง คือ การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและคล่องตัวมากกว่านี้ ต้องการให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ ($PNI_{modified}$ = 0.57)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ ($PNI_{modified}$ = 1.36) มีความต้องการจำเป็น เป็นลำดับแรก ลำดับที่สองคือ การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและคล่องตัวมากกว่านี้ ต้องการให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ ($PNI_{modified}$ = 0.57)

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา 3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ตามกรอบแนวคิดการวิจัยของประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) และแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับใหม่ พ.ศ. 2564 – 2568 (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – 2568 หน้า 3) โดยมีข้อกำหนด แบ่งออกเป็น 10 ข้อ ดังนี้ 1. การพัฒนามาตรฐานด้านวิชาการ บุคลากรสายวิชาการ และมาตรฐานการวิจัยของบุคลากร 2. การพัฒนาหลักสูตรและจัดตั้งสถาบันเพื่อรองรับหลักสูตรใหม่ 3. การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 4. การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและการเตรียมการปรับโครงสร้างองค์กร 5. การพัฒนาระบบบริหารงบประมาณ 6. การพัฒนาระบบบัญชีและการลงทุน 7. การพัฒนาทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และภูมิทัศน์ 8. การพัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาระบบบริหารงาน 9. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 10. การสาธารณสงเคราะห์และบริการสังคม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอนหลักดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

1. ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ แนวคิดการบริหารมหาวิทยาลัย ข้อบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา และแนวคิดข้อบ่งชี้คุณภาพรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

2. นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง (Semi - Structured Interview)

3. กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้เลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็น รองอธิการบดี 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา และนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

1. ผู้วิจัยดำเนินการร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยนำองค์ประกอบรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบ ด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย1.1 แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา 1.2 หลักการพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา 1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา 2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย 2.1 องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 2) ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 3) ด้านการบริการวิชาการ 4) ด้านศิลปะวัฒนธรรมและความเป็นไทย 5) ด้านการบริหารจัดการ 2.2 กระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา3) เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ

2. นำร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา มาตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยรองอธิการบดี 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป/คนโดยวิธีการกำหนดคุณสมบัติ ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัย จัดทำคู่มือการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ตรวจสอบความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินคู่มือ รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา และ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจนได้คู่มือที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

1. ผู้วิจัยประเมินรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา โดยเป็นรองอธิการบดี 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป

2. ผู้วิจัยส่งคู่มือ และแบบประเมินรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ทางไปรษณีย์ ให้ผู้ประเมินพร้อมกับประสานงานทางโทรศัพท์เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดการดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ และสรุปผลการประเมินรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ เป็นบรรพชิตจำนวน 29 รูป เป็นฆราวาส จำนวน 27 คน เป็นอาจารย์สอน 12 คน สายสนับสนุนการสอนจำนวน 4 คน และนักศึกษาจำนวน 28 รูป/คนรวม เป็นจำนวน 100 รูป/คน

กลุ่มเป้าหมายในการร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นรองอธิการบดี 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผนการ และกำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการ ล้วนเป็นผู้ที่มี ความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างดี

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 66 และเพศหญิง ร้อยละ 34 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่

ในช่วง 41 – 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 60 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 28 และช่วงอายุ 31 – 40 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 12 ระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระดับปริญญาเอก ร้อยละ 64 รองลงมาคือ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 28 และระดับปริญญาตรีและปริญญาโทรองลงมา ร้อยละ 4 ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ ร้อยละ 56 รองลงมาเป็นนักศึกษา ร้อยละ 28 อาจารย์สอน ร้อยละ 12 และเจ้าหน้าที่/สายสนับสนุนการสอน ร้อยละ 4 ประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ 11 – 20 ปี ร้อยละ 64 และรองลงมาไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 36 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มี 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อนำไปสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา แบบสอบถามประมินและรับรองรูปแบบ 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) และ ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$)

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขี่ยวชาญ เป็นการแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) จำนวน 18 รูป/คน แล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา สามารถสรุปได้ 5 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ประกอบด้วย 7 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ประกอบด้วย 7 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 6 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความ เป็นไทย ประกอบด้วย 7 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 ตัวแปร

รวมทั้งสิ้น 32 ตัวแปร

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่าการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ผู้เรียน ต้องมีการประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร/บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนา ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญา ต้องการให้มีหลักสูตรพัฒนาชุมชน พัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัย มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดให้อาจารย์เข้าตรงสอนกับสาขาวิชามากที่สุดยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

2) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการวิจัยและนวัตกรรม ต้องส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน พัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมให้บริการและสื่อพอเพียงกับ สาขาที่เปิดสอน ต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น และมีการจัดแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0

3) องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารวิชาการ บรรยายตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร พบว่าการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารวิชาการ ควรมีคณะกรรมการบริการวิชาการ การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย การบริการวิชาการ ได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ส่งเสริมความรู้ทาง

วิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน และควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ

4) องค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยบรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ควรให้มีโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย การบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน ารสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน ประเทศชาติส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสอนศีลธรรม มีการเผยแพร่ผลงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติ ควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัย การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และส่งเสริมเครือข่าย วัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน”

5) องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัด บรรยายตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการ การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและคล่องตัว พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ ให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ

5.1.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การสร้างรูปแบบการบริหารงานรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาดังนี้

1. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ มาเป็นรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย

1.1 แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

1.2 หลักการพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย

2.1 องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 2) ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 3) ด้านการบริการวิชาการ 4) ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย 5) ด้านการบริหารจัดการ

2.2 กระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา (ปัจจัยนำเข้า) (กระบวนการ) (ผลผลิต) (ข้อมูลป้อนกลับ) หลักการบริหารตามกระบวนการ PDCA

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้

ผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย/การมีส่วนร่วม มีเงื่อนไขในการนำรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ให้บังเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายแนวทางการนำไปใช้

5.1.3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 5 รวมจำนวน 23 คน โดยรวมพบว่า ผลการประเมินเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเท่ากับ 4.43 ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดและเกณฑ์รับรองรูปแบบคิดเป็นร้อยละ 98.91 จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้ผ่านการประเมินและรับการรับรองรูปแบบ

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัย อภิปรายผลการวิจัย แยกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา การสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา และการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

5.2.1. ศึกษาศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ผลที่ได้จากการวิจับพบว่า ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการ

บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 2) ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 3) ด้านการบริการวิชาการ 4) ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย 5) ด้านการบริหารจัดการทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต งานวิจัย งานบริการวิชาการแก่ชุมชน และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปรัชญามหาวิทยาลัยคือ ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา (Academic Excellence based on Buddhism) เป็นมหาวิทยาลัยที่สำคัญของคณะสงฆ์ไทยจะปรับตัวของการบริหารไปในทิศทางใด การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อจะนำผลของการวิจัยไปพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาต่อไป ส่งผลให้การบริหารองค์กรด้านการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อยกระดับมาตรฐานให้มีการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ปัจจัยสำคัญในการก้าวไปสู่การบริหารการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา จึงต้องมีงานวิจัยที่เป็นนวัตกรรมโดดเด่นสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีระบบสร้างแรงจูงใจให้สร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการ ของชุมชน การจัดการเรียนที่เข้มแข็งเน้นการวิจัยเป็นฐานในทุกสาขา มีแหล่งเงินทุนและงบประมาณ ที่เพียงพอ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพ เพื่อตอบสนองแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ มีการจัดการบริหารที่โปร่งใส และมีระบบอันเป็นธรรมาภิบาล ผลักดันให้เกิดการสร้างเครือข่ายด้านงานวิจัย มีการติดตามและประเมินผลด้านงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ดังนั้นองค์ประกอบที่จะนำมาใช้ในการ บริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา จึงควรมีอยู่ใน 7 องค์ประกอบนี้ ซึ่งครอบคลุมภารกิจและเป้าหมายสำคัญของการบริหารองค์กรด้านงานวิจัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สายสุดา เตียเจริญ (2554) พบว่า องค์ประกอบของการเป็น มหาวิทยาลัยวิจัยประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ ระบบการบริหารจัดการ การนำผลงานวิจัยไปใช้ และการสร้างเครือข่ายการวิจัย การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย คุณภาพของอาจารย์/นักวิจัย การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัย การเชื่อมโยงการวิจัยกับการ เรียนการสอนและการบริหารทรัพย์สินทางปัญญา โดยตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัย ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานในการทำวิจัย การบริหารงานวิจัย การบริหาร ทรัพย์สินทางปัญญา การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย แรงจูงใจในการทำวิจัยและการเชื่อมโยงการวิจัย กับการเรียนการสอน จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ระบบการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย มีความสำคัญต่อการพัฒนา

มหาวิทยาลัยสงฆ์ ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

5.2.1.1 องค์ประกอบที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ผู้เรียน ต้องมีการประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร/บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนา ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญา ต้องการให้มีหลักสูตรพัฒนาชุมชน พัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัย มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดให้อาจารย์เข้าตรงสอนกับสาขาวิชามากที่สุดยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผลลัพธ์ของผู้เรียนมีส่วนสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ เพราะการพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา จะต้องเน้นที่การประยุกต์ใช้และการบูรณาการ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการบูรณาการข้ามศาสตร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของดลฤดี กลั่นภูมิศรี (2558) ที่ได้ศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และยังให้ความคิดเห็นไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครลำปางนั้น ได้เห็นความสำคัญของการบริหารวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จึงสนับสนุนให้ครูจัดสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามหลักสูตรสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการสาระความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาและให้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ทำเป็น รักการอ่านและมีความสนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และงานวิจัยของ คำเพชร ภูริปัญญา (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยโลก พบว่า แนวทางการบริหารงานและพัฒนางานวิจัยด้านการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of excellence) เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัยได้โดยจะต้องมี แนวทางการจัดโครงสร้างของศูนย์ความเป็นเลิศ ในลักษณะจัดแบ่งตามกลุ่ม (Cluster) รวบรวมศูนย์ ที่มีลักษณะ งานวิจัยและเป้าหมายที่ใกล้เคียงกันเข้าไว้ด้วยกันเพื่อพัฒนาขีดความสามารถการวิจัย ของกลุ่มต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน

5.2.1.2 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม บรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการวิจัยและนวัตกรรม ต้องส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน พัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมให้บริการและสื่อพอเพียงกับ สาขาที่เปิดสอน ต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียน

ทาง Internet ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น และมีการจัดแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0 จากองค์ประกอบข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาด้านวิจัยและนวัตกรรม แยกเป็นอีก 7 ตัวแปร มีส่วนช่วยในการบริหารมหาวิทยาลัย ที่สามารถนำวิจัยที่พัฒนาแล้วนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและภาพรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทย์ กังสนันท์ (2556) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการและความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ มีประสบการณ์ในระดับสากล องค์ประกอบด้านแผนกลยุทธ์ (Strategy) ประกอบด้วย 13 ตัวแปร การที่องค์ประกอบด้านแผนกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยต้องมีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายที่มุ่งเน้นการวิจัย โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วน ร่วมในการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว มีการนำนโยบายสู่ การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน การตรวจสอบและประเมิน เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กำหนดกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ การเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมในการ พัฒนางานวิจัย กำหนดกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนที่มีนวัตกรรมโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research based) ในการจัดการเรียนการสอนและเชื่อมโยงกับการบริการวิชาการ มีหลักสูตร การเรียนการสอนที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะทางแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาโครงการวิจัยสหวิทยาการ บูรณาการ ที่เป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพใน การแข่งขันของชุมชน สนับสนุนอาจารย์และนักวิจัยในการนำเสนอผลงานวิชาการ การตีพิมพ์ ผลงานวิจัยในวารสารที่มีการอ้างอิงสูง (High Impact Factor) และการเผยแพร่งานวิจัยที่เป็น ประโยชน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการจัดสรรงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ การดำเนินการวิจัยบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ พัฒนามาตรฐานและ ความพร้อมทางด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพสูง เพื่อสนับสนุนด้านการเรียนการสอน การ วิจัยและการบริการวิชาการ มีการจัดทำฐานข้อมูลที่สำคัญใช้ในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ผลงานวิจัยและวิชาการที่สร้างประโยชน์แก่ชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัย (Centre of Excellence) ในสาขาที่มีความพร้อม และมีการส่งเสริมงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area – based Research)

5.2.1.3 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารวิชาการ บรรยายตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่

มุ่งเน้นการบริหารวิชาการ ควรมีคณะกรรมการบริการวิชาการ การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย การบริการวิชาการ ได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน และควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการบริหารวิชาการ มีจำนวนตัวแปร 6 ตัวแปร มีผลต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นอย่างมาก เพราะการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ จะมุ่งเน้นที่วิชาการอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องมีองค์ประกอบ ที่ประกอบด้วยคณะการบริหารวิชาการด้วยเช่นกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนามหาวิทยาลัย สอดคล้องกับดวงเดือน ภูตยานันท์ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย พบว่า การบริหาร ยุคใหม่เป็นการเปลี่ยนจากการบริหารที่ใช้การบังคับบัญชา (Commanding) เป็นการบริหารที่ใช้ การนำประกอบด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้หลักการกระจายอำนาจ การทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการสื่อสาร และการบริหารความขัดแย้ง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2557) ได้ให้แนวทางไว้ว่า ในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นจะต้องมีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ คมกฤต โอวรารินท์ (2557) กล่าวว่า พันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (University Engagement) ถือว่าเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพราะพันธกิจสัมพันธ์เป็นส่วนประกอบสำคัญที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมี พันธกิจที่นอกเหนือไปจากการสอนและการวิจัยแล้ว ยังมีพันธกิจในการเป็นแหล่งผลิตปัญญาให้กับสังคมรวมทั้งสร้างผลงานที่มีความสำคัญต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

5.2.1.4 องค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยบรรยายตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ควรให้มีโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย การบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน ประเทศชาติส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสอนศีลธรรม มีการเผยแพร่ผลงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอนศีลธรรมผ่านสื่อทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับนานาชาติควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัย การบริหารความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และส่งเสริมเครือข่าย วัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน” จากองค์ประกอบที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรม มีตัวแปร

จำนวน 7 ตัวแปร ผลปรากฏว่า การมุ่งเน้นศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทย ควรมีโครงการที่อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น และมุ่งทำวิจัยเกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2561) กล่าวว่า การบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อชุมชนหรือเพื่อท้องถิ่น จะต้องมุ่งให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมกระบวนการคิด ตั้งคำถาม วางแผน และดเนินการทำวิจัย เพื่อหาคำตอบอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดวงเดือน ภูตยานันท์ (2552) พบว่า การวิจัยของมหาวิทยาลัยต้องทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยอื่นทั้งภายในและต่างประเทศ มีเครือข่ายเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีร่วมกันอย่างคุ้มค่า มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และปัจจัยเครื่องมือสำหรับการทำงานวิจัยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานวิจัย การสร้างโจทย์วิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.2.1.5 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ บรรยายตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปร พบว่า การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการ การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและคล่องตัว พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ ให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ จากองค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้งานพัฒนาคุณภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัมเรศ เนตาสิทธิ์ (2553) พบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ต้องมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง มีทักษะในการบริหารองค์กร กำหนดวัฒนธรรมองค์กรและ สามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ลักษมณ สมานสินธุ์ (2558) พบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องมีภาวะผู้นำ มีทักษะ ความฉลาดพอที่จะคาดการณ์แนวโน้มและมองเห็นอนาคตของสถานการณ์ เพื่อที่จะกำหนดนโยบาย หรือวางแผน พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการวางแผน ยุทธศาสตร์ บริหารองค์กรด้วยความโปร่งใส มีหลักธรรมาภิบาลที่ดี ในด้านความเป็นนานาชาติและ ความเป็นสากล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โกสุม สายใจ (2558) พบว่า ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ ผู้บริหารต้องมีความมั่นคง มีความมุ่งหวัง สามารถใช้ยุทธศาสตร์การบริหารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเป็นมืออาชีพระดับแนวหน้า มี เป้าประสงค์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีวัตถุประสงค์ที่เป็นเอกภาพ มีการปฏิบัติอย่างคงที่สม่ำเสมอ เป็น ลักษณะขององค์กรแห่งความร่วมมือ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) พบว่า ผู้นำจะต้องทำให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันกับสมาชิก สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ให้บุคลากรมีความ เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด การสร้างวิสัยทัศน์นี้จะทำให้ผู้นำสามารถนำพา องค์กรไปยังทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมและสามารถวางรากฐานขององค์การได้อย่างยั่งยืนพร้อมรับ การเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับ

ผลงานวิจัยของ สายสุดา เตียเจริญ (2554) พบว่า การพัฒนาศักยภาพและสร้างความพร้อมในการบริหารเพื่อให้มหาวิทยาลัยพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัยนั้น จะต้องทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับจากสังคมว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีผลงานวิจัยมีคุณภาพ โดยมีผลงานวิจัยการตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ (International Journals) ที่มีผลกระทบในเชิงการอ้างอิงสูง (High Impact Factor) การจดสิทธิบัตร การนำผลงานวิจัยเชิงวิชาการเผยแพร่ให้เข้าถึงผู้ใช้การมีคณะทำงานวิจัยเฉพาะกิจที่สนองต่อนโยบายของประเทศ

5.2.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทาง พระพุทธศาสนา พบว่า การสร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ มาเป็นรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา คือ การนำแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาและหลักการพื้นฐานของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มาวิเคราะห์นโยบายพื้นฐานของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ซึ่งได้นำมาจัดเรียงองค์ประกอบของการบริหารจัดการได้ 5 องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 2) ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 3) ด้านการบริการวิชาการ 4) ด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย 5) ด้านการบริหารจัดการ นำไปสู่กระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา (ปัจจัยนำเข้า) (กระบวนการ) (ผลผลิต) (ข้อมูลป้อนกลับ) หลักการบริหารตามกระบวนการ PDCA และผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย/การมีส่วนร่วม มีเงื่อนไขในการนำรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ให้บังเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายแนวทางการนำไปใช้ ทั้งนี้การบริหารจัดการด้วยรูปแบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร องค์กรด้านงานวิจัยเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ เนื้อหา หลักการ เป้าหมายสำคัญ ตลอดจนกระบวนการพัฒนาการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้าน งานวิจัยของมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ที่จะส่งผลให้ผู้บริหารมีทิศทางเป็นไปตามแนวคิด หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้เกิด ประประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อนำสู่การพัฒนา หน่วยงานหรือองค์กร ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา เป็นการแสดงถึงรายละเอียดขององค์ประกอบหลักของ รูปแบบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา อธิบายถึง จุดมุ่งหมายของการพัฒนา และแนวทางการพัฒนาที่อธิบายถึงวิธีการลงมือศึกษาและปฏิบัติเพื่อ เสริมสร้างผู้บริหาร

ให้เป็นผู้ที่มีทักษะการบริหารองค์กรด้านงานวิจัยสู่ความสำเร็จที่กำหนดไว้ตามรูปแบบ ส่วนที่ 3 กล่าวถึงเงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การนำรูปแบบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ให้บังเกิดผลสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งอธิบายถึง สิ่งที่ต้อง คำนึงถึง และสิ่งที่ควร ปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้การบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ ดวงเดือน ภูตยานันท์ (2552) พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยของรัฐ และ คู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากสามารถนำไปใช้ในการบริหารสำนัก/สถาบันวิจัย และพัฒนาของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรูปแบบที่นำเสนอประกอบด้วย 2 ส่วน คือ รูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และองค์ประกอบของรูปแบบมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย 2) การวางแผน 3) การจัดองค์การ 4) การนำ 5) การควบคุม และ 6) ระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นพวรรณ บุญธรรม (2553) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่จะนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย เช่น โครงสร้างพื้นฐานขององค์กรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัฒนธรรมองค์กรที่อิสระทางวิชาการ สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนต่างๆ ที่เอื้อต่อ การผลิตผลงานวิจัย เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือในการวิจัย ปัจจัยภายในที่ ส่งผลต่อความสำเร็จสูงสุด คือ มีอาจารย์และนักศึกษาที่มีศักยภาพในการทำวิจัย มีระบบบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพและผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สร้างสรรค์ ที่สำคัญที่สุด คือ มีแผลกลยุทธ์เป็นแผนนำ ทางสู่การพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สาธร ทรัพย์รวงทอง (2555) พบว่า องค์ประกอบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนามี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การส่งเสริมดำเนินการ 3) การติดตามประเมินผล 4) การวางแผน 5) วัฒนธรรมองค์การ 6) เครือข่ายการมีส่วนร่วม 7) แรงจูงใจ และ 8) การจัดการความรู้ โดยรูปแบบมีความสัมพันธ์กันเป็นพหุองค์ประกอบ ซึ่งเครือข่ายการมีส่วนร่วม มีผลโดยตรงจากการติดตามประเมินผล ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการส่งเสริมการดำเนินการ ในขณะที่เครือข่ายการมีส่วนร่วมมีผลโดยอ้อมจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมดำเนินการ การวางแผน วัฒนธรรมองค์การ แรงจูงใจและการจัดการความรู้

5.2.3 ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 คน โดยรวมพบว่า ผลการประเมินเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเท่ากับ 4.43 ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดและเกณฑ์รับรองรูปแบบคิดเป็นร้อยละ 98.91 จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้ผ่านการประเมินและรับการรับรองรูปแบบ จากการรับรองรูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่คิดเป็นร้อยละ 98.91 มีเกณฑ์รับรองที่สูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารจัดการ

มหาวิทยาลัยสงฆ์มีความเชื่อมโยงกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (2561) พบว่า โครงสร้างของเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย 7 หมวด คือ 1) การนำองค์การ 2) กลยุทธ์ 3) ลูกค้า 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) บุคลากร 6) ระบบปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์ 3. การประเมินรูปแบบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านงานวิจัย ของมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ประเมินรูปแบบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยใช้แบบประเมินรูปแบบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านงานวิจัย ของมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล คือ อธิการบดีหรือรองอธิการบดี 10 รูป และเลือกคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 1 รูป คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา 1 รูป คณบดีคณะสังคมศาสตร์ 1 รูป คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ 1 รูป รวม 5 รูปและเลือกที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 3 แห่ง 3 รูป รวมเป็น 18 รูป พบว่า ผลการ ประเมินรูปแบบในภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการสร้างรูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีกรอบแนวคิด หลักการ จากทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการได้รับการ ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการสัมมนา อิงผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ทำให้รูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ต่อการนำไปใช้ในการบริหาร องค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

2. การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา จากการวิเคราะห์ข้อมูลของข้อคำถามที่พัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้ได้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ และนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารต่างๆ มาสร้างรูปแบบที่ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิด หลักการพื้นฐาน และวัตถุประสงค์ของการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา และกระบวนการพัฒนาการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ผ่านการ

ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความถูกต้องและความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะ ส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนของรูปแบบ เป็นโครงสร้างสำคัญในการพัฒนาการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กัน โดยส่วนที่ 1 ส่วนนำ เป็นการกำหนดกรอบการดำเนินการ ในการพัฒนารูปแบบ เป็นการบอกถึงแนวคิด หลักการพัฒนารูปแบบเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการแก่ผู้บริหารที่จะนำรูปแบบการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กร

5.5 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ผู้บริหารงานวิจัยควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯจากคู่มือการใช้รูปแบบ ฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหาก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

1.2 ผู้บริหารงานวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการที่จะบริหารงานวิจัยให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ แผนงานและนโยบาย วัตถุประสงค์ของเป้าหมาย การกำกับ ติดตามการบริหารงานวิจัย โดยจากการประเมินตนเอง และ การประเมินจากการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการปรับปรุงการบริหารงานวิจัยต่อไป

1.3 รูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่สร้างขึ้นสามารถ นำไปพัฒนาการบริหารงานวิจัยในสังกัดอื่นได้ตามธรรมาภิบาล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ให้คลอบคลุมทั้งสองมหาวิทยาลัยสงฆ์

2.2 ควรมีการทำวิจัยหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบ การบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาในระดับชาติและนานาชาติ

2.3 ควรนำรูปแบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ในระยะยาว 3-5 ปี เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในรอบ 5 ปี

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ก). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา.

โกวิทย์ กังสนันท์. (2556). ตัวแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารการเมืองการปกครอง. 3 (1). 1 – 17.

โกสุม สายใจ. (2559). การบริหารงานตามพันธกิจอุดมศึกษากับความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. สาขาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

คำเพชร ภูริปริญญา. (2550). ยุทธศาสตร์พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ช่วงโชติ พันธุเวช. (2552). การจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา.

ดลฤดี กลั่นภูมิศรี. (2558). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครลำปาง. รายงานสืบเนื่องมาจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 15, 455 – 466.

ดวงเดือน ภูตยานันท์. (2552). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ทวีศักดิ์ สูทกวาทิน. (2550). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ระดับประเทศ ครั้งที่ 1 เรื่อง การถ่ายโอนความสามารถด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์จากองค์การกลางบริหารงานบุคคลภาครัฐให้กับหัวหน้าส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2556). วิถีชีวิตไทย: วัฒนธรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ: สหายบล็อก.

นพวรรณ บุญธรรม., สุรพล ดำรงกิตติกุล. และ ไกรสีห์ พิสิษฐ์กุล. (2018). การพัฒนาระบบและกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคของชุมชนรอบพื้นที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. 4, 1 (มิ.ย. 2018), 60–74.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). พุทธรรม/พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 1145 หน้า.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2536).“ ถ้าจะเลือกทางไป ” การศึกษาเพื่อสามัญชน.หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา.

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), & รักกตัญญู ส. (2023). การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข. วารสารวิจยวิชาการ, 6(1), 289–302. https://doi.org/10.14456/jra.2023.22

พระพุทธพร พุทฺธวโร., รัฐพล เย็นใจมา., & หัฏฐกรณ์ แก่นท้าว. (2024). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพลธรรมของผู้บริหาร เทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 7(5), 204–216. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/272711

พระศรีวชิราภรณ์ (2552). อนาคตศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี. (2558). แนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในทศวรรษหน้า (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.

พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์. (2540). การพัฒนากระบวนการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิดการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ: กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุฉศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มานพ นักการเรียน. (2546). ปรัชญาการศึกษา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย.

มานิต บุญประเสริฐ และคณะ. (2550). การพัฒนาภาวะผู้นำในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒน์ อินเตอร์พริ้น.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ลักษมณ สมานสินธุ์. (2558). การนำเสนอแผนที่นำทางสำหรับมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก. ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2541). การบริหารงานแบบคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เอเชียเพรส.

พระวิเชียร สีหาบุตร. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในสังคมอนาคต. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ThaiLis Digital Collection.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2552). มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory) (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายสุดา เตียเจริญ., & นพดล เจนอักษร. (2016). องค์ประกอบของการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2(1), 13–24.

สาธร ทรัพย์รวงทอง. (2012). การบริหารงานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (Doctoral dissertation, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ติรกานันท์. (2550). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ เมษิณทรีย์. 2560. ปรัชญาการดำเนินชีวิตสู่ Thailand 4.0. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/drsuvitpage/.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 – 2565). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

เสาวภา เมืองแก่น. (2560). ต้นแบบการจัดการองค์การแห่งความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

หัฏฐกรณ์ แก่นท้าว. (2558). การพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพ่อรองรับประชาคมเอาเซียน (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัมเรศ เนตาสิทธิ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ สำหรับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชลี วิมลศิลป์. (2561). การปฏิวัติของศาสตร์เทคโนโลยีการศึกษาไทยในยุค 4.0 วารสารวิชาการแสงอีสาน (15)1, (มกราคม-มิถุนายน). 31-46.

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2536). การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดม ชูลีวรรณ, & ชวลิต เกิดทิพย์. (2017). องค์ประกอบของการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์| Academic Services Journal, Prince of Songkla University, 28(3), 36-47

Dlouhá, J., Huisingh, D., & Barton, A. (2013). Learning networks in higher education: universities in search of making effective regional impacts. Journal of Cleaner Production, 49, 5-10.

Fong, R. W. T., Lee, J. C. K., Chang, C. Y., Zhang, Z., Ngai, A. C. Y., & Lim, C. P. (2014). Digital teaching portfolio in higher education: Examining colleagues' perceptions to inform implementation strategies. The Internet and Higher Education, 20, 60-68.

Francis Story. (1973). The Buddhist Outlook. Kandy : Buddhist Publication Society.

Gómez, F. U., Sáez-Navarrete, C., Lioi, S. R., & Marzuca, V. I. (2015). Adaptable model for assessing sustainability in higher education. Journal of Cleaner Production, 107, 475-485.

Han, J. H., & Finkelstein, A. (2013). Understanding the effects of professors' pedagogical development with Clicker Assessment and Feedback technologies and the impact on students' engagement and learning in higher education. Computers & Education, 65, 64-76.

Holm, T., Vuorisalo, T., & Sammalisto, K. (2015). Integrated management systems for enhancing education for sustainable development in universities: a memetic approach. Journal of cleaner production, 106, 155-163.

Lozano, R., Lukman, R., Lozano, F. J., Huisingh, D., & Lambrechts, W. (2013). Declarations for sustainability in higher education: becoming better leaders, through addressing the university system. Journal of cleaner production, 48, 10-19.

Lozano, R., Lukman, R., Lozano, F. J., Huisingh, D., & Lambrechts, W. (2013). Declarations for sustainability in higher education: becoming better leaders, through addressing the university system. Journal of cleaner production, 48, 10-19.

Mader, M., Mader, C., Zimmermann, F. M., Görsdorf-Lechevin, E., & Diethart, M. (2013). Monitoring networking between higher education institutions and regional actors. Journal of Cleaner Production, 49, 105-113.

Macdonald, R. (2010). Academic development as change leadership in higher education. In Leadership and Management of Quality in Higher Education (pp. 123-135). Chandos Publishing.

Nair, C. S., Webster, L., & Mertova, P. (Eds.). (2010). Leadership and management of quality in higher education. Elsevier.

Piyadassi Thera. (1964). The Buddha's Ancient Path. Published by rider & company/Hutchinson Group, London.

Paul Edwards, (1967): The Encyclopedia of Philosophy. 8 vols. New York: Macmillan Co. and The Free Press. London: Collier–Macmillan Ltd.

Rahula, W. (1990). What the Buddha Taught London. The Gordon Fraser Gallery.

Rye, S. A. (2014). The educational space of global online higher education. Geoforum, 51, 6-14.

Simon, H. A., & Newell, A. (1971). Human problem solving: The state of the theory in 1970. American psychologist, 26(2), 145.

Uvalic-Trumbic, S. (2010). UNESCO's Role in the Development of Higher Education in a Globalized World. International Encyclopedia of Education, 597-602.

เวปไซท์

www.4icu.org สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2568

https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/57940 สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2568

ดร.คมกฤต โอวรารินท์ ได้แปลและเรียบเรียงจาก Universities Community Engagement : Position paper 2008-2010 https://www.engagementthailand.org/wp-content/uploads/2023/09/univengagementconcept.pdf สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2568

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2560). มหาวิทยาลัย 4.0 : กับการตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_414150

มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/199/T19.PDF

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน. (2552). ได้กล่าวถึงวิชาศึกษาทั่วไป สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2567 จาก https://sla.wu.ac.th/gen/ปรัชญา/

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

****

1. ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์
   ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รศ.ดร.ศริศักดิ์ สุนทรไชย
   ตำแหน่ง อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก
   ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รศ.ดร.อุษาพร กลิ่นเกสร
   ตำแหน่ง อดีตผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
5. ผศ.ดร.อภิวิชญ์ เลี้ยงอิสสระ
   ตำแหน่ง คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาคผนวก ข

หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๗

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์

ด้วย พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ) นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา (Buddhist University Administration Model for Academic Excellence Based on Buddhism)” โดยมี พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ จึงเจริญพรท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาและพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัย

(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๗

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.อภิวิชญ์ เลี้ยงอิสสระ

ด้วย พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ) นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา (Buddhist University Administration Model for Academic Excellence Based on Buddhism)” โดยมี พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ จึงเจริญพรท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาและพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัย

(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๗

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.อุษาพร กลิ่นเกสร

ด้วย พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ) นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา (Buddhist University Administration Model for Academic Excellence Based on Buddhism)” โดยมี พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ จึงเจริญพรท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาและพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัย

(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๗

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก

ด้วย พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ) นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา (Buddhist University Administration Model for Academic Excellence Based on Buddhism)” โดยมี พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ จึงเจริญพรท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาและพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัย

(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๗

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.ศริศักดิ์ สุนทรไชย

ด้วย พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ) นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธศาสนา (Buddhist University Administration Model for Academic Excellence Based on Buddhism)” โดยมี พระศรีวชิรวาที, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ จึงเจริญพรท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาและพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัย

(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

เรื่อง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามนี้เป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ขอความอนุเคราะห์ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยกำหนดค่าความหมาย ดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์	มาก
3	หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์	น้อย
1	หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์	น้อยที่สุด

การตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลกระทบในทางลบใด ๆ ต่อท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ตามความคิดเห็นที่เป็นจริง คำตอบของท่านจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ/ขอบคุณ/เจริญพรอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)
นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ไม่เกิน 30 ปี ☐ 31-40 ปี

☐ 41-50 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์ทำงาน

☐ ไม่เกิน 10 ปี ☐ 11-20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

5. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา / ผู้อำนวยการ

☐ เป็นอาจารย์สอน

☐ เป็นเจ้าหน้าที่ / สายสนับสนุนการสอน

☐ เป็นนักศึกษา

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่แสดงความคิดเห็นของท่านต่อแบบสอบถามมีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้ตรงกับข้อเท็จจริงมี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ มากที่สุด
4 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ มาก
3 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ ปานกลาง
2 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ น้อย
1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ น้อยที่สุด

รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา		**มีสภาพที่เป็นจริง**					**สภาพที่พึงประสงค์**				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1) ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน											
1	ควรมีการประเมินผลและการพัฒนาหลักสูตร/บูรณาการกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2	ต้องการเน้นหลักสูตรด้านศาสนาและปรัชญาเท่านั้น	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
3	ต้องการให้มีหลักสูตรการพัฒนาชุมชน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4	ต้องการพัฒนาด้านการวัดผลหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
5	มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
6	มีการจัดอาจารย์เข้าสอนตรงกับสาขาวิชามากที่สุด	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
7	ยึดการเรียนรู้ 3 ด้าน ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2) ด้านการวิจัยและนวัตกรรม											

8	ต้องการส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
9	ต้องการมีสื่อการสอน อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมในห้องเรียน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
10	ต้องการพัฒนาห้องสมุดให้มีความพร้อมในการให้บริการและสื่อพอเพียงกับ สาขาที่เปิดสอน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
11	ต้องการให้มีการลงทะเบียนและตรวจสอบผลการเรียนทาง Internet	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
12	ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ (Media Fluency) เช่น twitter, Social network Imager, Video, E-books ,Blogs chiete, Video Conference, Audio. และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
13	ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาผ่านแอพพลิเคชั่น	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
14	มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดทำและจัดหาพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุค 4.0	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
3) ด้านการบริการวิชาการ											
15	มีคณะกรรมการบริการวิชาการ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
16	การบริการวิชาการควรจะมีผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
17	การบริการวิชาการ ได้มาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
18	มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

19	ควรมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว/ โครงการพัฒนาที่มีความร่วมมือกับชุมชน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
20	ควรมีการให้ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับ สถานศึกษาอื่น ๆ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4) ด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย											
21	ควรมีคณะกรรมการด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
22	ควรให้มีโครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
23	มีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่ง นำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจใน ศิลปวัฒนธรรม การสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับ ผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
24	ส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการสอน ศีลธรรม	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
25	ควรมีการเผยแพร่ผลงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และการสอนศีลธรรมผ่านสื่อทันสมัยเพื่อนำไปสู่ระดับ นานาชาติ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
26	ควรนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย ด้านวิสัยทัศน์การบริหาร ความรู้ด้าน พระพุทธศาสนา	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
27	ส่งเสริมเครือข่าย วัดร่วมพัฒนา “จิตวิญญาณชุมชน”	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
5) ด้านการบริหารจัดการ											
28	การบริหารจัดการควรมีความเป็นอิสระรวดเร็วและ คล่องตัวมากกว่านี้	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
29	ต้องการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มี ประสิทธิภาพ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

30	ต้องการให้บุคลากรเข้าใจกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
31	ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
32	ส่งเสริมให้มีระบบประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

ขออนุโมทนาขอบคุณ

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ขอบข่ายงานวิชาการ

องค์ประกอบหลักของการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ตามมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 คือ 1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม 3. ด้านการบริการวิชาการ 4. ด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย 5. ด้านการบริหารจัดการ แยกเป็นประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 แนวโน้มการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านผลลัพธ์ผู้เรียนควรเป็นอย่างไร

1. ท่านมีแนวทางการพัฒนารูปแบบบริหารจัดการด้านการพัฒนาหลักสูตรในสังคมอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านมีแนวทางในพัฒนารูปแบบการการบริหารจัดการในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 แนวโน้มการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการในด้านการวิจัยและนวัตกรรมควรเป็นอย่างไร

3. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในประเทศไทยยุค 4.0 อย่างไร

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 แนวโน้มด้านการบริหารจัดการงานวิชาการด้านการบริการวิชาการควรเป็นอย่างไร

6. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านการประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่นอย่างไร

.....

.....

.....

7. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่บุคคลครอบครัวและชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 4 แนวโน้มการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการในด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย ควรเป็นอย่างไร

8. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านศิลปวัฒธรรมและความเป็นไทย อย่างไร

.....

.....

.....

9. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านนำเสนอความเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ด้านวิสัยทัศน์การบริหาร ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา อย่างไร

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 5 แนวโน้มการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการในด้านการบริหารจัดการ ควรเป็นอย่างไร

10. ท่านมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพอย่างไร

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณ/ขอบคุณ/เจริญพรอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระครูวินัยธร ชิษณุพงศ์ สุธมฺโม (คุณศรีเมฆ)
	Phrakhruwinaithorn Chitsanuphong Suthummo (Khunsrimek)
วันเกิด	วันที่ 3 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดบางขวาง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองงานสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2553	- นธ.เอก
พ.ศ. 2556	- ศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ (ศน.บ.) มมร
พ.ศ. 2562	- ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ศษ.ม.) มมร